

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА
Факультет природничо-географічної освіти та екології кафедра екології

ВОЛОШИНА Н.О., ВОЛОШИН О.Г.

ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

для студентів спеціальності

101 ЕКОЛОГІЯ

КИЇВ — 2019

УДК 574(075.8)
ББК 28.081я73

Рекомендовано Вченою Радою НПУ імені М.П. Драгоманова як навчальний посібник для студентів зі спеціальності 101 Екологія (Протокол №1 від 27.09.2018 р.).

Рецензенти: **Наконечний І.В.** доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри біології та екології Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського.

Сова Т. начальник комерційного відділу ТОВ «НП «ЕКСПЕРТНИЙ ЦЕНТР»

Волошина Н.О., Волошин О.Г. Оцінка впливу на довкілля: навчально-методичний посібник / Н.О. Волошина., Волошин О.Г. – Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. – 150 с.

Навчально-методичний посібник «Оцінка впливу на довкілля» розроблено для фахової підготовки освітнього рівня «Бакалавр» за спеціальністю 101 Екологія, відповідно до вимог галузевого стандарту вищої освіти України, навчальної програми курсу «Екологічна експертиза (Оцінка впливу на довкілля)» та оновленого екологічного законодавства України.

Матеріал посібника забезпечує формування у майбутнього бакалавра спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, логічно структурований і знайомить студента з діючими процедурами оцінки впливу на довкілля в Україні, її розвиток в історичному міжнародному аспекті, а також теоретичними основами стратегії екологічної оцінки проектів, планів і програм. У ньому висвітлено питання організаційно-правових основ проведення екологічних процедур, порядок їх здійснення, оформлення документації, проведення громадського обговорення, підготовка повідомлення про планову діяльність, звіту та висновку оцінки впливу на довкілля і прийняття управлінських рішень.

З М І С Т

Вступ	4
Скорочення	5
Тема 1. Оцінка впливу на довкілля: історичний аспект, основні визначення	7
Тема 2. Суб'єкт господарювання та його компетенції	13
Тема 3. Планована діяльність та її види	19
Тема 4. Процедура проведення оцінки впливу на довкілля	34
Тема 5. Гласність та громадське обговорення при проведенні оцінки впливу на довкілля	47
Тема 6. Висновок з оцінки впливу на довкілля та рішення про провадження планової діяльності	63
Тема 7. Відповідальність за порушення законодавства про оцінку впливу на довкілля, оскарження рішень, післяпроектний моніторинг	72
Тема 8. Стратегічна екологічна оцінка	83
Ситуаційні завдання	106
Тестові питання для поточного контролю	109
Орієнтовні питання для підготовки до екзамену	112
Список використаних джерел	114
ДОДАТКИ	115

ВСТУП

2018 рік став знаковим у аспекті оновлення та впровадження екологічного законодавства України. Так, з грудня 2017 року набрав чинності Закон України «Про оцінку впливу на довкілля», а з березня 2018 – Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку». В них відображено відповідність підходів щодо екологічного законодавства європейським принципам і стандартам в аспекті міжнародних зобов'язань України та транспозиції Директив ЄС з Стратегічної екологічної оцінки (СЕО) й оцінки впливу на довкілля (ОВД).

Відповідно, потребує оновлення навчально-методичний матеріал для супроводу викладання фахових дисциплін та самостійної підготовки студентів і екологів-початківців. Матеріали навчального посібника покладені в основу курсу лекцій з дисципліни «Екологічна експертиза (Оцінка впливу на довкілля)», яка викладається студентам-екологам освітнього рівня «Бакалавр» зі спеціальності 101 Екологія та практикуючим екологам.

Об'єм, структура та подача матеріалу навчально-методичного посібника спрямовані на полегшення роботи студентів в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу вищого навчального закладу і самостійного опрацювання матеріалу.

Якісна зміна підходів у підготовці фахівців-екологів пов'язана з модернізацією змісту освітнього процесу на засадах інтегративного, системного та еколого-еволюційного підходів, відповідно до стандартів освіти вищої школи. Галузь потребує висококомпетентних фахівців, креативних, мобільних, обізнаних з інноваціями в галузі, здатних успішно конкурувати на ринку праці, приймати екологічно зважені рішення щодо природокористування та охорони навколишнього середовища, як обов'язкової умови охорони здоров'я людини, екологічного контролю, а також інструменту для запобігання і пом'якшення екологічних наслідків від господарської, управлінської та іншої діяльності.

СКОРОЧЕННЯ

НПС – навколишнє природне середовище

ЄС – Європейського Співтовариства

ОВД – оцінка впливу на довкілля

ЄЕК ООН – Європейська економічна комісія ООН

ЄЕС – Європейське економічне співтовариство

ДБН – державні будівельні норми

СЕО – стратегічна екологічна оцінка

СПП – проект розроблення стратегій, планів і програм

ТЕМА 1. ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ, ОСНОВНІ ВИЗНАЧЕННЯ

***Ключові слова:** оцінка впливу на довкілля, Закон України «Про оцінку впливу на довкілля», принципи, мета, завдання, об'єкти та суб'єкти, історія розвитку екологічної оцінки в світі та Україні, планована діяльність, стратегічна екологічна оцінка*

Ефективна екологічна політика держави полягає в запобіганні забруднення навколишнього середовища, а не в усуненні екологічних наслідків цього забруднення. Саме питаннями запобігання негативному впливу антропогенної діяльності лежить в основі такого напрямку екології як оцінка впливу на довкілля (ОВД).

ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ (ОВД)

– це процедура здійснення відповідної оцінки планованої діяльності, результатом якої є запровадження нового дозвільного документу – висновку з ОВД (замість висновку екологічної експертизи), що є обов'язковим у процесі прийняття рішень про провадження планованої діяльності

Основне призначення ОВД полягає в тому, що процедура повинна передувати прийняттю господарських та інших рішень і стати надійною перешкодою на шляху прийняття екологічно необґрунтованих (небезпечних) дій, забезпечувати тим самим контроль за здійсненням заходів екологічної безпеки в господарській та іншій діяльності.

Для розробки довгострокових планів та інвестиційних програм потрібно враховувати багато чинників, таких як доступ до ресурсів, потреба в енергії, вже існуюча інфраструктура, яка в тій чи іншій мірі буде впливати на життя

звичайних людей. Тому, при їх затвердженні дуже важливо враховувати вплив, який вони можуть здійснити на здоров'я населення і навколишнє середовище [2].

СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА (СЕО)

- це процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, здоров'я людини, альтернативних підходів щодо їх запобігання, зменшення і пом'якшення

СЕО встановлює правові та організаційні засади оцінки впливу на довкілля, спрямованої на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів. З його допомогою можна одночасно розвивати економіку країни та поступово переходити на енергоощадні альтернативні джерела енергії, тобто впроваджувати елементи «зеленої економіки». Обраний шлях забезпечить раціональне використання природних ресурсів України, охорону природних екосистем, збереження біорізноманіття, пом'якшення наслідків зміни клімату та ін.

Промислово розвинені країни, які зіткнулися з проблемою погіршення стану навколишнього природного середовища (НПС), були змушені почати розробку системи екологічних експертиз та методик. Екологічна експертиза вперше почала проводитися в Японії з 1965 р., в США – з 1970 р., в Канаді, Австралії та Новій Зеландії – з 1973 р., у Франції та Іспанії – з 1976 р., в Нідерландах – 1977 р., в Китаї – з 1979 р. У СРСР експертні комісії при Держкомприроди були створені лише в 1988 р.

За кордоном початком діяльності під назвою оцінка впливу на довкілля (Environment Impact Assessment) вважається прийняття Конгресом Сполучених Штатів Америки (1969 р.), а потім підписання Президентом США Р. Ніксоном (1970 р.) законодавчого акта "Про національну політику в галузі навколишнього середовища" (National Environmental Policy Act – NEPA). Даний законодавчий акт був прийнятий для координації діяльності федеральних відомств, з тим, щоб "...використовувати систематичний, міждисциплінарний підхід, при якому забезпечуються інтеграція природничих і суспільних наук, проектування середовища проживання при плануванні та прийнятті рішень". Відповідальність за методичне забезпечення та аналіз виконання цього акту було покладено на спеціально утворений при Президентові США орган: Раду по контролю за якістю навколишнього середовища (Council on Environmental Quality), яка в 70-ті роки видала серію методичних матеріалів з реалізації процедур оцінки впливу на довкілля.

Здійснення процедури ОВД закріплено законодавчо в більшості країнах світу. Оцінка впливу конкретного об'єкта (проекту) на навколишнє середовище слугує передумовою для цілеспрямованого формування плану реалізації природоохоронних заходів, контроль виконання яких покладається надалі на державні структури, а джерела фінансування цих заходів передбачаються ініціаторами проекту.

Процедурна частина організації і проведення ОВД базується на екологічному законодавстві конкретної держави. Наприклад, у країнах Європейського Співтовариства (ЄС) у 1985 році з'явився такий юридичний нормативний документ як *Директива № 337/85*. Цей документ стосується загальних питань організації проведення ОВД всіх типів об'єктів, зведення яких планувалося в країнах Європейського Співтовариства.

У 1985 р. *Європейська економічна комісія (ЄЕК) ООН прийняла Директиву 85/337/ЄЕС* для країн – членів Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) "За оцінкою впливу деяких державних і приватних

проектів на навколишнє середовище", на основі якої було видано самостійні законодавчі або адміністративні акти про застосування процедур ОВД у системі прийняття господарських рішень у ФРН (1990 р.), Греції (1986 р.), Ірландії (1989 р.), Данії (1989 р.), Італії (1988 р.), Нідерландах (1987 р.), Іспанії (1987 р.), Португалії (1990 р.), Нової Зеландії (1986 р.), Японії (1986 р.) й інших країнах.

Процедура ОВНС "західного типу" передбачає, в обов'язковому порядку, залучення громадськості до вирішення питання організації певної господарської діяльності на початкових стадіях утворення нового проекту. Робиться це задля забезпечення безконфліктного й успішного здійснення запланованої діяльності та досягнення відповідної господарської чи іншої мети.

Обговорення методологічних підходів до вирішення окремих проблем проведення ОВНС відбувається на численних міжнародних конференціях і семінарах, найбільш представницькими з яких є щорічні конференції Міжнародної асоціації оцінки впливів (International Association of Impact Assessment).

В Україні така процедура до 2018 року носила назву **екологічна експертиза**. Її проведення регулювалося Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» й іншими законодавчими актами України, зокрема, галузевим **Законом України «Про екологічну експертизу» N 45/95-ВР від 9 лютого 1995 р.**, який було спрямовано на реалізацію конституційного права громадян України на безпечне навколишнє середовище шляхом попередження негативних впливів господарської й іншої діяльності.

З метою виконання міжнародних зобов'язань України та транспозиції Директив ЄС з СЕО та ОВД, Верховною Радою України було ухвалено Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» (ОВД). **23 травня 2017 року** президентом України П.Порошенком був підписаний цей Закон

№ 2059-VII, який введено в дію з 18 грудня 2017 року. У зв'язку з чим втратив чинність Закон України «Про екологічну експертизу».

Основним нововеденням Закону є запровадження нового дозвільного документу - **висновок з оцінки впливу на довкілля**, що замінить висновок державної екологічної експертизи.

Висновок ОВД повинен бути отриманий до прийняття рішення про провадження планової діяльності.

ПЛАНОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ

- планована господарська діяльність, що включає будівництво, реконструкцію, технічне переоснащення, розширення, перепрофілювання, ліквідацію (демонтаж) об'єктів, інше втручання в природне середовище. Планована діяльність не включає реконструкцію, технічне переоснащення, капітальний ремонт, розширення, перепрофілювання об'єктів, інші втручання в природне середовище, які не справляють значного впливу на довкілля

Для уже діючих підприємств, суб'єкти господарювання яких уже мають **Рішення про провадження планової діяльності** повторно проходити процедуру ОВД не потрібно. Виключення складають ті об'єкти, які планують зміни щодо уже діючих об'єктів, якщо такі дії будуть значним чином впливати на довкілля:

- ✓ реконструкцію;
- ✓ технічне переоснащення;
- ✓ капітальний ремонт;
- ✓ перепрофілювання.

ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ОЦІНКУ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ»

встановлює правові та організаційні засади оцінки впливу на довкілля, спрямованої на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів

З метою запобігання міжнаціональних екологічних конфліктів країнами-членам ЄС було підготовлено та прийнято в 1991 р. міжнародну *Конвенцію про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті (Конвенція Еспо)*, яку підписав і Радянський Союз. В ній визначено основні принципи і положення щодо екологічної оцінки проектів та іншої діяльності, що мають транскордонний вплив.

Рамкова конвенція ООН про зміну клімату та Конвенція про біологічне різноманіття (1992) містять додаткові вимоги до екологічної оцінки.

Розроблена закордонними фахівцями система проведення процедури ОВД містить досить велику кількість методичних матеріалів, які при необхідності можуть бути успішно адаптовані до наших умов з урахуванням вимог нормативної бази України.

Невід'ємними умовами сталого економічного і соціального розвитку України є охорона навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини. Економічна політика держави спрямована на раціональне використання та відтворення природних ресурсів, підвищення енергоефективності промислового виробництва і приватних споживачів.

Контрольні запитання:

1. Дайте визначення поняттю оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка.
2. Опишіть передумови виникнення у світі необхідності створення процедури - оцінка впливу на довкілля.
3. Які питання регламентує Закон України «Про оцінку впливу на довкілля»?
4. На основі яких документів приймається рішення про провадження планової діяльності?
5. У яких випадках суб'єкти господарювання які уже мають Рішення про провадження планової діяльності та діюче підприємство повторно проходити процедуру ОВД?

ТЕМА №2. СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ЙОГО КОМПЕТЕНЦІЇ

Ключові слова: суб'єкт оцінки впливу на довкілля, компетенції в галузі ОВД Кабінету Міністрів України, центральних і уповноважених територіальних органів виконавчої влади, місцевих органів самоврядування, громадськості, субєкта господарювання. Експертні комісії з оцінки впливу на довкілля

Одним із механізмів правової охорони навколишнього природного середовища визначено оцінку впливу на довкілля, що є найефективнішими важелем впливу раціонального природокористування та охорони довкілля.

СУБ'ЄКТАМИ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

є суб'єкти господарювання, якими виступають:

- **органи державної влади;**
- **органи місцевого самоврядування, які є замовниками планованої діяльності;**
 - **уповноважений центральний орган, уповноважені територіальні органи, інші органи виконавчої влади;**
 - **Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим;**
 - **громадськість;**
 - **у випадках транскордонного впливу – держава походження та зачеплена держава**

Державне регулювання та управління в галузі оцінки впливу на довкілля здійснюють:

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ, компетенцією якого є

- встановлення Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля.

- порядок передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та порядок фінансування оцінки впливу на довкілля затверджуються Кабінетом Міністрів України.

- встановлення Порядку здійснення транскордонної оцінки впливу на довкілля.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОРГАН ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ:

Міністерство екології та природних ресурсів України, в структурі якого є управління оцінки впливу на довкілля та дозвільно-ліцензійної діяльності (далі **Міністрество**)), що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Компетенціями Міністерства є:

- здійснює нормативно-методичне забезпечення та стандартизацію підготовки звіту з оцінки впливу на довкілля;

- встановлює Вимоги до змісту та форми звіту про громадське обговорення;

- приймає рішення про здійснення транскордонної оцінки впливу на довкілля;

- офіційно оповіщає держави, довкілля яких може зазнати значного негативного транскордонного впливу протягом трьох робочих днів з дня прийняття відповідного рішення;

- припиняє процедуру оцінки транскордонного впливу на довкілля у разі відмови всіх зачеплених держав брати участь у цій оцінці чи у разі відсутності відповіді зачеплених держав у встановлений строк (30 днів);

- визначає умови щодо обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля у

разі здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля за процедурою держави походження;

- проводить консультації в рамках процедури оцінки транскордонного впливу на довкілля із зачепленою державою (державами), а також спільно із зачепленими державами забезпечує громадське обговорення громадськістю цих держав планованої діяльності та звіту з оцінки впливу на довкілля;

- визначає склад та порядок діяльності Міжвідомчої координаційної ради з питань реалізації в Україні Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті;

- затверджує рішення про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті затверджується;

- оприлюднює та вносить до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля рішення про врахування результатів оцінки транскордонного впливу на довкілля;

- забезпечує участь України в оцінці транскордонного впливу на довкілля за процедурою зачепленої держави;

- оприлюднює своє рішення про здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля за процедурою зачепленої держави, сприяє громадському обговоренню матеріалів оцінки транскордонного впливу на довкілля та їх врахуванню, а також повідомляє громадськість про рішення про провадження планованої діяльності, прийняте державою походження;

- готує і подає судові позови щодо тимчасової заборони (зупинення) або припинення діяльності підприємств у разі порушення суб'єктами господарювання законодавства про оцінку впливу на довкілля;

- Міністерство веде реєстр експертів, з числа яких можуть призначатися члени експертної комісії з оцінки впливу на довкілля.

УПОВНОВАЖЕНИЙ ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ОРГАН ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ:

обласні та міські (Київська і Севастопольська) державні адміністрації, а саме відповідний підрозділ з питань екології та природних ресурсів, орган

виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань екології та природних ресурсів - *департамент екології і природних ресурсів при обласній державній адміністрації або управління екології і природних ресурсів департаменту міського благоустрою Київської міської державної адміністрації* (далі Департамент).

ЕКСПЕРТНІ КОМІСІЇ З ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

З метою здійснення своїх повноважень Міністерство чи департамент можуть утворювати експертні комісії з оцінки впливу на довкілля, члени яких призначаються строком на три роки.

Міністерство веде реєстр експертів, з числа яких можуть призначатися члени експертної комісії з оцінки впливу на довкілля. Їх призначають з числа висококваліфікованих спеціалістів з *працівників науково-дослідних установ, вузів, висококваліфікованих спеціалістів - практиків народного господарства, представників громадськості та засобів масової інформації* для визначення відповідності поданих для ОВД матеріалів чинному законодавству, розробки конструктивних пропозицій та підготовки висновків про відповідність запланованої або здійснюваної діяльності нормам та вимогам екологічного законодавства.

Положення про експертну комісію з оцінки впливу на довкілля, кваліфікаційні вимоги до експертів та порядок ведення реєстру експертів з оцінки впливу на довкілля затверджуються Міністерством (у розробці). На членів експертних комісій з оцінки впливу на довкілля поширюються вимоги Закону України "Про запобігання корупції".

ОРГАНИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Компетенції органів державної влади та органів місцевого самоврядування:

- приймають рішення про провадження планованої діяльності;

- зобов'язані врахувати висновок з оцінки впливу на довкілля при прийманні рішення про провадження планованої діяльності;

- за рішенням органу державної влади або органу місцевого самоврядування рішення про провадження планованої діяльності може включати екологічні умови провадження планованої діяльності щодо місця, основних характеристик, умов використання територій і природних ресурсів та ін.;

- оприлюднює інформацію щодо рішення про провадження планованої діяльності протягом трьох робочих днів з дня його прийняття та забезпечують громадськості можливість ознайомлення з ним;

- протягом трьох робочих днів з дня прийняття рішення про провадження планованої діяльності надають інформацію про нього уповноваженим органам, які ухвалювали висновок з оцінки впливу на довкілля.

ГРОМАДСЬКІСТЬ

Громадськість має право:

- подавати будь-які зауваження чи пропозиції, які на її думку, стосуються планованої діяльності, без необхідності їх обґрунтування;

- зауваження та пропозиції можуть подаватися в письмовій формі (у тому числі в електронному вигляді) та усно під час громадських слухань із занесенням до протоколу громадських слухань.

СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Компетенції суб'єкта господарювання:

- забезпечує опублікування інформації щодо в друкованих засобах масової інформації, розміщення на дошках оголошень та виготовлення копій для їх фізичного розміщення з метою ознайомлення громадськості (повідомлення про планову діяльність; оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля);

- подає звіт з оцінки впливу на довкілля до Департаменту або Міністерства;
- забезпечує підготовку та переклад проекту оповіщення зачеплених держав, звіту з оцінки впливу на довкілля іноземною мовою (мовами) та іншої необхідної документації, що визначаються у кожному конкретному випадку Міністерством;
- суб'єкт господарювання забезпечує здійснення післяпроектного моніторингу.

Контрольні запитання:

1. Дайте визначення суб'єкта вплив на довкілля.
2. З якою метою створюють експертні комісії з оцінки впливу на довкілля?
3. Які функції в галузі ОВД покладено на Кабінет Міністрів України?
4. Перерахуйте компетенції, які забезпечує Міністерство екології та природних ресурсів України при забезпеченні ОВД?
5. Які функції покладено на уповноважений територіальний орган виконавчої влади?
6. Що має право здійснювати громадськість як су'бєкт ОВД?
7. На кого з учасників процедури ОВД покладено функцію забезпечення опублікування інформації в друкованих засобах масової інформації, розміщення на дошках оголошень та виготовлення копій для їх фізичного розміщення з метою ознайомлення громадськості (повідомлення про планову діяльність; оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля)?

ТЕМА 3. ПЛАНОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ ВИДИ

Ключові слова: вплив на довкілля, планована діяльність, перша і друга категорії видів планованої діяльності та об'єктів

ВПЛИВ НА ДОВКІЛЛЯ

- будь-які наслідки планованої діяльності для довкілля, в тому числі наслідки для безпечності життєдіяльності людей та їхнього здоров'я, флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, повітря, води, клімату, ландшафту, природних територій і об'єктів, історичних пам'яток та інших матеріальних об'єктів чи для сукупності цих факторів, а також наслідки для об'єктів культурної спадщини чи соціально-економічних умов, які є результатом зміни цих факторів

ПЛАНОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ – планована господарська діяльність, що включає:

- будівництво;
- реконструкцію;
- технічне переоснащення;
- розширення;
- перепрофілювання;
- ліквідацію (демонтаж) об'єктів;
- інше втручання в природне середовище.

Планована діяльність НЕ ВКЛЮЧАЄ реконструкцію, технічне переоснащення, капітальний ремонт, розширення, перепрофілювання

об'єктів, інші втручання в природне середовище, які **НЕ СПРАВЛЯЮТЬ ЗНАЧНОГО ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ.**

Оцінка впливу на довкілля здійснюється з дотриманням вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, з урахуванням:

- стану довкілля в місці, де планується провадити плановану діяльність;
- екологічних ризиків і прогнозів;
- перспектив соціально-економічного розвитку регіону;
- потужності та видів сукупного впливу (прямого і опосередкованого) на

довкілля, (у тому числі з урахуванням впливу наявних об'єктів, планованої діяльності та об'єктів, щодо яких отримано рішення про провадження планованої діяльності або розглядається питання про прийняття таких рішень).

ОБОВ'ЯЗКОВИМ !!!!

є здійснення оцінки впливу на довкілля у процесі прийняття рішень про провадження планованої діяльності

ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ !!!

розпочинати провадження планованої діяльності першої та другої категорій без оцінки впливу на довкілля та отримання рішення про провадження планованої діяльності.

Види планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля і підлягають оцінці впливу на довкілля поділяють на дві категорії.

ПЕРША КАТЕГОРІЯ ВИДІВ ПЛАНОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ та ОБ'ЄКТІВ

підлягає обов'язковому розгляду щодо наявності підстав для здійснення **ОЦІНКИ ТРАНСКОРДОННОГО ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ**

згідно з міжнародними зобов'язаннями України.

Якщо може існувати значний негативний транскордонний вплив на довкілля об'єкт підлягає оцінці транскордонного впливу на довкілля у визначеному порядку

ПЕРША КАТЕГОРІЯ ВИДІВ ПЛАНОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОБ'ЄКТІВ, які можуть мати значний вплив на довкілля і підлягають оцінці впливу на довкілля, включає:

1) **нафтопереробні та газопереробні заводи** (крім підприємств, що виготовляють із сирової нафти виключно мастильні матеріали), установки з газифікації або зрідження вугілля чи бітумінозного сланцю;

2) **теплові електростанції (ТЕС, ТЕЦ)** та інші потужності для виробництва електроенергії, пари і гарячої води тепловою потужністю 50 мегават і більше з використанням органічного палива, атомні електростанції та інші ядерні реактори, включаючи будівництво, виведення (зняття) з експлуатації таких електростанцій або реакторів (крім дослідницьких установок для виробництва і конверсії ядерного палива та сировини для одержання вторинного ядерного палива, матеріалів, що діляться та відтворюються, потужність яких не перевищує 1 кіловат постійного теплового навантаження);

3) установки для **виробництва або збагачення ядерного палива**, установки для переробки відпрацьованого ядерного палива та високоактивних відходів, установки для захоронення радіоактивних відходів, зберігання (понад 10 років) чи переробки відпрацьованого ядерного палива або радіоактивних відходів поза межами місця їх утворення;

4) чорну та кольорову металургію (з використанням руди, збагаченої руди чи вторинної сировини, із застосуванням металургійних, хімічних або електролітичних процесів);

5) споруди з видобування, виробництва і перероблення азбесту, азбестовмісних продуктів: азбестоцементної продукції потужністю понад 20 тисяч тонн на рік, фрикційних матеріалів - понад 50 тонн на рік готової продукції, інших виробів - понад 200 тонн на рік;

6) хімічне виробництво, в тому числі виробництво основних хімічних речовин, **хімічно-біологічне, біотехнічне, фармацевтичне виробництво** з використанням хімічних або біологічних процесів, виробництво **засобів захисту рослин, регуляторів росту рослин, мінеральних добрив, полімерних і полімервмісних матеріалів, лаків, фарб, еластомерів, пероксидів** та інших хімічних речовин; виробництво та зберігання **наноматеріалів** потужністю понад 10 тонн на рік;

7) будівництво:

- аеропортів і аеродромів з основною злітно-посадковою смугою довжиною 2100 метрів і більше;

- автомагістралей;

- автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення, що мають чотири чи більше смуги руху, або реконструкція та/або розширення наявних смуг руху до чотирьох і більше, за умови їхньої безперервної протяжності 10 кілометрів і більше;

- автомобільних доріг першої категорії;

- магістральних залізничних ліній загального користування;

- гідротехнічних споруд морських та річкових портів, які можуть приймати судна тоннажністю понад 1350 тонн;

- глибоководних суднових ходів, у тому числі у природних руслах річок, спеціальних каналів на суходолі та у мілководних морських акваторіях, придатних для проходження суден тоннажністю понад 1350 тонн;

8) поводження з відходами:

- операції у сфері поводження з небезпечними відходами (зберігання, оброблення, перероблення, утилізація, видалення, знешкодження і захоронення);

- операції у сфері поводження з побутовими та іншими відходами (оброблення, перероблення, утилізація, видалення, знешкодження і захоронення) обсягом 100 тонн на добу або більше;

9) забір підземних вод або штучне поповнення підземних вод із щорічним забором води або щорічним об'ємом води, що поповнюється, 10 мільйонів кубічних метрів або більше;

10) міжбасейновий перерозподіл стоку річок, крім транспортування питної води трубопроводами;

11) греблі, водосховища та інші об'єкти, призначені для утримання та постійного зберігання води, коли нові або додаткові об'єми затриманої води перевищують 10 мільйонів кубічних метрів;

12) видобування нафти та природного газу на континентальному шельфі;

13) трубопроводи для транспортування газу, нафти, хімічних речовин діаметром понад 800 міліметрів і довжиною понад 40 кілометрів;

14) виробництво та переробка целюлози, виробництво паперу та картону з будь-якої сировини виробничою продуктивністю, що перевищує в сухому вигляді 200 тонн на добу;

15) кар'єри та видобування корисних копалин відкритим способом, їх перероблення чи збагачення на місці на площі понад 25 гектарів або видобування торфу на площі понад 150 гектарів;

16) потужності для зберігання нафти, нафтохімічної або хімічної продукції місткістю 200 тисяч тонн або більше;

17) *установки для уловлювання вуглекислого газу з джерел*, зазначених у цій частині, або з річною потужністю 1,5 мегатонни та більше, геологічні сховища вуглекислого газу;

18) *установки для очищення стічних вод* продуктивністю, що перевищує еквівалент чисельності населення в розмірі 150 тисяч осіб;

19) *потужності для інтенсивного вирощування птиці* (60 тисяч місць і більше), у тому числі бройлерів (85 тисяч місць і більше), *свиней* (3 тисячі місць для свиней понад 30 кілограмів або 900 місць для свиноматок);

20) *будівництво повітряних ліній електропередачі напругою* 220 кіловольт або більше і довжиною понад 15 кілометрів;

21) усі суцільні та поступові *рубки головного користування та суцільні санітарні рубки* на площі понад 1 гектар; усі суцільні санітарні рубки на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду.

ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ !!!

розпочинати провадження планованої діяльності першої та другої категорій без оцінки впливу на довкілля і отримання рішення про провадження планованої діяльності.

ДРУГА КАТЕГОРІЯ ВИДІВ ПЛАНОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОБ'ЄКТІВ, які можуть мати значний вплив на довкілля та підлягають оцінці впливу на довкілля, включає:

1) *глибоке буріння*, у тому числі геотермальне буріння, буріння з метою зберігання радіоактивних відходів, буріння з метою водопостачання (крім буріння з метою вивчення стійкості ґрунтів);

2) *сільське господарство, лісівництво та водне господарство*:

сільськогосподарське та лісогосподарське освоєння, рекультивація та меліорація земель (управління водними ресурсами для ведення сільського господарства, у тому числі із зрошуванням і меліорацією) на територіях

площею 20 гектарів і більше або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах на площі 5 гектарів і більше, будівництво меліоративних систем та окремих об'єктів інженерної інфраструктури меліоративних систем;

- насадження лісу (крім лісовідновлювальних робіт) на площі понад 20 гектарів або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах на площі 5 гектарів і більше;

- зміна цільового призначення земель сільськогосподарського призначення (якщо нове призначення відноситься хоча б до одного виду діяльності, зазначеного у частинах другій та третій цієї статті) та зміна цільового призначення особливо цінних земель;

- потужності для вирощування: птиці (40 тисяч місць і більше); свиней (1 тисяча місць і більше, для свиноматок - 500 місць і більше); великої та дрібної рогатої худоби (1 тисяча місць і більше); кролів та інших хутрових тварин (2 тисячі голів і більше);

- установки для промислової утилізації, видалення туш тварин та/або відходів тваринництва;

- інтенсивна аквакультура з продуктивністю 10 тонн на рік і більше або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах;

- налив територій на землях водного фонду;

3) видобувну промисловість:

- видобування корисних копалин, крім корисних копалин місцевого значення, які видобуваються землевласниками чи землекористувачами в межах наданих їм земельних ділянок з відповідним цільовим використанням;

- перероблення корисних копалин, у тому числі збагачення;

4) енергетичну промисловість:

- зберігання та переробка вуглеводневої сировини (газу природного, газу сланцевих товщ, газу, розчиненого у нафті, газу центрально-басейнового

типу, газу (метану) вугільних родовищ, конденсату, нафти, бітуму нафтового, скрапленого газу);

- поверхневе та підземне зберігання викопного палива чи продуктів їх переробки на площі 500 квадратних метрів і більше або об'ємом (для рідких або газоподібних) 15 кубічних метрів і більше;

- промислове брикетування кам'яного і бурого вугілля;

- гідроелектростанції на річках незалежно від потужності;

- гідроакумуючі електростанції (ГАЕС);

- вітрові парки, вітрові електростанції, що мають дві і більше турбіни або висота яких становить 50 метрів і більше;

5) виробництво та обробку металу:

- установки для випалювання або агломерації металевих руд (у тому числі сульфідної руди);

- установки для обробки чорних металів:

- стани гарячої прокатки продуктивністю, що перевищує 20 тонн сирової сталі за годину;

- ковальські молоти, енергетична потужність яких перевищує 50 кілоджоулів на молот, а потужність теплового споживання перевищує 20 мегават;

- нанесення захисних розпилених металевих покриттів з подачею сирової сталі продуктивністю, що перевищує 2 тонни за годину;

- установки для виплавляння, включаючи легування сплавів, кольорових металів, у тому числі рекуперованих продуктів (рафінування, ливарне виробництво тощо), плавильною продуктивністю, що перевищує 4 тонни на добу для свинцю та кадмію або 20 тонн на добу для інших металів;

- установки для поверхневої обробки металів у чанах з пластичних матеріалів з використанням електролітичних або хімічних процесів, якщо об'єм переробного технологічного чана перевищує 30 кубічних метрів;

- виробництво і складання автомобілів, виробництво двигунів;

- верфі;
- підприємства з виготовлення і ремонту літаків;
- виробництво і ремонт залізничного рухомого складу та устаткування

для інфраструктури залізничного транспорту;

- штампування з використанням вибухових речовин;

б) переробку мінеральної сировини:

- коксові печі, інші установки для виробництва коксу або графіту;
- виробництво цементу або цементного клінкеру;
- виробництво вапна в обсязі, що перевищує 50 тонн на добу;
- виробництво скла, у тому числі виготовлення скляного волокна, в

обсязі, що перевищує 20 тонн на добу;

- виплавка мінеральних речовин, у тому числі виробництво мінеральних волокон;

- виробництво керамічних продуктів шляхом випалювання, зокрема покрівельної черепиці, цегли, вогнестійкої цегли, керамічної плитки, кам'яної кераміки або фарфорових виробів, виробничою продуктивністю понад 75 тонн за добу та/або випалювальних печей місткістю більш як 4 кубічні метри і щільністю затвердіння на піч понад 300 кілограмів на 1 метр кубічний;

7) хімічну промисловість:

- установки для виробництва вибухових речовин;
- установки, в яких хімічні і біологічні процеси використовуються для

виробництва білкових кормових добавок, ферментів та інших білкових речовин;

- зберігання хімічних продуктів (базисні і витратні склади, сховища, бази);

8) харчову промисловість:

- виробництво продуктів харчування шляхом обробки та переробки: сировини тваринного походження (крім молока) продуктивністю виходу готової продукції понад 75 тонн на добу; сировини рослинного походження

продуктивністю виходу готової продукції понад 300 тонн на добу (середній показник за квартал); молока, якщо обсяг одержаного молока перевищує 200 тонн на добу (на основі середньорічного показника);

- пакування та консервування тваринних і рослинних продуктів у обсязі понад 50 тонн на добу;

- виробництво молочних продуктів в обсязі понад 20 тонн на добу;

- виробництво пива та солоду в обсязі понад 50 тонн на добу;

- виробництво кондитерських виробів та патоки в обсязі понад 20 тонн на добу;

- виробництво крохмалю;

- підприємства з переробки риби і риб'ячого жиру;

- бійні продуктивністю понад 10 тонн на добу;

- цукрові заводи;

9) підприємства текстильної, шкіряної, деревообробної і паперової промисловості продуктивністю понад 1 тонну на добу:

- з первинної обробки (промивання, відбілювання, мерсеризація) або фарбування волокон чи текстилю;

- з обробки шкірсиловини та хутра;

- з дублення шкір;

- з оброблення деревини (хімічне перероблення деревини, виробництво деревоволокнистих плит, деревообробне виробництво з використанням синтетичних смол, консервування деревини просоченням);

- з промислового виробництва і переробки паперу та картону з будь-якої сировини;

10) інфраструктурні проекти:

- облаштування індустріальних парків;

- будівництво житлових кварталів (комплексів багатоквартирних житлових будинків) та торговельних чи розважальних комплексів поза межами населених пунктів на площі 1,5 гектара і більше або в межах

населених пунктів, якщо не передбачено їх підключення до централізованого водопостачання та/або водовідведення; будівництво кінотеатрів з більш як 6 екранами; будівництво (облаштування) автостоянок на площі не менш як 1 гектар і більш як на 100 паркомісць;

- будівництво аеропортів та аеродромів з основною злітно-посадковою смугою довжиною до 2100 метрів;

- будівництво залізничних вокзалів, залізничних колій і споруд;

- будівництво перевантажувальних терміналів та обладнання для перевантаження різних видів транспорту, а також терміналів для різних видів транспорту;

- будівництво гребель та встановлення іншого обладнання для утримання або накопичення води на тривалі проміжки часу;

- проведення робіт з розчищення і днопоглиблення русла та дна річок, берегоукріплення, зміни і стабілізації стану русел річок;

- будівництво трамвайних колій, підвісних канатних доріг та фунікулерів або подібних ліній, що використовуються для перевезення пасажирів;

- будівництво підземних, наземних ліній метрополітену як єдиних комплексів, у тому числі депо з комплексом споруд технічного обслуговування;

- будівництво акведуків та трубопроводів для транспортування води на далекі відстані;

- будівництво магістральних продуктопроводів (трубопроводів для транспортування газу, аміаку, нафти або хімічних речовин);

- будівництво ліній електропередачі (повітряних та кабельних) напругою 110 кіловольт і більше та підстанцій напругою 330 кіловольт і більше;

- будівництво гідротехнічних споруд морських і річкових портів;

- будівництво глибоководних суднових ходів, у тому числі у природних руслах річок, спеціальних каналів на суходолі та у мілководних морських акваторіях, придатних для проходження суден, а також каналів у протипаводкових цілях та гідротехнічних споруд;

- спеціалізовані морські або річкові термінали;

- проведення прибережних робіт з метою усунення ерозії та будівельних робіт на морі, які призводять до зміни морського узбережжя, зокрема будівництво основних гідротехнічних споруд, підводні звалища ґрунтів, а також інші роботи на морі, крім експлуатаційних днопоглиблювальних робіт;

- установки для очищення стічних вод з водовідведенням 10 тисяч кубічних метрів на добу і більше;

11) інші види діяльності:

- постійно діючі траси і треки для перегонів, тестові полігони для моторизованих транспортних засобів;

- майданчики для тестування (випробування) двигунів, турбін або реакторів площею 0,5 гектара і більше;

- шламонакопичувачі, хвостосховища;

- складування осаду, мулові поля площею 0,5 гектара і більше або на відстані не більш як 100 метрів до прибережних захисних смуг;

- склади і перевалочні бази металобрухту площею 0,5 гектара і більше або на відстані не більш як 100 метрів до прибережних захисних смуг;

- утилізація, видалення, оброблення, знешкодження, захоронення побутових відходів;

- установки для поверхневої обробки речовин, предметів або продуктів з використанням органічних розчинників, зокрема для оздоблення, друку, покриття, знежирювання, гідроізолювання, калібрування, фарбування, очищення або насичування з витратою понад 150 кілограмів на годину або понад 200 тонн на рік;

- виробництво і переробка виробів на основі еластомерів;

- споруди для виробництва штучних мінеральних волокон, виробництво екструдованого пінополістиролу, утеплювачів, асфальтобетону;
- видобування піску і гравію, прокладання кабелів, трубопроводів та інших комунікацій на землях водного фонду;
- генетично-інженерна діяльність, введення в обіг та будь-яке використання генетично модифікованих організмів та продукції, виробленої з їх використанням (у відкритій системі);
 - інтродукція чужорідних видів фауни та флори у довкілля;
 - виробництво мікробіологічної продукції;
 - виробництво, утилізація і знищення боєприпасів, ракетного палива та інших токсичних хімічних речовин;

12) туризм та рекреацію:

- лижні траси, лижні витяги і канатні дороги та відповідні комплекси споруд на площі 5 гектарів і більше;
- яхт-клуби, яхтові стоянки та місця базування катерів місткістю понад 50 суден або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах;
- курортні містечка та готельні комплекси поза межами населених пунктів місткістю не менш як 100 номерів або площею 5 гектарів і більше; курортні містечка та готельні комплекси в межах населених пунктів місткістю не менш як 50 номерів, якщо не передбачено їх підключення до централізованого водопостачання та/або водовідведення; курортні містечка та готельні комплекси на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах; оголошення природних територій курортними;
- постійні місця для кемпінгу та автотуризму площею 1 гектар і більше або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах;
- гольфклуби площею 3 гектари і більше або на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах;

- тематичні розважальні парки площею 1 гектар і більше;

13) господарську діяльність, що призводить до **скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти**, та забір води з водних об'єктів за умови, що водозабір підземних вод перевищує 300 кубічних метрів на добу;

14) **розширення та зміни, включаючи перегляд або оновлення умов провадження планованої діяльності**, встановлених (затверджених) рішенням про провадження планованої діяльності або подовження строків її провадження, реконструкцію, технічне переоснащення, капітальний ремонт, перепрофілювання діяльності та об'єктів.

Забороняється провадження господарської діяльності, експлуатація об'єктів, інші втручання в природне середовище і ландшафти, у тому числі видобування корисних копалин, використання техногенних родовищ корисних копалин, якщо не забезпечено в повному обсязі додержання екологічних умов, **передбачених у висновку з оцінки впливу на довкілля, рішенні про провадження планованої діяльності та проектах будівництва, розширення, перепрофілювання, ліквідації (демонтажу) об'єктів**, інших втручань у природне середовище і ландшафти, у тому числі видобування корисних копалин, використання техногенних родовищ корисних копалин, а також змін у цій діяльності або подовження строків її провадження.

ОЦІНЦІ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ НЕ ПІДЛЯГАЄ !!!

- **планована діяльність спрямована виключно на забезпечення оборони держави;**
- **на ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій;**
- **на ліквідацію наслідків антитерористичної операції на території проведення антитерористичної операції на період її проведення**

Контрольні запитання:

1. Дайте визначення поняттям «вплив на довкілля» та «планована діяльність».
2. Які види планованої діяльності не підлягають оцінці впливу на довкілля?
3. Які види планованої діяльності та об'єкти належать до першої категорії?
4. Чи потрібне отримання рішення про провадження планованої діяльності за реконструкції, технічного переоснащення, капітального ремонту, розширення, перепрофілювання об'єктів або інших втручаннях в природне середовище, які не справляють значного впливу на довкілля?
5. До якої з категорій видів планованої діяльності та об'єктів відносять усі суцільні та поступові рубки головного користування та суцільні санітарні рубки на площі понад 1 гектар, а також усі суцільні санітарні рубки на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду?

ТЕМА 4. ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Ключові слова: процедура проведення оцінки впливу на довкілля, Критерії визначення планованої діяльності, Порядок проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля, Порядок передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля, повідомлення про плановану діяльність, звіт з ОВД

На виконання вимог Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» Кабінет Міністрів України прийняв низку постанов, зокрема:

1. «Про затвердження Критеріїв визначення планованої діяльності, її розширення та зміни, які не підлягають оцінці впливу на довкілля», а саме передбачає, що не підлягає оцінці впливу на довкілля

- планована діяльність, спрямована виключно на забезпечення оборони держави, ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій, наслідків антитерористичної операції;

- за визначених умов та відповідно до Закон технічне переоснащення, капітальний ремонт, реконструкція, перепрофілювання та розширення господарської діяльності.

Критерії максимально узгоджені із нормативно-правовими актами щодо господарської діяльності, включаючи містобудування.

2. «Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля», яка визначає порядок організації громадських слухань, строки їх проведення, права та обов'язки уповноваженого органу, організатора громадських слухань та суб'єкта господарювання в процесі організації й проведення громадських слухань, чіткі способи проведення їх в процесі ОВД, і унеможлює маніпуляції з боку учасників даних правовідносин.

3. «Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля», який покроково визначає алгоритм дій суб'єкта для отримання висновку з оцінки впливу на довкілля.

Процедура проведення ОВД має чітко визначену структуру (рис. 1).

ЕТАП I. ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПЛАНОВАНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Суб'єкт господарювання у письмовій формі (на паперових носіях) та в електронному вигляді за місцем провадження такої діяльності інформує Департамент про намір провадити плановану діяльність та оцінку її впливу на довкілля шляхом подання **повідомлення про плановану діяльність**, яка підлягає оцінці впливу на довкілля.

Повідомлення може бути подано одним із способів:

- *особисто заявником (його представником);*
- *надіслано засобами поштового зв'язку;*
- *в електронній формі із застосуванням засобів електронних комунікацій.*

Суб'єкт господарювання не пізніше 3-х робочих днів з дня подання уповноваженому територіальному органу оприлюднює **Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає ОВД та оголошення про початок громадського обговорення звіту з ОВД:**

1) публікується в друкованих засобах масової інформації (**не менше двох**), визначених суб'єктом господарювання, територія розповсюдження яких охоплює адміністративно-територіальні одиниці, які можуть зазнати впливу планованої діяльності;

2) розміщує на дошках оголошень органів місцевого самоврядування або в інших громадських місцях на території, де планується провадити плановану діяльність;

3) оприлюднює в інший спосіб, що гарантує доведення інформації до відома мешканців відповідної адміністративно-територіальної одиниці, на

території якої планується розміщення об'єкта, чи до відповідної територіальної громади, яка може зазнати впливу планованої діяльності, та інших зацікавлених осіб.

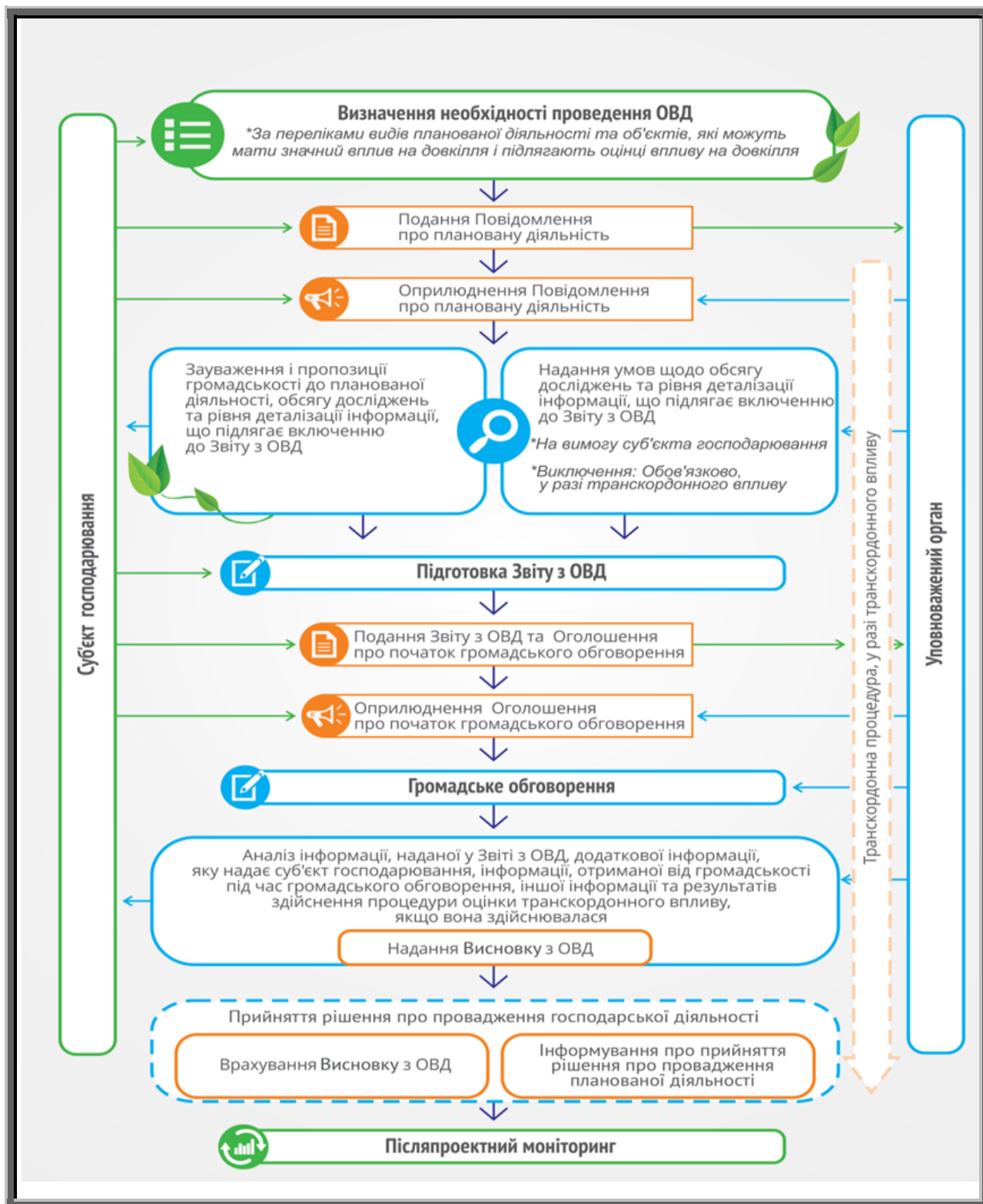

Рис. 1. Схема проведення процедури ОВД

Зміст повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля:

- 1) суб'єкта господарювання - назва (прізвище, ім'я, по батькові), юридична адреса (адреса реєстрації), контактний номер телефону;
- 2) плановану діяльність, її характеристику, технічні альтернативи;
- 3) місце провадження планованої діяльності, територіальні альтернативи;
- 4) соціально-економічний вплив планованої діяльності;
- 5) загальні технічні характеристики, у тому числі параметри планованої діяльності (потужність, довжина, площа, обсяг виробництва тощо);
- 6) екологічні та інші обмеження планованої діяльності за альтернативами;
- 7) необхідну еколого-інженерну підготовку і захист території за альтернативами;
- 8) сферу, джерела та види можливого впливу на довкілля;
- 9) належність планованої діяльності до першої чи другої категорії видів діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля та підлягають оцінці впливу на довкілля;
- 10) наявність підстав для здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля;
- 11) планований обсяг досліджень та рівень деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля;
- 12) передбачену процедуру оцінки впливу на довкілля та можливості для участі в ній громадськості;
- 13) проведення та процедуру громадського обговорення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу планованої діяльності на довкілля;

14) вид рішення про провадження планованої діяльності, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, та орган, до повноважень якого належить прийняття цього рішення;

15) Департамент чи Міністерство, до якого подається повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, та якому надсилаються зауваження та пропозиції громадськості до планованої діяльності, обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля.

Департамент протягом *трьох робочих днів з дня отримання повідомлення про плановану діяльність*, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, надсилає таке повідомлення до **Міністерства** та одночасно повідомляє про це суб'єкта господарювання, якщо планована діяльність:

1) визначена у об'єктах I категорії або може мати значний транскордонний вплив;

2) може мати вплив на довкілля двох і більше областей або замовником якої є обласна, Київська або Севастопольська міські державні адміністрації;

3) стосується зони відчуження або зони безумовного (обов'язкового) відселення території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, та/або рішення щодо затвердження (схвалення) якої приймається Кабінетом Міністрів України. Копію повідомлення у цьому випадку *Міністерство протягом трьох робочих днів з дня отримання* надсилає до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління зоною відчуження і зоною безумовного (обов'язкового) відселення, з метою отримання його зауважень та пропозицій з приводу планованої діяльності, обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля.

4) фінансуватиметься із залученням іноземних кредитів під державні гарантії.

Суб'єкт господарювання має право самостійно (з дотриманням вимог частини другої цієї статті) подати повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, безпосередньо до Міністерства з метою отримання його висновку з оцінки впливу на довкілля. У такому разі Міністерство протягом трьох робочих днів з дня отримання такого повідомлення надсилає копію повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, до *Департаменту* за місцем провадження діяльності з метою отримання його зауважень та пропозицій з приводу планованої діяльності, обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля.

Оприлюднення повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля забезпечує Департамент або Міністерство протягом трьох робочих днів з дня надходження.

За транскордонного впливу суб'єкт господарювання може вимагати у Міністерства надання умов щодо обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля. Такі вимоги подаються та оприлюднюються одночасно з повідомленням про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля.

Протягом 20 робочих днів з дня офіційного оприлюднення повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, громадськість може надати Департаменту чи Міністерству зауваження і пропозиції:

- до планованої діяльності;
- обсягу досліджень;
- рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля.

Пропозицій і зауваження громадськості можуть бути враховані суб'єктом господарювання:

- повністю
- частково
- або обґрунтовано відхиляти

У разі отримання зауважень і пропозицій громадськості відповідний уповноважений орган повідомляє про них суб'єкту господарювання та надає йому копії зауважень і пропозицій протягом трьох робочих днів з дня їх отримання.

ЕТАП ІІ. ПІДГОТОВКА ЗВІТУ З ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ – це процедура, що передбачає:

- 1) підготовку суб'єктом господарювання ***звіту з оцінки впливу на довкілля***;
- 2) проведення ***громадського обговорення***;
- 3) аналіз уповноваженим органом інформації, наданої у звіті з оцінки впливу на довкілля, будь-якої додаткової інформації, яку надає суб'єкт господарювання або громадськість (під час громадського обговорення) під час здійснення процедури оцінки транскордонного впливу, іншої інформації;
- 4) надання уповноваженим органом ***мотивованого висновку з оцінки впливу на довкілля***, що враховує результати аналізу;
- 5) врахування висновку з оцінки впливу на довкілля у ***рішенні про провадження планованої діяльності***.

Суб'єкт господарювання подає до Департаменту або Міністерства **пакет документів:**

1. Звіт з ОВД;

2. Відомості, що підтверджують факт та дату опублікування, розміщення або оприлюднення в інший спосіб повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля;

3. Оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля.

Уповноважений орган перевіряє та вносить зазначену інформацію до звіту про громадське обговорення.

Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, вноситься до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля протягом трьох робочих днів з дня надходження.

СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ

**забезпечує підготовку звіту з оцінки впливу на довкілля і
несе відповідальність за достовірність наведеної у звіті
інформації згідно з законодавством**

У разі здійснення **оцінки транскордонного впливу на довкілля** за процедурою держави походження або на вимогу суб'єкта господарювання Департамент або Міністерство: надає умови щодо обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля. Умови повинні бути надано **протягом 30 робочих днів** з дня офіційного оприлюднення повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля. Вони є обов'язковими для суб'єкта господарювання під час підготовки звіту з оцінки впливу на довкілля!

ЗВІТ З ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ВКЛЮЧАЄ:

1) опис планованої діяльності, зокрема:

- опис місця провадження планованої діяльності;
- цілі планованої діяльності;
- опис характеристик діяльності протягом виконання підготовчих і будівельних робіт та провадження планованої діяльності, у тому числі (за потреби) роботи з демонтажу, та потреби (обмеження) у використанні земельних ділянок під час виконання підготовчих і будівельних робіт та провадження планованої діяльності;

- опис основних характеристик планованої діяльності (зокрема виробничих процесів), наприклад, виду і кількості матеріалів та природних ресурсів (води, земель, ґрунтів, біорізноманіття), які планується використовувати;

- оцінку за видами та кількістю очікуваних відходів, викидів (скидів), забруднення води, повітря, ґрунту та надр, шумового, вібраційного, світлового, теплового та радіаційного забруднення, а також випромінення, які виникають у результаті виконання підготовчих і будівельних робіт та провадження планованої діяльності;

2) опис виправданих альтернатив (наприклад, географічного та/або технологічного характеру) планованої діяльності, основних причин обрання запропонованого варіанта з урахуванням екологічних наслідків;

3) опис поточного стану довкілля (базовий сценарій) та опис його ймовірної зміни без здійснення планованої діяльності в межах того, наскільки природні зміни від базового сценарію можуть бути оцінені на основі доступної екологічної інформації та наукових знань;

4) опис факторів довкілля, які ймовірно зазнають впливу з боку планованої діяльності та її альтернативних варіантів, у тому числі здоров'я населення, стан фауни, флори, біорізноманіття, землі (у тому числі вилучення земельних ділянок), ґрунтів, води, повітря, кліматичні фактори (у тому числі

зміна клімату та викиди парникових газів), матеріальні об'єкти, включаючи архітектурну, археологічну та культурну спадщину, ландшафт, соціально-економічні умови та взаємозв'язки між цими факторами;

5) опис і оцінку можливого впливу на довкілля планованої діяльності, зокрема величини та масштабів такого впливу (площа території та чисельність населення, які можуть зазнати впливу), характеру (за наявності - транскордонного), інтенсивності і складності, ймовірності, очікуваного початку, тривалості, частоти і невідворотності впливу (включаючи прямий і будь-який опосередкований, побічний, кумулятивний, транскордонний, короткостроковий, середньостроковий та довгостроковий, постійний і тимчасовий, позитивний і негативний вплив), зумовленого:

- виконанням підготовчих і будівельних робіт та провадженням планованої діяльності, включаючи (за потреби) роботи з демонтажу після завершення такої діяльності;

- використанням у процесі провадження планованої діяльності природних ресурсів, зокрема земель, ґрунтів, води та біорізноманіття;

- викидами та скидами забруднюючих речовин, шумовим, вібраційним, світловим, тепловим та радіаційним забрудненням, випроміненням та іншими факторами впливу, а також здійсненням операцій у сфері поводження з відходами;

- ризиками для здоров'я людей, об'єктів культурної спадщини та довкілля, у тому числі через можливість виникнення надзвичайних ситуацій;

- кумулятивним впливом інших наявних об'єктів, планованої діяльності та об'єктів, щодо яких отримано рішення про провадження планованої діяльності, з урахуванням усіх існуючих екологічних проблем, пов'язаних з територіями, які мають особливе природоохоронне значення, на які може поширитися вплив або на яких може здійснюватися використання природних ресурсів;

- впливом планованої діяльності на клімат, у тому числі характер і масштаби викидів парникових газів, та чутливістю діяльності до зміни клімату;

- технологією і речовинами, що використовуються;

6) опис методів прогнозування, що використовувалися для оцінки впливів на довкілля, зазначених у пункті 5 цієї частини, та припущень, покладених в основу такого прогнозування, а також використовувані дані про стан довкілля;

7) опис передбачених заходів, спрямованих на запобігання, відвернення, уникнення, зменшення, усунення значного негативного впливу на довкілля, у тому числі (за можливості) компенсаційних заходів;

8) опис очікуваного значного негативного впливу діяльності на довкілля, зумовленого вразливістю проекту до ризиків надзвичайних ситуацій, заходів запобігання чи пом'якшення впливу надзвичайних ситуацій на довкілля та заходів реагування на надзвичайні ситуації;

9) визначення усіх труднощів (технічних недоліків, відсутності достатніх технічних засобів або знань), виявлених у процесі підготовки звіту з оцінки впливу на довкілля;

10) усі зауваження і пропозиції, що надійшли до Департаменту чи Міністерства після оприлюднення ними повідомлення про плановану діяльність, а також таблицю із зазначенням інформації про повне чи часткове врахування або обґрунтування відхилення отриманих під час громадського обговорення зауважень та пропозицій.

11) стислий зміст програм моніторингу та контролю щодо впливу на довкілля під час провадження планованої діяльності, а також (за потреби) планів післяпроектного моніторингу;

12) резюме нетехнічного характеру інформації розраховане на широку аудиторію;

13) список посилань із зазначенням джерел, що використовуються для описів та оцінок, що містяться у звіті з оцінки впливу на довкілля.

Суб'єкт господарювання подає звіт з оцінки впливу на довкілля та оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля:

- в письмовій формі на паперових носіях;
- в електронному вигляді.

Протягом трьох робочих днів з дня отримання Департамент чи Міністерство вносить звіт з оцінки впливу на довкілля до **Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля**.

У випадку, якщо на будь-якій стадії розгляду звіту з оцінки впливу на довкілля *Департамент* виявить, що планована діяльність може мати вплив на довкілля **двох і більше областей** (Автономної Республіки Крим), він невідкладно, не пізніше трьох робочих днів, передає документацію до Міністерства для проведення громадського обговорення в адміністративно-територіальних одиницях, які можуть зазнати впливу планованої діяльності (крім адміністративно-територіальних одиниць, в яких громадське обговорення вже проведено), та надання висновку з оцінки впливу на довкілля у порядку, встановленому цим Законом, про що одночасно повідомляє суб'єкта господарювання.

У випадку загрози **транскордонного впливу** *Департамент* невідкладно, не пізніше трьох робочих днів, передає документацію *Міністерству*, який здійснює оцінку впливу на довкілля в порядку, визначеному цим Законом для планованої діяльності, яка може мати значний транскордонний вплив, про що одночасно повідомляє суб'єкта господарювання.

ЗВІТ З ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ПІДПISУЄТЬСЯ
всіма його авторами (виконавцями) із зазначенням їхньої кваліфікації та зберігається в Єдиному реєстрі з оцінки впливу на довкілля протягом усього часу провадження планованої діяльності, але не менш як п'ять років з дня отримання рішення про провадження планованої діяльності

Контрольні запитання:

- 1. Поясніть схему проведення ОВД?*
- 2. Ким готується та яку інформацію містить Повідомлення про плановану діяльність ?*
- 3. Де та в які строки оприлюднюється інформація про плановану діяльність?*
- 4. Які особливості підготовки звіту з ОВД у випадку загрози транскордонного впливу об'єкту ОВД?*
- 5. Структура і зміст звіту з оцінки впливу на довкілля.*
- 6. Як оформлюють, де і скільки зберігають звіт з ОВД?*
- 7. Чи враховуються пропозиції і зауваження громадськості щодо звіту з ОВД?*

ТЕМА 5. ГЛАСНІСТЬ ТА ГРОМАДСЬКЕ ОБГОВОРЕННЯ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Ключові слова: гласність процедури ОВД, Єдиний реєстр з оцінки впливу на довкілля, громадське обговорення звіту, організатор громадських слухань, його обов'язки та вимоги, процедура громадських слухань, проведення повторних громадських слухань, документація громадських слухань

ІІІ. ЕТАП. ГЛАСНІСТЬ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

У процесі оцінки впливу на довкілля забезпечується своєчасне, адекватне та ефективно інформування громадськості.

ГЛАСНІСТЬ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ:

- **суб'єкт господарювання;**
- **Департамент і Міністерство;**
- **органи місцевого самоврядування відповідної адміністративно-територіальної одиниці**

Уся інформація та інша документація надана суб'єктом господарювання і необхідна для оцінки впливу на довкілля, є відкритими та надаються Департаментом, Міністерством, органом місцевого самоврядування та суб'єктом господарювання для ознайомлення. Доступ до звіту з оцінки впливу на довкілля та іншої наданої суб'єктом господарювання документації щодо планованої діяльності забезпечується шляхом їх розміщення у місцях, доступних для громадськості:

- у приміщеннях уповноваженого органу;
- у приміщеннях органу місцевого самоврядування відповідної адміністративно-територіальної одиниці, яка може зазнати впливу планованої діяльності;

- у приміщенні суб'єкта господарювання;
- додатково може розміщуватися в інших загальнодоступних місцях, визначених суб'єктом господарювання.

Суб'єкт господарювання зобов'язаний протягом трьох робочих днів з дня отримання оприлюднити інформацію про:

- висновок з оцінки впливу на довкілля;
- рішення про провадження планованої діяльності (із зазначенням органу, номера та дати їх прийняття).

Суб'єкт господарювання забезпечує ознайомлення громадськості з цими документами шляхом опублікування інформації в друкованих засобах масової інформації, розміщення на дошках оголошень та виготовлення копій для їх фізичного розміщення.

ДЕПАРТАМЕНТ ТА/АБО МІНІСТЕРСТВО

оприлюднює інформацію не пізніше трьох робочих днів з дня їх подання щодо:

- **повідомлення про плановану діяльність**, яка підлягає оцінці впливу на довкілля;
- **умови щодо щодо обсягу досліджень та рівня деталізації інформації**, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля (за транскордонного впливу);
- **оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля**;
- **інформацію про висновок з оцінки впливу на довкілля**;
- **рішення про провадження планованої діяльності** (із зазначенням органу, номера та дати їх прийняття);
- **звіт з оцінки впливу на довкілля**

Інформування відбувається шляхом розміщення на офіційному веб-сайті в мережі Інтернет Департаменту або Міністерства (*із зазначенням дати офіційного оприлюднення документа*).

Міністерство та Департамент забезпечують **безоплатний доступ громадськості до всієї інформації**, що стосується процесу прийняття висновку, в міру її надходження.

Громадськості надається можливість робити копії (фотокопії) та виписки із зазначеної документації, а також можливість ознайомлення з інформацією за місцем розміщення.

ВИНЯТОК!

Якщо документація щодо планованої діяльності чи звіт з оцінки впливу на довкілля **містять конфіденційну інформацію** суб'єкта господарювання, така інформація за обґрунтованою заявою суб'єкта господарювання **відокремлюється**, а решта інформації надається для ознайомлення громадськості. При цьому інформація, що стосується впливу на довкілля, у тому числі про кількісні та якісні показники викидів і скидів, фізичні та біологічні фактори впливу, використання природних ресурсів та поводження з відходами, є відкритою і доступ до неї не може бути обмежений

ЄДИНИЙ РЕЄСТР З ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Міністерство або Департамент веде **Єдиний реєстр з оцінки впливу на довкілля**. Інформація, внесена до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля, **є відкритою**, вільний доступ до неї забезпечується через мережу Інтернет.

Порядок ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля визначається Кабінетом Міністрів України.

ДО ЄДИНОГО РЕЄСТРУ З ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ВНОСЯТЬ:

- повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля (*протягом трьох робочих днів з дня надходження*).
- зауваження і пропозиції громадськості до планованої діяльності, обсягу досліджень;
- звіт з оцінки впливу на довкілля (*протягом трьох робочих днів з дня надходження*);
- оголошення про початок громадських обговорень;
- звіт про громадське обговорення;
- висновок з оцінки впливу на довкілля / рішення про відмову
- рішення про провадження планованої діяльності

ГРОМАДСЬКЕ ОБГОВОРЕННЯ

Громадське обговорення у процесі оцінки впливу на довкілля проводиться з метою виявлення, збирання та врахування зауважень і пропозицій громадськості до планованої діяльності.

Громадськість має право:

- подавати будь-які зауваження чи пропозиції, які, на її думку, стосуються планованої діяльності, без необхідності їх обґрунтування;
- зауваження та пропозиції можуть подаватися в письмовій формі (у тому числі в електронному вигляді) та усно під час громадських слухань із занесенням до протоколу громадських слухань.

Письмові зауваження і пропозиції подаються під час громадського обговорення повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля

**ПРОТЯГОМ 20 РОБОЧИХ ДНІВ
з дня офіційного оприлюднення**

Департамент або Міністерство зобов'язані забезпечити громадське обговорення у процесі здійснення оцінки впливу на довкілля, а у випадках транскордонного впливу, поширення на одну чи декілька областей, в зоні відчуження або за фінансування із залученням іноземних кредитів під державні гарантії.

Громадські слухання проводять за визначеною схемою (рис. 2).

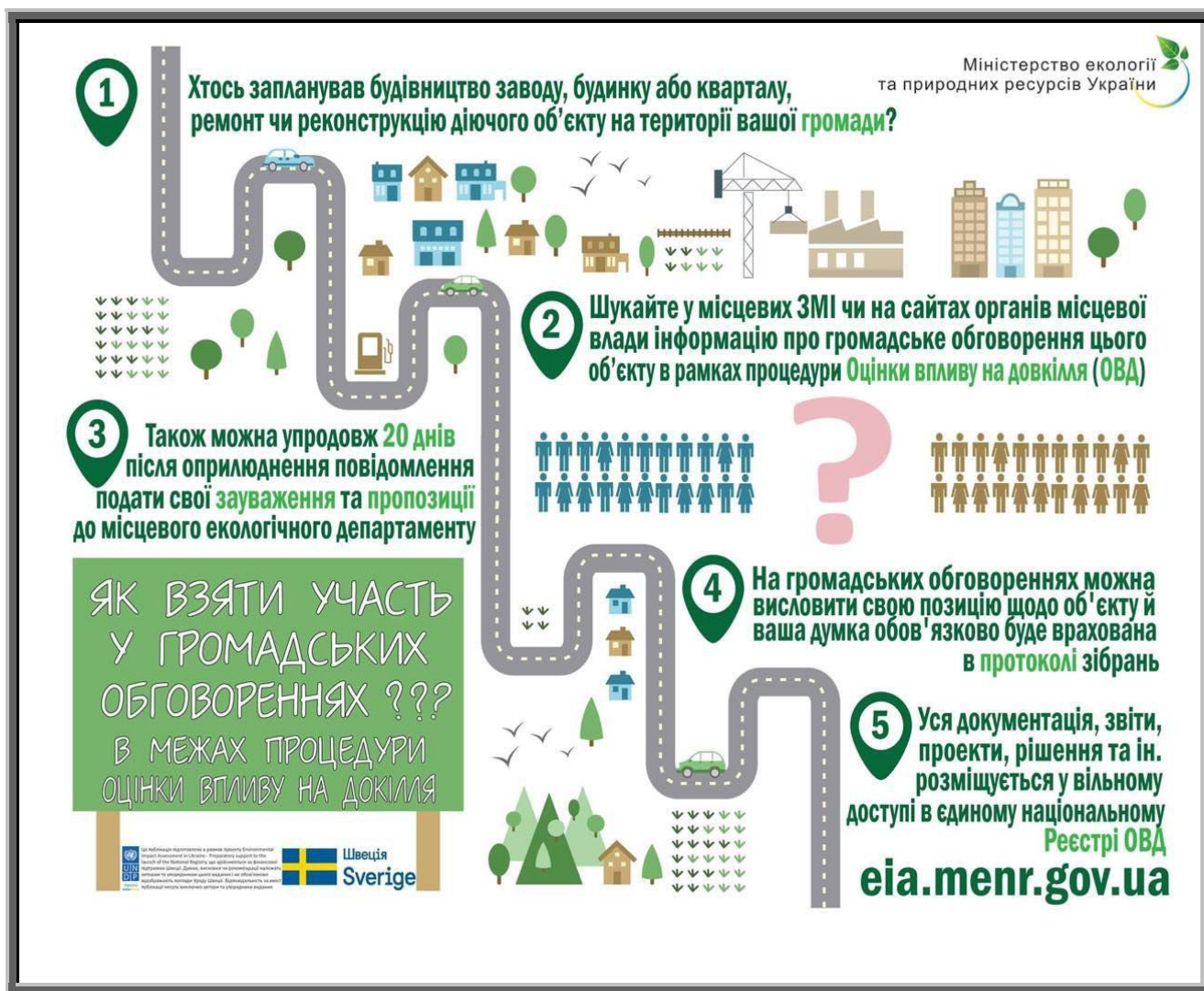

Рис. 2. Схема організації громадського обговорення звіту з ОВД

Громадське обговорення планованої діяльності проводиться у формі громадських слухань та у формі надання письмових зауважень і пропозицій (у тому числі в електронному вигляді) після подання звіту з оцінки впливу на довкілля.

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ГРОМАДСЬКИХ СЛУХАНЬ У ПРОЦЕСІ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Порядок проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля визначає механізм проведення громадських слухань у процесі громадського обговорення планованої діяльності, яка підлягає оцінці впливу на довкілля.

Проведення громадських слухань у процесі громадського обговорення планованої діяльності забезпечує уповноважений центральний орган або уповноважений територіальний орган шляхом:

- оприлюднення оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля, а в разі необхідності – оголошення про проведення повторних громадських слухань;
- проведення громадських слухань;
- розгляду, повного врахування, часткового врахування або обґрунтованого відхилення зауважень і пропозицій громадськості, отриманих під час громадських слухань;
- підготовки і оприлюднення шляхом внесення до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля звіту про громадське обговорення.

Міністерство або департамент може залучати до проведення громадських слухань організатора громадських слухань.

ОРГАНІЗАТОР ГРОМАДСЬКИХ СЛУХАНЬ

визначається Міністерством або Департаментом один раз на рік на конкурсній основі, за договором з урахуванням вимог Закону України «Про публічні закупівлі» або самостійно (Міністерство або Департамент) виконує усі функції, передбачені цим Порядком для організатора громадських слухань

ОРГАНІЗАТОРОМ ГРОМАДСЬКИХ СЛУХАНЬ може бути юридична особа або фізична особа - підприємець, яка:

- 1) має досвід у сфері охорони довкілля не менше двох років;
- 2) людські і технічні ресурси, необхідні для забезпечення проведення громадських слухань у відповідному регіоні або регіонах;
- 3) має бути незалежним, об'єктивним та неупередженим;
- 4) не мати потенційного конфлікту інтересів щодо планованої діяльності в розумінні Закону України «Про запобігання корупції».

НЕ МОЖЕ БУТИ ОРГАНІЗАТОРОМ ГРОМАДСЬКИХ СЛУХАНЬ юридична особа або фізична особа-підприємець, яка залучалася суб'єктом господарювання до розроблення документації щодо планованої діяльності на попередніх етапах (розроблення проектної документації, підготовка звіту з оцінки впливу на довкілля, інше).

ОБОВ'ЯЗКИ ОРГАНІЗАТОРА ГРОМАДСЬКИХ СЛУХАНЬ:

1. Проводить громадські слухання відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» та Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля;

2. Реєструє учасників громадських слухань у журналі (відомості) реєстрації (*Інформаційна довідка щодо Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля*);

3. Реєструє виступи учасників громадських слухань у журналі (відомості) реєстрації виступів за формою (*Інформаційна довідка щодо Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля*);

4. Забезпечує аудіо та/або відео фіксації ходу громадських слухань, що є невід'ємною частиною протоколу громадських слухань;

5. Здійснює головування під час громадських слухань, а саме:

- визначає регламент громадських слухань;

- відкриває громадські слухання *(представлення головуючого та суб'єкта господарювання, планованої діяльності, щодо якої проводяться громадські слухання)*;

- оголошує порядок денний і регламент громадських слухань;

- інформує про ведення аудіо та/або відео запису громадських слухань, про порядок ведення протоколу громадських слухань, подання усних та письмових зауважень і пропозицій під час громадських слухань;

- надає можливості суб'єкту господарювання викласти основні відомості щодо планованої діяльності та положення звіту з оцінки впливу на довкілля, які виносяться на обговорення, та проблемні питання, що заслуговують на увагу громадськості;

- надає можливості представникам громадськості поставити запитання суб'єкту господарювання, присутнім експертам та спеціалістам й висловити свою думку;

- забезпечує ведення обговорення, подання пропозицій і зауважень громадськості з дотриманням регламенту;

- підводити підсумки громадських слухань та інформує учасників громадських слухань про те, яким чином враховуватимуться зауваження і пропозиції громадськості Міністерством чи Департаментом.

6. Готує протокол громадських слухань за формою *(Інформаційна довідка щодо Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля)*;

7. Хід та результати громадських слухань оформлює протоколом громадських слухань, який підписується головуючим на громадських слуханнях.

8. Організатор громадських слухань зобов'язаний повідомити про конфлікт інтересів уповноважений центральний орган або уповноважений територіальний орган. В такому випадку уповноважений центральний орган

або уповноважений територіальний орган проводить громадські слухання самостійно.

Під час громадського обговорення планованої діяльності може проводитися одне або більше громадських слухань. Кількість громадських слухань визначається суб'єктом господарювання, виходячи із масштабів очікуваного впливу, з урахуванням такого:

- якщо вплив планованої діяльності не поширюється за межі області, громадські слухання проводяться за місцем провадження планованої діяльності або у адміністративному центрі адміністративно-територіальної одиниці, яка може зазнати впливу планованої діяльності;

- якщо вплив планованої діяльності поширюється на дві і більше областей, але менше ніж третину областей України, громадські слухання проводяться за місцем провадження планованої діяльності та у адміністративних центрах адміністративно-територіальних одиниць, які можуть зазнати впливу планованої діяльності, кожної із таких областей;

- якщо вплив планованої діяльності поширюється більше ніж на третину областей України, громадські слухання проводяться за місцем провадження планованої діяльності, у адміністративних центрах адміністративно-територіальних одиниць третини областей України, які можуть зазнати впливу планованої діяльності, та, додатково, у місті Києві.

До подання оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля суб'єкт господарювання може провести консультації з Міністерством чи Департаментом щодо місця та часу проведення громадських слухань, з урахуванням можливості забезпечення присутності всіх потенційних учасників.

Департамент або Міністерство оприлюднює оголошення про початок громадського обговорення протягом **трьох робочих днів з дня надходження до нього звіту з оцінки впливу на довкілля.**

ФІНАНСУВАННЯ

витрати, пов'язані з проведенням громадського обговорення, несе суб'єкт господарювання

Оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля має містити інформацію про (див. Реєстр ОВД <http://eia.menr.gov.ua/search>):

- 1) плановану діяльність (стисла характеристика);
- 2) суб'єкта господарювання;
- 3) Департамент або Міністерство забезпечує проведення громадського обговорення;
- 4) процедуру прийняття рішення про провадження планованої діяльності та орган, який розглядатиме результати оцінки впливу на довкілля;
- 5) строки, тривалість та порядок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля, включаючи інформацію про час і місце усіх запланованих громадських слухань;
- 6) державний орган, що забезпечує доступ до звіту з оцінки впливу на довкілля та іншої доступної інформації щодо планованої діяльності;
- 7) орган, до якого направляються запитання, зауваження чи пропозиції, та строки подання запитань, зауважень і пропозицій, у тому числі його поштову та електронну адреси, на які надсилаються пропозиції та зауваження;
- 8) наявну екологічну інформацію щодо планованої діяльності;
- 9) місце (місця) розміщення звіту з оцінки впливу на довкілля та іншої додаткової інформації, яку визначає суб'єкт господарювання, а також час, з якого громадськість може ознайомитися з ними.

Протягом усього часу з дня офіційного оприлюднення до завершення строку обговорення розміщується на офіційному веб-сайті Департаменту чи Міністерства в мережі Інтернет та на дошках оголошень органів місцевого самоврядування або в інших громадських місцях на території, де планується

провадити плановану діяльність, оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля.

**Громадські слухання проводяться
НЕ РАНІШЕ ДЕСЯТИ РОБОЧИХ ДНІВ З ДНЯ ОПРИЛЮДНЕННЯ
оголошення про початок громадського обговорення звіту з
оцінки впливу на довкілля**

Громадські слухання вважаються такими, що **НЕ ВІДБУЛИСЯ** якщо:

а) на громадські слухання не з'явився організатор громадських слухань. В такому разі проводяться повторні громадські слухання. Опублікування оголошення про проведення повторних громадських слухань та проведення повторних громадських слухань здійснюється за рахунок організатора громадських слухань;

б) на громадські слухання не з'явився суб'єкт господарювання.

**ПРОВЕДЕННЯ ПОВТОРНИХ ГРОМАДСЬКИХ СЛУХАНЬ
відбувається **НЕ МЕНШ НІЖ ЧЕРЕЗ П'ЯТЬ РОБОЧИХ ДНІВ**
після офіційного оприлюднення оголошення про
проведення повторних громадських слухань.**

Оприлюднення оголошення про проведення повторних громадських слухань відбувається у той самий спосіб, що й оприлюднення оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля. Зміст оголошення про проведення повторних громадських слухань включає всю інформацію, що наводилася в оголошенні про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля із зазначенням дати, часу і місця проведення повторних громадських слухань.

ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ ГРОМАДСЬКИХ СЛУХАНЬ З ОВД

1. Громадські слухання розпочинаються з доповіді головуючого, який коротко інформує присутніх про суть питань, що мають бути обговорені, про склад учасників та порядок і регламент громадських слухань. Головуючий також повідомляє присутнім інформацію, надану суб'єктом господарювання, щодо оприлюднення ним оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля, а також щодо розміщення звіту з оцінки впливу на довкілля для ознайомлення у місцях, доступних для громадськості.

2. Наступним виступає суб'єкт господарювання, який є замовником планованої діяльності. У доповіді повинні бути висвітлені такі питання:

- короткий опис планованої діяльності;
- основні положення та висновки звіту з оцінки впливу на довкілля; можливий негативний вплив на довкілля;
- заходи, спрямовані на запобігання, відвернення, уникнення, зменшення, усунення значного негативного впливу на довкілля, у тому числі (за можливості) компенсаційні заходів;
- зміст зауважень і пропозицій громадськості, що надійшли до початку громадських слухань;
- інші відомості щодо планованої діяльності, визначені суб'єктом господарювання.

3. У разі необхідності після суб'єкта господарювання, за його пропозицією, слово надається іншим співдоповідачам, експертам або спеціалістам.

4. Після доповідей головуючий надає учасникам громадських слухань можливість поставити доповідачам запитання. Усім учасникам громадських слухань забезпечуються рівні умови для висловлення своєї думки, подання пропозицій і зауважень.

Суб'єкт господарювання зобов'язаний забезпечити надання відповідей на запитання громадськості в усній формі під час громадських слухань із

занесенням їх до протоколу громадських слухань або в письмовій формі після їх закінчення.

Якщо суб'єкт господарювання під час громадських слухань

НЕ ЗМІГ НАДАТИ ВІДПОВІДЬ

**на усі запитання громадськості, він надає їх письмово протягом
П'ЯТИ РОБОЧИХ ДНІВ З ДНЯ ПРОВЕДЕННЯ ГРОМАДСЬКИХ СЛУХАНЬ**

**Відповідь надсилається на адресу особи, що поставила запитання,
вказану у журналі (відомості) реєстрації учасників громадських
слухань. У той же строк копії відповідей також надсилаються
організатору громадських слухань для долучення до протоколу
громадського слухання**

5. З метою забезпечення належного проведення громадських слухань учасники громадських слухань реєструються у журналі (відомості) виступів учасників громадських слухань, а порядок виступів визначається відповідно до записів у вказаному журналі (відомості). Регламент громадських слухань розраховується також з урахуванням можливості для виступів незареєстрованих у журналі (відомості) виступів учасників громадських слухань.

6. Усі пропозиції і зауваження, подані під час громадських слухань в усній формі, фіксуються у протоколі громадських слухань. Письмові пропозиції та зауваження, що подаються в ході громадських слухань, реєструються у журналі (відомості) реєстрації письмових зауважень та пропозицій, що надійшли протягом громадських слухань за формою (дод. у Законі) і додаються до протоколу громадських слухань.

7. У разі необхідності Міністерство чи Департамент або організатор громадських слухань може запросити представників правоохоронних органів для забезпечення правопорядку під час громадських слухань.

8. У разі відсутності пропозицій і зауважень громадськості це фіксується у відповідному розділі протоколу громадських слухань. У разі неявки представників громадськості на громадські слухання складається відповідний акт, що підписується головою. У цьому випадку громадські слухання вважаються такими, що відбулися.

Організатор громадських слухань передає Міністерству чи Департаменту підписаний протокол громадських слухань із усіма додатками або акт (визнання слухань такими, що не відбулися) не пізніше, ніж
ЧЕРЕЗ СІМ РОБОЧИХ ДНІВ ПІСЛЯ ПРОВЕДЕННЯ
ГРОМАДСЬКИХ СЛУХАНЬ

9. Уповноважений центральний орган або уповноважений територіальний орган протягом трьох робочих днів вносить протокол громадських слухань до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля.

10. Розглядаючи звіт з оцінки впливу на довкілля та готуючи висновок з оцінки впливу на довкілля, Міністерство чи Департамент повністю враховує, частково враховує або обґрунтовано відхиляє усі зауваження і пропозиції, отримані в ході громадських слухань та протягом усього строку громадського обговорення. Він складає таблицю із зазначенням інформації про повне врахування, часткове врахування або обґрунтоване відхилення отриманих під час громадського обговорення зауважень і пропозицій.

11. Протоколи усіх громадських слухань із усіма додатками та таблиця врахування зауважень і пропозицій громадськості включаються до звіту про громадське обговорення. Звіт про громадське обговорення вноситься до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля одночасно із висновком з оцінки впливу на довкілля.

Громадське обговорення *планованої діяльності після подання звіту з оцінки впливу на довкілля* починається з дня офіційного оприлюднення оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля та надання громадськості доступу до звіту з оцінки впливу на довкілля для ознайомлення і
ТРИВАЄ НЕ МЕНШЕ 25 РОБОЧИХ ДНІВ І НЕ БІЛЬШЕ
35 РОБОЧИХ ДНІВ

Усі пропозиції та зауваження громадськості, одержані протягом встановленого строку, підлягають обов'язковому розгляду Департаментом або Міністерством.

Пропозиції, надані після встановленого строку, не розглядаються!

У разі ненадання зауважень та пропозицій протягом визначеного строку вважається, що зауваження та пропозиції відсутні.

Департамент або Міністерство забезпечує підготовку звіту про громадське обговорення.

Невід'ємною частиною звіту про громадське обговорення є відомості про оприлюднення інформації в визначеному порядку (їх розміщення у місцях, доступних для громадськості) та підтвердження такого оприлюднення:

- перелік матеріалів, наданих на розгляд громадськості;
- протоколи громадських слухань;
- усі отримані письмові зауваження і пропозиції громадськості;
- таблиця із зазначенням інформації про повне чи часткове врахування або обґрунтоване відхилення отриманих під час громадського обговорення зауважень та пропозицій.

Звіт про громадське обговорення вноситься до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля не пізніше трьох робочих днів з дня його прийняття.

Вимоги до змісту та форми звіту про громадське обговорення встановлюються уповноваженим центральним органом.

Контрольні запитання:

1. *Ким забезпечується гласність у процесі оцінки впливу на довкілля?*
2. *Яку інформацію щодо ОВД оприлюднює уповноважений центральний або територіальний орган виконавчої влади?*
3. *Хто із учасників ОВД несе витрати, пов'язані з проведенням громадського слухання?*
4. *Скільки триває громадське обговорення планованої діяльності після подання звіту з оцінки впливу на довкілля?*
5. *Яку інформацію повинно містити оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля?*
6. *Які обов'язки організатора громадських слухань?*
7. *Опишіть процедуру проведення громадських слухань з ОВД.*

ТЕМА 6. ВИСНОВОК З ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ТА РІШЕННЯ ПРО ПРОВАДЖЕННЯ ПЛАНОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ключові слова: висновок з оцінки впливу на довкілля, рішення про провадження планової діяльності, оцінка транскордонного впливу на довкілля за процедурою держави походження та за процедурою зачепленої держави

ВИСНОВОК З ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Департамент чи Міністерство *видає висновок з оцінки впливу на довкілля*, яким визначає допустимість чи обґрунтовує недопустимість провадження планованої діяльності та визначає екологічні умови її провадження.

**ВИСНОВОК З ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ Є
ОБОВ'ЯЗКОВИМ ДЛЯ ВИКОНАННЯ!**

Висновок з оцінки впливу на довкілля враховується при прийнятті рішення про провадження планованої діяльності та може бути підставою для відмови у видачі рішення про провадження планованої діяльності.

При підготовці висновку з оцінки впливу на довкілля Департамент чи Міністерство розглядає та бере до уваги звіт з оцінки впливу на довкілля і звіт про громадське обговорення.

У висновку визначають:

- величину та масштаби на довкілля планованої діяльності (площа території та чисельність населення, які можуть зазнати впливу);
- характер (у т.ч. транскордонного);
- інтенсивність і складність;

- ймовірності, очікуваного початку, тривалості, частоти і невідворотності впливу (включаючи прямий і будь-який опосередкований, побічний, кумулятивний, транскордонний, короткостроковий, середньостроковий та довгостроковий, постійний і тимчасовий, позитивний і негативний впливи);

- передбачені заходи, спрямовані на запобігання, відвернення, уникнення, зменшення, усунення впливу на довкілля.

В описовій частині висновку з оцінки впливу на довкілля наводиться інформація про:

- 1) здійснену процедуру оцінки впливу на довкілля;
- 2) врахування звіту з оцінки впливу на довкілля;
- 3) враховані та відхилені зауваження та пропозиції, що надійшли під час громадського обговорення.

У висновку з оцінки впливу на довкілля Департамент чи Міністерство:

- 1) зазначає тип, основні характеристики та місце провадження планованої діяльності;
- 2) визначає допустимість чи обґрунтовує недопустимість провадження планованої діяльності;
- 3) встановлює умови використання території та природних ресурсів під час виконання підготовчих і будівельних робіт та провадження планованої діяльності;
- 4) встановлює умови щодо охорони довкілля та забезпечення екологічної безпеки під час виконання підготовчих і будівельних робіт та провадження планованої діяльності;
- 5) встановлює умови щодо запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та усунення їх наслідків;
- 6) встановлює умови щодо зменшення транскордонного впливу планованої діяльності, щодо якої здійснювалася процедура оцінки транскордонного впливу;

7) якщо з оцінки впливу на довкілля випливає необхідність:

- здійснення компенсаційних заходів - покладає обов'язок із здійснення таких заходів;
- запобігання, уникнення, зменшення (пом'якшення), усунення, обмеження, а також моніторингу впливу планованої діяльності на довкілля - покладає обов'язок із здійснення відповідних дій;
- здійснення додаткової оцінки впливу на довкілля на іншій стадії проектування - визначає строки та обґрунтовує вимоги щодо її здійснення; додаткова оцінка впливу на довкілля здійснюється за процедурою, передбаченою цим Законом;
- здійснення післяпроектного моніторингу - визначає порядок, строки та вимоги до його здійснення.

Якщо з оцінки впливу на довкілля з розглянутих виправданих альтернативних варіантів виявляється екологічно обґрунтованим варіант, відмінний від запропонованого суб'єктом господарювання, за письмовою згодою із суб'єктом господарювання у висновку з оцінки впливу на довкілля зазначається погоджений варіант здійснення планованої діяльності.

Висновок з оцінки впливу на довкілля надається суб'єкту господарювання БЕЗОПЛАТНО ПРОТЯГОМ 25 РОБОЧИХ ДНІВ З ДНЯ ЗАВЕРШЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ОБГОВОРЕННЯ, а в разі здійснення процедури оцінки транскордонного впливу - з дня завершення цієї процедури та затвердження рішення про врахування результатів оцінки транскордонного впливу на довкілля

До висновку з оцінки впливу на довкілля додається звіт про громадське обговорення.

*Департамент чи Міністерство оприлюднює висновок з оцінки впливу на довкілля протягом трьох робочих днів з дня його прийняття та вносить його до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля **протягом трьох робочих днів.***

ВИСНОВОК З ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ВТРАЧАЄ СИЛУ ЧЕРЕЗ П'ЯТЬ РОКІВ У РАЗІ, ЯКЩО НЕ БУЛО ПРИЙНЯТО РІШЕННЯ ПРО ПРОВАДЖЕННЯ ПЛАНОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Якщо до отримання рішення про провадження планованої діяльності внесено зміни до проектної документації чи зміни до законодавства, які вимагають зміни екологічних умов, визначених у висновку з оцінки впливу на довкілля, оцінка впливу на довкілля здійснюється повторно.

Висновок з оцінки впливу на довкілля та інші результати оцінки впливу на довкілля протягом п'яти років з дня прийняття рішення про провадження планованої діяльності можуть бути використані для отримання інших документів дозвільного характеру, передбачених законодавством, за умови що вони не передбачають встановлення (затвердження) змін у діяльності, затвердженій (схваленій) рішенням про провадження планованої діяльності або подовження строків її провадження.

РІШЕННЯ ПРО ПРОВАДЖЕННЯ ПЛАНОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Врахування результатів оцінки впливу на довкілля у рішенні про провадження планованої діяльності

Для отримання рішення органу державної влади або органу місцевого самоврядування про провадження планованої діяльності, яке є підставою для початку провадження цієї діяльності, суб'єктом господарювання подаються:

- звіт з оцінки впливу на довкілля;
- звіт про громадське обговорення;

- висновок з оцінки впливу на довкілля.

Таке рішення приймається у формі документа дозвільного характеру або іншого акта органу державної влади чи органу місцевого самоврядування у порядку, встановленому законодавством для відповідних рішень, встановлює (затверджує) параметри та умови провадження планованої діяльності.

Інформація про рішення про провадження планованої діяльності вноситься уповноваженими органами до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля протягом трьох робочих днів з дня її отримання.

**ВИСНОВОК З ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ,
У ЯКОМУ ВИЗНАЧЕНО ДОПУСТИМІСТЬ ПРОВАДЖЕННЯ
ПЛАНОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ВВАЖАЄТЬСЯ РІШЕННЯМ ПРО
ПРОВАДЖЕННЯ ПЛАНОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, якщо після
ухвалення висновку з оцінки впливу на довкілля
законодавством не передбачається прийняття рішення про
провадження планованої діяльності**

ОЦІНКА ТРАНСКОРДОННОГО ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Планована діяльність, яка може мати значний негативний транскордонний вплив на довкілля, підлягає оцінці транскордонного впливу на довкілля відповідно до міжнародних договорів України до прийняття рішення про провадження такої планованої діяльності.

Оцінка транскордонного впливу на довкілля здійснюється за рішенням Міністерства.

При розгляді та визначенні можливого значного негативного транскордонного впливу на довкілля беруться до уваги масштаби планованої діяльності, місце її провадження, а також можливі наслідки.

Рішення про здійснення транскордонної оцінки впливу на довкілля приймається Міністерство відповідно до порядку, встановленого Кабінетом

Міністрів України, на підставі наявної інформації щодо планованої діяльності або звернення іноземної держави.

Залежно від місця провадження планованої діяльності оцінка транскордонного впливу на довкілля здійснюється:

1) за процедурою держави походження - щодо планованої діяльності, яка здійснюватиметься на території України;

2) за процедурою зачепленої держави - щодо планованої діяльності, яка здійснюватиметься на території іноземної держави.

ОЦІНКА ТРАНСКОРДОННОГО ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

ЗА ПРОЦЕДУРОЮ ДЕРЖАВИ ПОХОДЖЕННЯ

У разі здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля за процедурою держави походження Міністерство протягом трьох робочих днів з дня прийняття відповідного рішення офіційно оповіщає держави, довкілля яких може зазнати значного негативного транскордонного впливу.

Оповіщення містить інформацію про плановану діяльність, у тому числі наявну інформацію про її можливий транскордонний вплив, можливе рішення та процедуру оцінки транскордонного впливу на довкілля планованої діяльності. В оповіщенні зазначається строк (не менше 30 днів), що надається зачепленій державі для надання відповіді щодо участі в оцінці транскордонного впливу на довкілля. Цей строк починає обраховуватися з дня отримання оповіщення зачепленою державою.

Міністерство припиняє процедуру оцінки транскордонного впливу на довкілля у разі відмови всіх зачеплених держав брати участь у цій оцінці чи у разі відсутності відповіді зачеплених держав у встановлений строк.

У разі здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля за процедурою держави походження умови щодо обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на

довкілля, надаються Міністерством. У такому разі звіт з оцінки впливу на довкілля має включати:

- оцінку транскордонного впливу (розділ щодо оцінки транскордонного впливу);
- звіт про громадське обговорення - розділ щодо громадського обговорення громадськістю інших держав;
- протоколи (листи) як результат консультацій із зачепленою державою (державами).

Міністерство проводить консультації із зачепленою державою (державами), а також спільно із зачепленими державами забезпечує громадське обговорення громадськістю цих держав планованої діяльності та звіту з оцінки впливу на довкілля.

**Рішення про врахування результатів оцінки
транскордонного впливу на довкілля схвалюється
МІЖВІДОМЧОЮ КООРДИНАЦІЙНОЮ РАДОЮ З ПИТАНЬ
РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ КОНВЕНЦІЇ ПРО ОЦІНКУ ВПЛИВУ НА
НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ У ТРАНСКОРДОННОМУ КОНТЕКСТІ**

Воно затверджується Міністерством та є невід'ємною частиною висновку з оцінки впливу на довкілля.

Таке рішення *є обов'язковим для виконання на території України.*

Рішення про врахування результатів оцінки транскордонного впливу на довкілля після схвалення Міжвідомчою координаційною радою з питань реалізації в Україні Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті **затверджується Міністерством.**

Рішення про врахування результатів оцінки транскордонного впливу на довкілля оприлюднюється та вноситься Міністерством до Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля.

Міністерство повідомляє всі зачеплені держави про рішення про провадження планованої діяльності, що підлягала оцінці транскордонного впливу на довкілля, та оприлюднює інформацію про нього на своєму офіційному веб-сайті в мережі Інтернет.

ОЦІНКА ТРАНСКОРДОННОГО ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ЗА ПРОЦЕДУРОЮ ЗАЧЕПЛЕНОЇ ДЕРЖАВИ

Участь України в оцінці транскордонного впливу на довкілля за процедурою зачепленої держави забезпечується Міністерством та передбачає:

1) направлення звернення іноземній державі стосовно необхідності здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля;

2) надання відповіді на оповіщення із зазначенням зацікавленості (незацікавленості) брати участь в оцінці транскордонного впливу на довкілля;

3) участь у консультаціях між державою походження та іншими зачепленими державами щодо наданих матеріалів оцінки транскордонного впливу на довкілля;

4) організацію спільно з іншими заінтересованими державами участі громадськості;

5) інші дії та заходи відповідно до закону та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Міністерство оприлюднює своє рішення про здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля за процедурою зачепленої держави, сприяє громадському обговоренню матеріалів оцінки транскордонного впливу на довкілля та їх врахуванню, а також повідомляє громадськість про рішення про провадження планованої діяльності, прийняте державою походження.

З метою поліпшення управління процедурою оцінки транскордонного впливу на довкілля *можуть утворюватися тимчасові або постійно діючі*

спільні органи з іншими державами. Статус і порядок функціонування таких органів визначаються відповідними двосторонніми чи багатосторонніми угодами.

Контрольні запитання:

1. Яку інформацію повинен містити висновок з оцінки впливу на довкілля?
2. У чому полягає різниця в процедурі оцінки транскордонного впливу на довкілля за процедурою держави походження та за процедурою зачепленої держави?
3. Який строк діє висновок з ОВД?
4. Чи обов'язкове рішення про провадження планової діяльності об'єктів за наявності висновку ОВД?

ТЕМА 7. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОЦІНКУ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ, ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ПІСЛЯПРОЕКТНИЙ МОНІТОРИНГ

Ключові слова: правопорушення і відповідальність у сфері оцінки впливу на довкілля, післяпроектний моніторинг, тимчасова заборона (зупинення) та припинення діяльності підприємств, штрафи

ОСКАРЖЕННЯ В СУДОВОМУ ПОРЯДКУ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ЗДІЙСНЕННЯ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Висновок з оцінки впливу на довкілля, інші рішення, дії чи бездіяльність органів державної влади або органів місцевого самоврядування у процесі здійснення оцінки впливу на довкілля можуть бути оскаржені будь-якою фізичною чи юридичною особою в судовому порядку.

Порушення процедури здійснення оцінки впливу на довкілля, безпідставне та необґрунтоване неврахування чи неналежне врахування результатів участі громадськості, інші порушення законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля є підставами для скасування висновку з оцінки впливу на довкілля та рішення про провадження планованої діяльності в судовому порядку.

Якщо під час провадження господарської діяльності, щодо якої здійснювалася оцінка впливу на довкілля, виявлено **значний негативний вплив** цієї діяльності на життя і здоров'я населення чи довкілля та якщо такий вплив не був оцінений під час здійснення оцінки впливу на довкілля та/або істотно змінює результати оцінки впливу цієї діяльності на довкілля, рішення про провадження такої планованої діяльності за рішенням суду підлягає скасуванню, а діяльність - припиненню.

У такому випадку, у разі звернення **за новим рішенням про провадження планованої діяльності** процедура оцінки впливу на довкілля здійснюється **повторно**, з урахуванням виявленої інформації.

ПІСЛЯПРОЕКТНИЙ МОНІТОРИНГ

Післяпроектний моніторинг проводиться з метою виявлення будь-яких розбіжностей і відхилень у прогнозованих рівнях впливу та ефективності заходів із запобігання забрудненню довкілля та його зменшення, якщо це передбачено висновком з оцінки впливу на довкілля. Забезпечує його здійснення суб'єкт господарювання.

Суб'єкт господарювання забезпечує здійснення післяпроектного моніторингу.

Порядок, строки і вимоги до здійснення післяпроектного моніторингу визначаються у висновку з оцінки впливу на довкілля. За результатами післяпроектного моніторингу, за потреби, суб'єкт господарювання та Департамент чи Міністерство узгоджують вжиття додаткових заходів і дій із запобігання, уникнення, зменшення (пом'якшення), усунення, обмеження впливу господарської діяльності на довкілля.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОЦІНКУ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

ПРАВОПОРУШЕННЯМИ У СФЕРІ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ Є:

1) надання завідомо неправдивих чи неповних відомостей про вплив на довкілля планованої діяльності;

2) порушення встановленої законодавством процедури здійснення оцінки впливу на довкілля, у тому числі порядку інформування громадськості та порядку проведення громадського обговорення і врахування його результатів;

3) неврахування у встановленому порядку результатів оцінки впливу на довкілля при прийнятті рішення про провадження планованої діяльності;

4) підготовка завідомо неправдивого звіту з оцінки впливу на довкілля чи завідомо неправдивого висновку з оцінки впливу на довкілля;

5) незаконне втручання у підготовку та надання висновку з оцінки впливу на довкілля;

6) провадження планованої діяльності, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, без здійснення такої оцінки та отримання рішення про провадження планованої діяльності;

7) недотримання під час провадження господарської діяльності, експлуатації об'єктів, інших втручань у природне середовище і ландшафти, у тому числі з видобуванням корисних копалин, використанням техногенних родовищ корисних копалин, екологічних умов, визначених у висновку з оцінки впливу на довкілля, рішеннях про провадження планованої діяльності та проектах будівництва, розширення, перепрофілювання, ліквідації (демонтажу) об'єктів, інших втручань у природне середовище і ландшафти, у тому числі з видобуванням корисних копалин, використанням техногенних родовищ корисних копалин, а також змін у цій діяльності або подовження строків її провадження.

Законами України може бути встановлена відповідальність і за інші правопорушення у сфері оцінки впливу на довкілля.

Особи, винні в порушенні законодавства про оцінку впливу на довкілля, притягаються до відповідальності:

- **ДИСЦИПЛІНАРНОЇ;**
- **АДМІНІСТРАТИВНОЇ;**
- **ЦИВІЛЬНОЇ;**
- **КРИМІНАЛЬНОЇ**

ТИМЧАСОВА ЗАБОРОНА (ЗУПИНЕННЯ) ТА ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ У РАЗІ ПОРУШЕННЯ НИМИ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОЦІНКУ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Діяльність суб'єктів господарювання незалежно від форми власності, що провадиться з порушенням законодавства про оцінку впливу на довкілля, може бути:

1) тимчасово заборонена (зупинена) - до виконання встановлених у висновку з оцінки впливу на довкілля екологічних умов зупиняється експлуатація підприємства чи окремих його цехів (дільниць) і одиниць обладнання;

2) припинена - повністю припиняється експлуатація підприємства чи окремих його цехів (дільниць) і одиниць обладнання.

У разі тимчасової заборони (зупинення) чи припинення діяльності підприємств забороняються всі викиди і скиди забруднюючих речовин та розміщення відходів підприємства в цілому чи окремих його цехів (дільниць) і одиниць обладнання.

Діяльність підприємств тимчасово забороняється (зупиняється) у разі порушення законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля:

- недотримання під час провадження господарської діяльності,
- експлуатації об'єктів,
- втручань у природне середовище і ландшафти, у тому числі з видобуванням корисних копалин, використанням техногенних родовищ корисних копалин;
- екологічних умов, передбачених у висновку з оцінки впливу на довкілля, рішеннях про провадження планованої діяльності та проектах будівництва,
- розширення;
- перепрофілювання;

- ліквідація (демонтаж) об'єктів, інших втручань у природне середовище і ландшафти, у тому числі з видобуванням корисних копалин, використанням техногенних родовищ корисних копалин;

- змін у цій діяльності або подовження строків її провадження, - до моменту забезпечення виконання таких екологічних умов.

Підставою для припинення діяльності підприємства чи окремих його цехів (дільниць) і одиниць обладнання є **провадження планованої діяльності, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, без здійснення такої оцінки** та отримання рішення про провадження планованої діяльності або систематичні порушення у сфері оцінки впливу на довкілля, що не можуть бути усунені з технічних, економічних або інших причин.

Рішення про тимчасову заборону (зупинення) або припинення діяльності підприємств у разі порушення ними законодавства про оцінку впливу на довкілля приймається **виключно судом за позовом Міністерства**, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, його територіальних органів або за позовом інших осіб, права та інтереси яких порушено.

Висновки державної екологічної експертизи, одержані до введення в дію цього Закону, зберігають чинність та мають статус висновку з оцінки впливу на довкілля.

АДМІНІСТРАТИВНІ СТЯГНЕННЯ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИМОГ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Накладення **штрафу** на посадових осіб, громадян - суб'єктів підприємницької діяльності **від п'ятдесяти до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян** накладаються у випадку:

- надання завідомо неправдивих чи неповних відомостей про вплив на довкілля планованої діяльності;

- порушення встановлених законодавством вимог щодо здійснення оцінки впливу на довкілля, у тому числі порядку інформування громадськості та порядку проведення громадського обговорення і врахування його результатів.

Штраф від двохсот до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян:

- недотримання під час провадження господарської діяльності, експлуатації об'єктів, інших втручань у природне середовище і ландшафти екологічних умов.

Штраф від двохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян:

- порушення встановленої законодавством процедури та строків здійснення оцінки впливу на довкілля;

- втручання у підготовку та надання висновку з оцінки впливу на довкілля чи рішення про врахування результатів оцінки транскордонного впливу на довкілля;

- відмова Департаментом, Міністерством у видачі висновку з оцінки впливу на довкілля з підстав, не встановлених законом.

При повторному вчиненні правопорушення особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за порушення, передбачене накладення ***штрафу на посадових осіб від чотирьохсот до шестисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.***

Контрольні запитання:

1. З якою метою здійснюють післяпроектний моніторинг?

2. В яких випадках у разі порушення и законодавства про оцінку впливу на довкілля може бути прийнято рішення про тимчасову заборону (зупинення) та припинення діяльності підприємств?

3. Що вважається правопорушенням у сфері оцінки впливу на довкілля?

4. У яких випадках процедура оцінки впливу на довкілля здійснюється повторно?

5. Що може бути підставою для накладення штрафу на посадових осіб від чотирьохсот до шестисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік?

6. У яких випадках процедура оцінки впливу на довкілля здійснюється повторно?

ТЕМА 6. КОМПЛЕКСНА ДЕРЖАВНА ЕКСПЕРТИЗА

Ключові слова: інвестиційні програми, проекти будівництва, комплексна державна експертиза, порядок проведення, виконавці, державна інвестиційна експертиза

Спеціалізованою державною організацією, що є відповідальним виконавцем проведення комплексної державної експертизи інвестиційних програм і проектів будівництва визначено «Укрдордержбудекспертиза» з 2017 р.

Відповідно до затвердженої Мінрегіоном організаційної структури до складу підприємства входить 25 філій, в тому числі одна галузева філія «Укрдордержбудекспертиза». Державне підприємство «Спеціалізована державна експертна організація» - центральна служба української державної будівельної експертизи», яка проводить експертизу проектів будівництва дорожньої галузі. Загальна кількість штатних одиниць за структурою – 570 осіб.

У складі ДП «Укрдордержбудекспертиза» та філій на постійній основі працюють експерти, що пройшли професійну атестацію та отримали кваліфікаційні сертифікати за напрямками:

- експертиза проектної документації у частині забезпечення механічного опору та стійкості;
- експертиза кошторисної частини проектної документації;
- експертиза проектної документації у частині забезпечення безпеки експлуатації та вимог охорони праці, забезпечення захисту від шуму;
- експертиза проектної документації у частині забезпечення безпеки життя і здоров'я людини, захисту навколишнього природного середовища, забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення;

- експертиза проектної документації у частині дотримання вимог пожежної, техногенної безпеки.

Загальна кількість штатних сертифікованих експертів становить – 216 експертів. На підставі цивільно-правих договорі, залучаються експерти, що відповідають кваліфікаційним вимогам та мають відповідні кваліфікаційні сертифікати за напрямками експертизи. Загальна кількість таких експертів становить 71 експерт. Також у складі ДП «Укрдержбудекспертиза» та філій працюють інші фахівці, що відповідають кваліфікаційним вимогам та виконують експертизу за окремими розділами та частинами проектної документації. Загальна кількість таких фахівців становить 110 осіб.

Обов'язковій комплексній державній експертизі підлягають інвестиційні програми і проекти будівництва (за винятком робочої документації) незалежно від джерел фінансування.

Об'єкти комплексної державної експертизи:

1. Проекти будівництва, до яких належать:

- **передпроектна документація** (техніко-економічні обґрунтування інвестицій, техніко-економічні розрахунки інвестицій, ескізні проекти);

- **проектно-кошторисна документація** (проекти, робочі проекти, робоча документація) для нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту будинків, споруд та інших об'єктів розширення і технічного переоснащення, а також при впровадженні нової техніки та технології підприємств.

Робоча документація підлягає комплексній державній експертизі у частині, що не відповідає раніше затвердженим проектним рішенням. Тобто, якщо під час її розроблення вносилися зміни до затверджених проектних рішень, щодо яких законодавством передбачено проведення комплексної державної експертизи. У разі потреби за висновком комплексної державної експертизи проектно-кошторисна документація підлягає перезатвердженню.

Проекти будівництва, що фінансуються:

➤ із залученням коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів, а також коштів підприємств, установ та організацій державної власності і затверджуються, відповідно, Кабінетом Міністрів України за поданням міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, обласних та Київської міської державної адміністрації;

➤ особливо важливі об'єкти, питання будівництва яких вирішується Кабінетом Міністрів України, та по об'єктах, що споруджуються із залученням іноземних кредитів під гарантію Кабінету Міністрів України;

➤ підприємства, установи та організації державної власності;

➤ проекти будівництва, що реалізуються за рахунок інших джерел фінансування, затверджуються у порядку, який визначається інвесторами.

2. Інвестиційні програми:

➤ *загальнодержавні інвестиційні програми*, що фінансуються із залученням коштів державного бюджету затверджуються Кабінетом Міністрів України (крім програм, затверджуваних Верховною Радою України);

➤ *міждержавні інвестиційні програми* затверджуються у порядку, що визначаються відповідними міжнародними договорами;

➤ *галузеві інвестиційні програми*, які затверджуються відповідними міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади;

➤ *регіональні та місцеві інвестиційні програми*, що фінансуються із залученням коштів місцевих бюджетів, затверджуються відповідно Верховною Радою і місцевими радами.

Інвестиційні програми, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету, погоджуються з Мінекономіки.

Порядок проведення комплексної державної експертизи.

Замовником інвестиційної програми або проекту будівництва (інвестором) укладає договір на виконання комплексної державної експертизи зі службою Державне підприємство «Спеціалізована державна експертна організація». Після цього замовник подає документацію у повному обсязі у двох примірниках,

яка в триденний термін передається уповноваженим юридичним особам для її розгляду і виконання окремих видів експертиз. Термін виконання окремих видів державних експертиз складає *30 календарних днів*. Загальний термін проведення комплексної державної експертизи *не повинен перевищувати 45-ти календарних днів*, але в окремих випадках може бути продовжений до *120-ти календарних днів*, що пов'язано зі складністю екологічних та інших проблем.

Вартість проведення комплексної державної експертизи інвестиційних програм визначається у розмірі до 10 % від вартості їх розроблення, а проектів будівництва обчислюється на підставі нормативів, затверджених Кабінетом Міністрів України за поданням Держбуду. Затвердження та відкриття фінансування на інвестиційні програми і проекти будівництва здійснюється за наявності позитивного висновку комплексної державної експертизи.

Контрольні запитання:

- 1. Перерахуйте об'єкти комплексної державної експертизи.*
- 2. Які функції виконує Державне підприємство «Спеціалізована державна експертна організація»?*
- 3. Опишіть порядок проведення комплексної державної експертизи.*
- 4. Які граничні строки проведення комплексної державної експертизи та порядок подання матеріалів і підготовки висновків?*
- 5. Що відносять до проектів будівництва та інвестиційних програм?*

ТЕМА 8. СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА

Ключові слова: стратегічна екологічна оцінка, об'єкти, цілі та завдання СЕО, принципи СЕО, розроблення стратегій, планів і програм, переваги СЕО, процедура проведення СЕО, розроблення стратегій, планів і програм (СПП)

Екологічна оцінка – це процес систематичного аналізу та оцінки екологічних наслідків запланованої діяльності, консультацій з зацікавленими сторонами, а також врахування результатів у плануванні, проектуванні та схваленні провадженні такої діяльності.

Екологічна оцінка у своєму розвитку пройшла 4 етапи розвитку:

➤ **початковий**, який характеризувався розробкою і введенням основних принципів, аналітичних методів, організаційних заходів проведення екологічної оцінки та припадає на початок 70-х років ХХ ст.;

➤ **накопичувальний** – відзначається удосконаленням механізму управління екологічною оцінкою, оптимізацією методичної бази, поступовим залученням до процесу соціальних та інших чинників, таких як здоров'я людини, екологічні ризики тощо. Цей період тривав до початку 80-х років і забезпечував формування громадської активності у цих питаннях;

➤ **переорієнтація процесу** забезпечувалася підвищенням уваги до кумулятивного впливу екологічних чинників різного походження, введенням моніторингу, аудиту, а також інтеграцією екологічної оцінки проектного рівня у розроблення стратегій, планів, програм і регулювання ними (кінець 80-х років);

➤ **наближення до моделі збалансованого розвитку**, яке базується на розробленні нових вимог до екологічної оцінки, формуванні методологічних засад, проведенні інтегрованої оцінки та стратегічної екологічної оцінки.

СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА (СЕО) – процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки, складання звіту про стратегічну екологічну оцінку, проведення громадського обговорення та консультацій (за потреби - транскордонних консультацій), врахування у документі державного планування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування та здійснюється у порядку, визначеному Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку», 2018 р.

Директивою 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище встановлено обов'язкове застосування стратегічної екологічної оцінки для усіх країн-членів Європейського Союзу з метою забезпечення високого рівня охорони довкілля та сприяння збалансованому розвитку. У 2003 р. на Міжнародній конференції «Довкілля для Європи» у м. Києві Протокол про СЕО був відкритий для підписання, а набув чинності у 2010 р.

Закон України «Про Про стратегічну екологічну оцінку» є частиною Дорожньої карти законодавчого забезпечення виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та регулює відносини у сфері оцінки наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виконання документів

державного планування та поширюється на документи державного планування, які стосуються сільського господарства, лісового господарства, рибного господарства, енергетики, промисловості, транспорту, поводження з відходами, використання водних ресурсів, охорони довкілля, телекомунікацій, туризму, містобудування або землеустрою (схеми) та виконання яких передбачатиме реалізацію видів діяльності (або які містять види діяльності та об'єкти), щодо яких законодавством передбачено здійснення процедури оцінки впливу на довкілля, або які вимагають оцінки, зважаючи на ймовірні наслідки для територій та об'єктів природно-заповідного фонду та екологічної мережі (території з природоохоронним статусом), крім тих, що стосуються створення або розширення територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Дія цього Закону не поширюється на:

- 1) документи державного планування, що стосуються виключно національної оборони або дій у разі надзвичайних ситуацій;
- 2) бюджети, бюджетні програми та фінансові плани;
- 3) програми економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів, міст, сіл, селищ на короткостроковий період.

3. Здійснення стратегічної екологічної оцінки проекту документа державного планування виключає необхідність проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи такого документа.

Стратегічну екологічну оцінку здійснюють за такою схемою (рис. 3).

Метою протоколу є:

- врахування екологічних міркувань щодо високого рівня захисту довкілля у процесі розробки планів і програм для здоров'я населення;
- сприяння розгляду екологічних питань у процесі розроблення політики та законодавства, що становлять загрозу для здоров'я населення;
- встановлення прозорих і ефективних процедур проведення СЕО;
- забезпечення участі громадськості у СЕО;

➤ інтеграція заходів і документів, які розробляються для збалансованого розвитку у аспекті екологічних питань, які викликають занепокоєння щодо здоров'я населення.

Цілі і завдання СЕО:

1. Врахування екологічних пріоритетів та пріоритетів збалансованого розвитку в процесі розроблення СПП. Пріоритети розвитку визначаються шляхом аналізу:

- *внутрішніх чинників:* якість довкілля та тенденції її зміни, наявність ресурсів і умов тощо;
- *зовнішніх чинників:* нормативно-правова база, якість людських ресурсів, цілі розвитку місцевого та регіонального розвитку.

Компонентом стратегічних документів не повинні бути економічні пріоритети, які призводитимуть до погіршення якості довкілля, виснаження природних ресурсів, погіршення соціальних показників, тобто суперечити принципам збалансованого розвитку.

2. Збирання і аналіз інформації, необхідної для прийняття виважених рішень. Демографічні показники, тенденція зміни стану населення, оцінка трудових, інтелектуальних, природних та інших ресурсів, природні умови – всі ці показники необхідно зібрати, впорядкувати і проаналізувати, із максимальним залученням громадськості для прийняття обґрунтованих рішень та ефективного їх впровадження.

3. Оцінка ймовірних впливів на стан довкілля й здоров'я людини, стратегічних варіантів і запропонованих заходів з метою мінімізації та нейтралізації ймовірних негативних впливів планової діяльності на стан довкілля і здоров'я людини.

4. Визначення умови для екологічно виваженої реалізації стратегічних рішень. Ухвалення рішення і його виконання з врахуванням оптимізованих пріоритетних варіантів економічних, соціальних та екологічних принципів.

Принципи СЕО:

➤ **Превентивність**, тобто попереджувальний характер стратегічної екологічної оцінки, можна забезпечити на початкових етапах процесу планування ініціативи, в тому числі за рахунок прийняття рішень щодо реалізації СПП на основі СЕО.

➤ **Незалежність** забезпечується самою процедурою проведення СЕО, коли його проводять фахівці, що не мають економічної зацікавленості та прямого зв'язку з розробниками СЕО.

➤ **Інтегрований підхід**, в основу якого покладено взаємозв'язок природного та соціального середовища регіону і вплив на них різноманітних чинників та наслідків, що безпосередньо залежать від процесу впровадження СПП.

➤ **Участь зацікавлених сторін** забезпечується прозорою процедурою проведення СЕО, зрозумілою усім її учасникам і доступом до основних документів.

➤ **Ярусність** передбачає лабільність механізмів управління і вирішення проблеми (повністю чи частково) до відділів, які забезпечені професіоналами відповідного профілю, водночас, формуючи основу для взаємного погодження стратегічних ініціатив різного рівня.

➤ **Сумарність завдань і методів проведення СЕО.** Вибір конкретних методів для проведення СЕО визначається масштабом оцінювання, наявними ресурсами, досвідом та рівнем технічної підготовленості учасників процесу.

Безпосередніми вигодами від проведення СЕО є:

- забезпечення високого рівня захисту довкілля;
- сприяння поліпшенню якості розроблення СПП;
- підвищення ефективності прийняття рішень;
- допомога у виявленні нових можливостей розвитку;
- дає можливість уникнути помилок, виправлення яких потребує значних затрат;

- сприяє вдосконаленню системи управління та партнерства влади і громадян;

- сприяє транскордонній співпраці.

За досвідом європейців впровадження СЕО в регіональне і місцеве планування землекористування збільшило витрати на його проведення на 5-10 %, які пов'язані переважно з деталізацією опрацювання альтернатив та їх оцінки, тобто з реалізацією СПП.

ОБ'ЄКТИ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ (рис. 3):

- документи державного планування (державні та місцеві програми, містобудівна документація);

- схеми, плани і стратегії регіонального розвитку;

- містобудування і землеустрій (планування і розвиток міських та сільських районів або землекористування);

- транспорт;

- промисловість;

- енергетика;

- використання водних ресурсів;

- управління відходами;

- рибне, лісове і сільське господарство;

- телекомунікації;

- туризм;

території з природоохоронним статусом.

СУБ'ЄКТИ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

1. Суб'єктами стратегічної екологічної оцінки є:

- замовник;

- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації (відповідні

підрозділи з питань охорони навколишнього природного середовища та охорони здоров'я), орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища та орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони здоров'я;

- органи виконавчої влади;
- органи місцевого самоврядування;
- громадськість;
- держава походження;
- зачеплена держава.

№ 3259

Стратегічна екологічна оцінка

ОЦІНЮЮТЬСЯ: ДОКУМЕНТИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ (ДЕРЖАВНІ ТА МІСЦЕВІ ПРОГРАМИ, СХЕМИ, ПЛАНИ, СТРАТЕГІЇ, МІСТОБУДІВНА ДОКУМЕНТАЦІЯ)

 <p>Довгострокове прогнозування</p>	 <p>Оцінка наслідків для довкілля і здоров'я людини та розробка заходів запобігання шкоді</p>	 <p>Процедура оцінки стосується як України, так транскордонного впливу</p>	 <p>Забезпечується участь громадськості та визначено порядок врахування її результатів</p>
 <p>Законопроект передбачено чіткий перелік сфер, щодо яких застосовується CEO:</p>	<ul style="list-style-type: none"> сільське господарство, лісове господарство, рибне господарство, енергетика, промисловість, транспорт, 	<ul style="list-style-type: none"> поводження з відходами, використання водних ресурсів, телекомунікації, туризм, містобудування і землеустрій території з природоохоронним статусом 	

ІСЕД Інститут стратегічного екологічного розвитку

Рис.3. Об'єкти стратегічної екологічної оцінки та основні етапи її проведення

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ЗА РОЗРОБЛЕННЯ ЗВІТУ ПРО СЕО

замовник документів державного планування – орган виконавчої влади або орган місцевого самоврядування, який є відповідальним за розроблення документів державного планування та здійснюватиме загальне керівництво і контроль за їх виконанням

Замовник повинен забезпечити розроблення Звіту про СЕО та проведення громадського обговорення документа державного планування та Звіту про СЕО, проведення консультацій з органами виконавчої влади у сфері охорони довкілля та у сфері охорони здоров'я, а в разі необхідності транскордонних консультацій. Звіт про СЕО, результати громадського обговорення та консультацій враховуються у документі державного планування.

Проводити СЕО має компетентний орган, відповідальний за підготовку плану чи програми. Він готує екологічний звіт, який узгоджується в процесі консультацій у встановленому порядку.

У ньому враховано здобуті знання та чинні методи оцінки, альтернативні плани і програми та їх оцінка.

ПОВНОВАЖЕННЯ СУБ'ЄКТІВ

СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

Повноваження замовника документів державного планування

1. Замовник документів державного планування:

- забезпечує здійснення стратегічної екологічної оцінки проекту документа державного планування;

- здійснює інформування та забезпечує вільний доступ до інформації у процесі стратегічної екологічної оцінки;

- забезпечує своєчасні та ефективні можливості для участі громадськості у стратегічній екологічній оцінці проекту документа державного планування;
- враховує в документі державного планування звіт про стратегічну екологічну оцінку, результати громадського обговорення та консультацій, а також результати транскордонних консультацій (у разі потреби);
- здійснює у межах компетенції моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;
- забезпечує фінансування здійснення стратегічної екологічної оцінки.

Повноваження Міністерств щодо стратегічної екологічної оцінки

1. Міністерство екології та природних ресурсів України та Міністерство охорони здоров'я України щодо стратегічної екологічної оцінки:

- надає зауваження і пропозиції до заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки проекту документа державного планування загальнодержавного рівня;
- надає зауваження і пропозиції до проекту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку;
- забезпечує здійснення транскордонних консультацій;
- за потреби звертається до підрозділів з питань охорони навколишнього природного середовища та з питань охорони здоров'я міських державних адміністрацій щодо виконання заходів із забезпечення інформування та участі громадськості України, на яку можуть поширюватися наслідки виконання документа державного планування держави походження;
- залучає інші органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування, спеціалістів і науковців до консультацій;
- здійснює методичне керівництво та методологічно-консультативне забезпечення з питань стратегічної екологічної оцінки;

- розробляє нормативно-методичні документи з питань стратегічної екологічної оцінки;
- узагальнює практику здійснення стратегічної екологічної оцінки, застосування новітніх методів екологічної оцінки;
- здійснює інші повноваження, визначені Законами України.

Повноваження обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій (відповідних підрозділів з питань охорони навколишнього природного середовища та з питань охорони здоров'я), органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища та органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони здоров'я щодо стратегічної екологічної оцінки:

- 1) надають зауваження і пропозиції до заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки проекту документа державного планування місцевого та регіонального рівнів;
- 2) надають зауваження і пропозиції до проекту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку;
- 3) забезпечують інформування та участь громадськості;
- 4) залучають інші органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування, спеціалістів і науковців до консультацій;
- 5) здійснюють інші повноваження, визначені Законами України.

ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ

Схема здійснення стратегічної екологічної оцінки поділена на етапи (блоки) і вионується у чіткій послідовності (рис. 4).

Схема здійснення стратегічної екологічної оцінки за законопроектом 3259

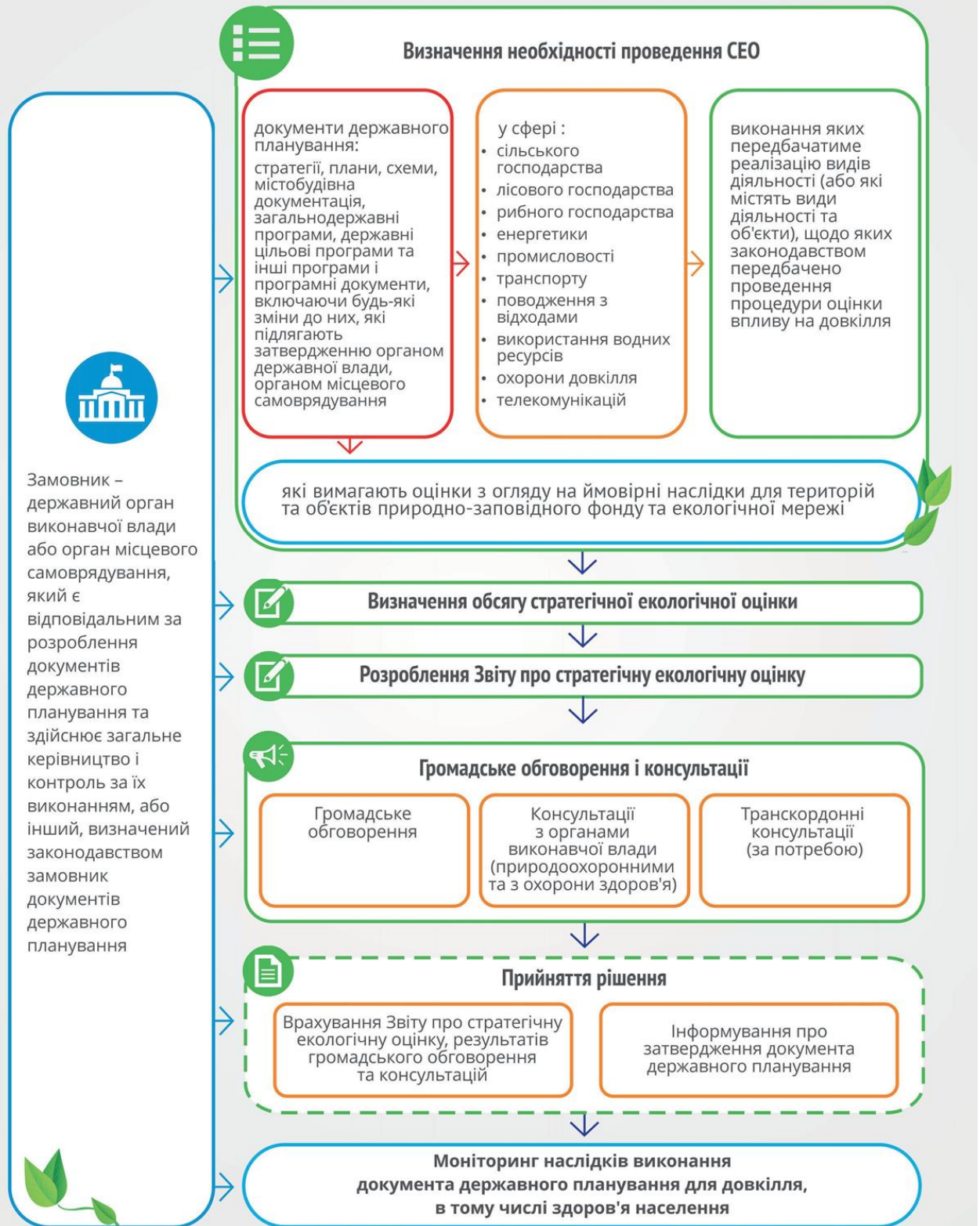

Рис.4. Схема проведення Стратегічної екологічної оцінки

Етапи здійснення стратегічної екологічної оцінки:

I етап. Визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки

здійснюється у процесі розроблення документа державного планування до його подання для затвердження. Для визначення обсягу досліджень, методів екологічної оцінки, рівня деталізації інформації, що має бути включена до звіту про стратегічну екологічну оцінку, та необхідності здійснення незначних змін до документа державного планування, щодо якого раніше здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, замовник подає **заяву про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки** (на паперових носіях та в електронному вигляді) до Міністерств (Мінекології та МОЗ України) – щодо документа державного планування загальнодержавного рівня або до відповідних підрозділів з питань охорони навколишнього природного середовища та з питань охорони здоров'я міських державних адміністрацій – щодо документа державного планування місцевого та регіонального рівнів і оприлюднює її з метою одержання та врахування пропозицій і зауважень громадськості.

Заява про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки повинна містити інформацію про:

- 1) замовника;
- 2) вид та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування;
- 3) те, якою мірою документ державного планування визначає умови для реалізації видів діяльності або об'єктів, щодо яких законодавством передбачено здійснення процедури оцінки впливу на довкілля (у тому числі щодо визначення місцезнаходження, розміру, потужності або розміщення ресурсів);
- 4) ймовірні наслідки:
 - а) для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;
 - б) для територій з природоохоронним статусом;

в) транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;

5) виправдані альтернативи, які необхідно розглянути, у тому числі якщо документ державного планування не буде затверджено;

6) дослідження, які необхідно провести, методи і критерії, що використовуватимуться під час стратегічної екологічної оцінки;

7) заходи, які передбачається розглянути для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування;

8) пропозиції щодо структури та змісту звіту про стратегічну екологічну оцінку;

9) орган, до якого подаються зауваження і пропозиції, та строки їх подання.

Заява про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки та (за наявності) проект документа державного планування оприлюднюються шляхом розміщення на офіційному веб-сайті замовника, який забезпечує вільний доступ громадськості до цих документів протягом усього строку громадського обговорення – 15 днів з дня її оприлюднення.

**ГРОМАДСЬКЕ ОБГОВОРЕННЯ ЗАЯВИ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ
ОБСЯГУ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ
встановлюється замовником і не може становити
менш як 15 днів з дня її оприлюднення**

Міністерства та органи місцевого самоврядування подають свої зауваження і пропозиції до заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки у письмовій формі. За відсутності письмових зауважень і пропозицій протягом зазначеного строку замовник самостійно визначає обсяг

досліджень та рівень деталізації інформації, що має бути включена до звіту про стратегічну екологічну оцінку.

Підставою для прийняття рішення про необхідність здійснення стратегічної екологічної оцінки незначних змін до документа державного планування, щодо якого раніше здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, є критерії визначення наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення. Якщо замовник на підставі рекомендацій приймає рішення про нездійснення стратегічної екологічної оцінки незначних змін до документа державного планування, щодо якого раніше здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, він оприлюднює таке рішення разом з його обґрунтуванням.

II етап. Складання звіту про стратегічну екологічну оцінку;

Замовник забезпечує складання звіту про стратегічну екологічну оцінку після врахування зауважень і пропозицій, отриманих у процесі громадського обговорення заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки.

Звіт про стратегічну екологічну оцінку складається до затвердження документа державного планування та містить з урахуванням змісту і рівня деталізації документа державного планування, сучасних знань і методів оцінювання таку інформацію:

- зміст та основні цілі документа державного планування, його зв'язок з іншими документами державного планування;
- характеристику поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень);
- характеристику стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу;

- екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом;

- зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування;

- опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності – 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;

- заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування;

- обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки);

- заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення;

- опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності);

- резюме нетехнічного характеру інформації, розраховане на широку аудиторію.

Звіт про стратегічну екологічну оцінку підписується всіма його авторами (виконавцями) із зазначенням їхньої кваліфікації.

У складі містобудівної документації звітом про стратегічну екологічну оцінку для проектів містобудівної документації є
РОЗДІЛ "ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО
СЕРЕДОВИЩА", який має таку ж структуру і зміст

III етап. Проведення громадського обговорення та консультацій (в т.ч. транскордонних):

Замовник своєчасно забезпечує можливості для участі громадськості у стратегічній екологічній оцінці проекту документа державного планування, за умови доступності для розгляду всіх альтернативних варіантів.

Проект документа державного планування та звіт про стратегічну екологічну оцінку оприлюднюються на офіційному веб-сайті замовника з метою одержання та врахування зауважень і пропозицій громадськості, про що громадськість повідомляє замовник.

Повідомлення про оприлюднення проекту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку **публікується у друкованих засобах масової інформації (не менш як у двох), визначених замовником, та розміщується на офіційному веб-сайті замовника.** Замовник забезпечує розміщення повідомлення та доступ до проекту документа державного планування і звіту про стратегічну екологічну оцінку протягом усього строку громадського обговорення – не менш як 30 днів з дня оприлюднення повідомлення

**Строк громадського обговорення встановлюється замовником і НЕ МОЖЕ СТАНОВИТИ МЕНШ ЯК 30 ДНІВ
З ДНЯ ОПРИЛЮДНЕННЯ ПОВІДОМЛЕННЯ**

• Повідомлення про оприлюднення проекту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку повинно містити інформацію про:

• повну назву документа державного планування, що пропонується, та стислий виклад його змісту;

• орган, що прийматиме рішення про затвердження документа державного планування;

• передбачувану процедуру громадського обговорення, у тому числі:

а) дату початку та строки здійснення процедури;

б) способи участі громадськості (надання письмових зауважень і пропозицій, громадські слухання тощо);

в) дату, час і місце проведення запланованих громадських слухань (у разі проведення);

г) орган, від якого можна отримати інформацію та адресу, за якою можна ознайомитися з проектом документа державного планування, звітом про стратегічну екологічну оцінку та екологічною інформацією, у тому числі пов'язаною зі здоров'ям населення, що стосується документа державного планування;

г) орган, до якого подаються зауваження і пропозиції, його поштову та електронну адресу та строки подання зауважень і пропозицій;

місцезнаходження наявної екологічної інформації, у тому числі пов'язаної зі здоров'ям населення, що стосується документа державного планування;

• необхідність проведення транскордонних консультацій щодо проекту документа державного планування.

Громадськість у межах строку громадського обговорення має право подати замовнику в письмовій формі (у тому числі в електронному вигляді) зауваження і пропозиції до проекту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку. Усі зауваження і пропозиції до проекту документа державного планування та звіту про стратегічну

екологічну оцінку, одержані протягом встановленого строку, підлягають обов'язковому розгляду замовником. За результатами розгляду замовник враховує одержані зауваження і пропозиції або мотивовано їх відхиляє. Пропозиції і зауваження, подані після встановленого строку, не розглядаються.

Будь-які інші форми публічного громадського обговорення проекту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку можуть бути застосовані.

Врахування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій

За результатами громадського обговорення замовник готує довідку про громадське обговорення, в якій підсумовує отримані зауваження і пропозиції та зазначає, яким чином у документі державного планування та звіті про стратегічну екологічну оцінку враховані (або обґрунтовано відхилені) зауваження і пропозиції, а також обґрунтовує обрання саме цього документа державного планування у тому вигляді, в якому він запропонований до затвердження, серед інших виправданих альтернатив, представлених до розгляду. До довідки додаються протокол громадських слухань (у разі проведення) та отримані письмові зауваження і пропозиції.

Довідка про громадське обговорення є публічною інформацією

Громадське обговорення у процесі стратегічної екологічної оцінки проектів містобудівної документації на місцевому рівні проводиться в порядку, визначеному Законом України "Про регулювання містобудівної діяльності" для громадського обговорення проектів містобудівної документації на місцевому рівні.

Інформування про затвердження документа державного планування:

Проект документа державного планування, звіт про стратегічну екологічну оцінку та повідомлення про оприлюднення цих документів подає замовник (на паперових носіях та в електронному вигляді) до Міністерств.

Протягом п'яти робочих днів вони розміщують повідомлення про оприлюднення проекту документа державного планування на своєму офіційному веб-сайті із зазначенням замовника та у строк, що не перевищує 30 днів з дня отримання, подають замовнику в письмовій формі зауваження і пропозиції до проекту документа державного планування та звіту про стратегічну екологічну оцінку. У разі неподання таких зауважень і пропозицій вважається, що зауваження і пропозиції відсутні.

За необхідності до консультацій, можуть залучатися інші органи виконавчої влади або органи місцевого самоврядування, спеціалісти і науковці у строки, які не перевищують строк подання зауважень та пропозицій. Усі пропозиції і зауваження підлягають обов'язковому розгляду замовником, який їх може враховувати або мотивовано їх відхиляє.

За результатами консультацій замовник готує довідку про консультації, в якій підсумовує отримані зауваження і пропозиції та зазначає, яким чином у документі державного планування та звіті про стратегічну екологічну оцінку враховані зауваження і пропозиції, а також обґрунтовує обрання саме цього документа державного планування у тому вигляді, в якому він запропонований до затвердження, серед інших виправданих альтернатив, представлених до розгляду. До довідки додаються отримані письмові зауваження і пропозиції. Довідка про консультації є публічною інформацією.

VI етап. Прийняття рішення про державне планування

Звіт про стратегічну екологічну оцінку, результати громадського обговорення та консультацій враховуються в ДОКУМЕНТІ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

V етап. Моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Порядок здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, затверджує Кабінет Міністрів України.

Замовник у межах своєї компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, та один раз на рік оприлюднює його результати на своєму офіційному веб-сайті.

ТРАНСКОРДОННІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

Транскордонні консультації держави походження

Транскордонні консультації держави походження проводяться у випадках, передбачених міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Можуть бути випадки коли є ймовірність наслідків державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, зачепленої держави, або якщо зачеплена держава цього вимагає. Тоді Мінекології самостійно або за поданням МОЗ України чи відповідні підрозділи з питань охорони навколишнього природного середовища та з питань охорони здоров'я в міських адміністраціях, подає зачепленій державі копію проекту документа разом із звітом про стратегічну екологічну оцінку (або його частину, що не містить інформації, яка становить державну таємницю) та визначає строк, протягом якого зачеплена держава має повідомити про своє бажання (небажання) взяти участь у транскордонних консультаціях. Такий строк не може становити менш як 30 днів з дня інформування зачепленої держави.

Про необхідність проведення транскордонних консультацій замовник повідомляється письмово. Документ державного планування не

затверджується (не приймається) до завершення процедури транскордонних консультацій та врахування їх результатів.

Якщо зачеплена держава у 30-ти денний термін повідомила Мінекології, про своє бажання взяти участь у транскордонних консультаціях, проводять трьохсторонні (Мінекології, замовник і зачеплена держава) консультації щодо можливих транскордонних наслідків виконання документа державного планування та заходів із запобігання, зменшення або пом'якшення таких наслідків. При цьому узгоджують тривалість консультацій, порядок їх проведення, умови перекладу документів, заходи із забезпечення інформування та участі громадськості зачепленої держави.

Після затвердження документа державного планування Мінекології забезпечує за поданням замовника інформування зачепленої держави з таких питань:

1) зміст затвердженого документа державного планування;

2) інформація про те, яким чином питання охорони довкілля враховані в документі державного планування та яким чином у звіті про стратегічну екологічну оцінку враховано результати консультацій та пропозиції, а також обґрунтування обрання саме цього документа державного планування у тому вигляді, в якому він затверджений, серед інших виправданих альтернатив, представлених до розгляду;

3) заходи з моніторингу.

Замовник забезпечує Мінекології інформацією, необхідною для виконання вимог зазначених вимог, у тому числі переклад відповідних документів.

Транскордонні консультації зачепленої держави

У разі якщо Мінекології отримав оповіщення від держави походження та вважає, що виконання документа державного планування, який готується для затвердження на території держави походження, ймовірно матиме наслідки для довкілля України, у тому числі для здоров'я населення, він повідомляє

державу походження про своє бажання (небажання) взяти участь у транскордонних консультаціях.

Перед проведенням транскордонних консультацій орган Мінекології та держава походження узгоджують їхню тривалість, порядок проведення, умови перекладу документів та детальні заходи із забезпечення інформування та участі громадськості України.

За зверненням Мінекології виконання заходів із забезпечення інформування та участі громадськості України у транскордонних консультаціях забезпечується відповідними підрозділами з питань охорони навколишнього природного середовища та з питань охорони здоров'я міських адміністрацій.

Інформування про затвердження документа державного планування

Замовник протягом п'яти робочих днів з дня затвердження документа державного планування розміщує на своєму офіційному веб-сайті затверджений документ державного планування, заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування, довідки про консультації та про громадське обговорення і письмово повідомляє про це Мінекології.

Приклад підготовки SEO наведено у *додатку Д* «SEO Плану для вітрової енергетики Кастилії і Леону (Іспанія)», де описується застосування процедури SEO на регіональному рівні в автономній спільноті Кастилія і Леон в Іспанії, до складу якої входять дев'ять провінцій.

Контрольні запитання:

- 1. Дайте визначення SEO.*
- 2. Місце і роль SEO в системі екологічної оцінки планованої діяльності.*
- 3. Якими нормативними документами регулюється проведення SEO?*
- 4. У чому полягає сутність SEO, її цілі і завдання?*

5. *Які вигоди, переваги і недоліки від проведення СЕО?*
6. *Назвіть об'єкти і суб'єкти стратегічної екологічної оцінки.*
7. *Поясніть процедуру проведення СЕО.*
8. *Транскордонні консультації щодо об'єктів державного планування.*

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

№1. Які заходи, ким і в який термін повинні бути прийняті у випадку, коли під час громадського слухання суб'єкт господарювання або експерт не змогли дати обґрунтовану відповідь на поставлені запитання

№2. Ви працюєте екологом на підприємстві, яке виробляє стимулятори росту рослин. В результаті економічної кризи підприємство збанкрутувало і роботу його було призупинено. Через 3 роки було прийнято рішення про ліквідацію підприємства. Як це зробити, не порушуючи Закони України та не спричинивши шкоди довкіллю. Ваші дії. Аргументуйте.

№3. Письмові зауваження і пропозиції щодо повідомлення про планову діяльність було надано місцевими жителями у письмовій формі і надіслано на адресу уповноваженого територіального органу з питань екології. Лист отримали на 22 день з дня офіційного оприлюднення повідомлення про планову діяльність. Поясніть подальші дії територіального органу.

№4. У випадку відсутності кворуму на громадських слуханнях з приводу обговорення звіту з ОВД яким повинні бути подальші дії суб'єкта господарювання, організатора громадських слухань та уповноваженого територіального органу з питань екології? Що робити у випадку неявки на громадське слухання суб'єкта господарювання або організатора громадських слухань?

№5. Підприємець звертається до Вас з проханням про консультацію щодо будівництва та введення в експлуатацію автозаправної станції.

Дайте компетентну консультацію опираючись на Закони України. Поетапно опишіть дії підприємця.

№6. Ви випускник магістратури за спеціальністю 101 Екологія з досвідом роботи 1 рік 8 місяців за фахом. Чи можуть Вас включити до складу експертної комісії з ОВД?

№7. Ви суб'єкт господарювання, який провів процедуру ОВД щодо виду планової діяльності II категорії і займаєтесь управлінням потужностей з вирощування свиней сальної породи - 800 голів у місяць. Ваші дії після отриманні висновку ОВД. Чи потрібно вам рішення про провадження планової діяльності?

№8. Ви є суб'єктом господарювання об'єкту ОВД I категорії. Які заходи повинні бути прийняті для запобігання значному негативному впливу, в тому числі транскордонному? Чи є необхідність Вам проводити післяпроектний моніторинг? В яких документах ця інформація прописується і з ким повинна узгоджуватися?

№9. Чи є потреба під час проведення процедури ОВД досліджувати вплив на клімат, історичні пам'ятки, безпечність життєдіяльності людини? Хто здійснює таку оцінку? Де оприлюднюється інформація про такий вплив? Чи враховується думка громадськості про такий вплив?

№10. Ви є мешканцем населеного пункту на території якого розпочато будівництво тваринницького комплексу. Громадяни селища занепокоєні тим, що не враховано результати участі громадськості по даному питанню. Вас, як спеціаліста-еколога від громадськості просить проконсультувати з даного питання.

№11. Під час громадського обговорення звіту з ОВД до управління екології Київської міської адміністрації надійшло зауваження від аноніма. Ваші дії як суб'єкта господарювання? Ваші дії як представника експертної комісії з ОВД? Ваші дії як представника територіального органу з питань екології?

№12. Висновок ОВД на виробництво молочних продуктів, з обсягом продукції (молока) 200 тонн/добу, яку Ви як підприємець почали виробляти отримав негативну оцінку. Опишіть Ваші дії. Аргументуйте.

№13. Ви є керівником галузевої інвестиційної програми щодо впровадження альтернативних джерел енергії. Які ваші дії щодо отримання дозвільної документації для відкриття фінансування такого проекту? Які документи потрібно подавати? В яку організацію слід подавати підготовлений пакет документів?

№ 14. Ви є керівником підприємства по переробці деревини. Плануєте технічне переоснащення 2-х цехів по виробництву продукції з використанням синтетичних смол та деревоволокнистих плит. Чи потрібно вам звертатися до фахівців-екологів щодо цього питання? Якими екологічними законами Ви повинні керуватися в процесі планування та реалізації таких робіт. Коли можна почати технічне переоснащення цехів? Поетапно опишіть Ваші дії. Аргументуйте.

№ 15. До Мінекології надійшла скарга від аноніма щодо порушення Закону України про природно-заповідний фонд і вирубування дерев під будівництво курортного містечка, лижних трас і канатних доріг. Ваші дії як представника Мінекології.

ТЕСТОВІ ЗАПИТАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

Питання 1. Що включає планована діяльність?	
1	Капітальний ремонт
2	Розширення
3	Технічне переоснащення
4	Всі відповіді вірні

Питання 2. Конвенція Еспо - це	
1	Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті
2	Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля
3	Конвенція про зміну клімату
4	Конвенція про біорізноманіття

Питання 3. Гласність забезпечують:	
1	Органи місцевого самоврядування відповідної адміністративно-територіальної одиниці
2	Департамент і Міністерство
3	Суб'єкт господарювання
4	Всі відповіді вірні

Питання 4. ОВД не підлягає планована діяльність:	
1.	Поводження з відходами
2.	Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій
3.	Теплові електростанції (ТЕС, ТЕЦ)
4	Будівництво автомагістралей

Питання 5. У яких випадках суб'єкт господарювання може вимагати у Міністерства надання умов щодо обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з ОВД?	
1	Коли об'єкт фінансуватиметься із залученням іноземних кредитів під державні гарантії
2	За транскордонного впливу
3	Коли об'єкт знаходиться у зоні відчуження
4	Всі відповіді вірні

Питання 6. Протягом якого терміну з дня офіційного оприлюднення повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, громадськість може надати зауваження і пропозиції?	
1	3 робочих дні
2	не менше 25 робочих днів
3	30 робочих днів
4	20 робочих днів

Питання 7. Яких питань можуть стосуватися зауваження і пропозиції надані громадськістю щодо повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля	
1	Обсягу досліджень
2	Рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля
3	До планованої діяльності
4	Всі відповіді вірні

Питання 8. Хто несе відповідальність за достовірність наведеної у звіті ОВД інформації згідно з законодавством?	
1	Міністерство
2	Департамент
3	Органи місцевого самоврядування, які є замовниками планованої діяльності
4	Суб'єкт господарювання

Питання 9. Звіт з оцінки транскордонного впливу на довкілля за процедурою держави походження має включати:	
1	Протоколи (листи) як результат консультацій із зачепленою державою (державами).
2	Оцінку транскордонного впливу (розділ щодо оцінки транскордонного впливу)
3	Звіт про громадське обговорення - розділ щодо громадського обговорення громадськістю інших держав
4	Всі відповіді вірні

Питання 10. На який строк призначаються члени експертної комісії з оцінки впливу на довкілля?	
1	П'ять років
2	Три роки
3	Термін не визначено
4	Пожиттєво

Питання 11. Що є підставою для скасування висновку з ОВД та рішення про провадження планованої діяльності в судовому порядку?	
1	Порушення термінів здійснення оцінки впливу на довкілля
2	Порушення процедури здійснення оцінки впливу на довкілля
3	Безпідставне та необґрунтоване неврахування чи неналежне врахування результатів участі громадськості
4	Всі відповіді вірні

Питання 12. Хто забезпечує здійснення післяпроектного моніторингу?	
1	Департамент
2	Органи місцевого самоврядування, які є замовниками планованої діяльності
3	Міністерство
4	Суб'єкт господарювання

Питання 13. Хто схвалює рішення про врахування результатів оцінки транскордонного впливу на довкілля?	
1	Кабінет Міністрів України
2	Міжвідомчою координаційною радою з питань реалізації в Україні Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті
3	Міністерство екології та природних ресурсів України

Питання 14. Висновок з оцінки впливу на довкілля втрачає силу через	
1	10 років за відсутності рішення про провадження планованої діяльності
2	3 роки за відсутності рішення про провадження планованої діяльності
3	5 років за відсутності рішення про провадження планованої діяльності
4	Взагалі не має визначеного терміну

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Історія розвитку процедури оцінки впливу на довкілля.
2. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля». Основні положення.
3. Поняття впливу на довкілля, планової діяльності та оцінки впливу на довкілля. Сфера застосування оцінки впливу на довкілля.
4. Уповноважені органи (центральний і територіальний) та суб'єкти оцінки впливу на довкілля.
5. Види планової діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля і підлягають оцінці впливу на довкілля. Перша і друга категорії.
6. Яка планована діяльність не підлягає оцінці впливу на довкілля?
7. Компетенція Міністерства екології та природних ресурсів України у питаннях оцінки впливу на довкілля.
8. Компетенція Кабінету Міністрів України у питаннях оцінки впливу на довкілля.
9. Компетенції суб'єкта господарювання у питаннях оцінки впливу на довкілля.
10. Компетенції органів державної влади та органів місцевого самоврядування у питаннях оцінки впливу на довкілля.
11. Компетенції громадськості у питаннях оцінки впливу на довкілля.
12. Гласність оцінки впливу на довкілля. Терміни проведення процедур.
13. Єдиний реєстр з оцінки впливу на довкілля. Терміни проведення процедур. Порядок ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля.
14. Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля. Зміст повідомлення про плановану діяльність. Оприлюднення повідомлення про плановану діяльність.
15. Звіт з оцінки впливу на довкілля. Структура і зміст.
16. Громадське обговорення у процесі оцінки впливу на довкілля. Порядок проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля.

17. Організатор громадських слухань. Вимоги до організатора громадських слухань, його функції.

18. Висновок з оцінки впливу на довкілля. Структура і зміст.

19. Висновок з оцінки впливу на довкілля. Порядок передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля.

20. Експертні комісії з оцінки впливу на довкілля. Рішення про провадження планованої діяльності.

21. Післяпроектний моніторинг.

22. Правопорушеннями у сфері оцінки впливу на довкілля. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності у процесі здійснення оцінки впливу на довкілля.

23. Порухення вимог законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля. Заборони і штрафи.

24. Терміни проведення етапів процедури ОВД.

25. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку». Основні положення.

26. Стратегія екологічної оцінки (СЕО). Мета та принципи стратегічної екологічної оцінки.

27. Суб'єкти стратегічної екологічної оцінки та їх повноваження.

28. Способи проведення СЕО. Процес розроблення стратегій, планів і програм. (СПП). Переваги і недоліки СЕО.

29. Порядок здійснення стратегічної екологічної оцінки.

30. Звіт про стратегічну екологічну оцінку та громадське обговорення в процесі його здійснення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Берданов О. Стратегічне планування. Навчальний посібник / О. Берданов, В. Вакулєнко, В. Тертичка. – Л.: ЗУКЦ, 2008. – 138 с.
2. Волошина Н.О. Контрольно-вимірювальні прилади в екології: навчальний посібник / Н.О. Волошина. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. – 120 с.
3. Волошина Н.О. Контрольно-вимірювальні прилади в екології: практикум / Н.О. Волошина. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – 50 с.
4. Волошина Н.О. Екологічна експертиза: Навчальний посібник / Н.О. Волошина. – Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. – 107 с.
5. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» Верховна Рада України, 23.05.2017 № 2059-VIII [Електронний ресурс] <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>
6. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» / Верховна Рада України, 20.03.2018 № 2354-VIII [Електронний ресурс] <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>
7. Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України [Електронний ресурс] <https://menr.gov.ua>
8. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті N 534-XIV від 19 березня 1999 року [Електронний ресурс] http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_272/
9. Марушевський Г.Б. Стратегічна екологічна оцінка: навчальний посібник / Г.Б. Марушевський. – К.: К.І.С., 2014. – 88с .
10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок затвердження інвестиційних програм і проектів будівництва та проведення їх комплексної державної експертизи» від 17 серпня 1998 р. № 1308.
11. Наближення екологічного законодавства до права ЄС / Європейська інтеграція у сфері екологічної оцінки: ОВД та СЕО. «Проекти законів по СЕО і ОВД = попередження забруднення та євроінтеграція». – Київ, 2016. -14 с.
- 12.

ТОВ «ЧЕРНІГІВСЬКА ГЕНЕРУЮЧА КОМПАНІЯ»

14000, Чернігівська область, м. Чернігів, вул. Шевченка, 15 ЄДРПОУ 41949054

р/р 26009052621068 в ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» м. Київ

МФО 300711

Вих № 3

від 03 липня 2018 року

(дата офіційного опублікування в Єдиному реєстрі з оцінки впливу на довкілля (автоматично генерується програмними засобами ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля, не зазначається суб'єктом господарювання)

(реєстраційний номер справи про оцінку впливу на довкілля планованої діяльності (автоматично генерується програмними засобами ведення Єдиного реєстру

з оцінки впливу на довкілля, для паперової версії зазначається суб'єктом господарювання)

ПОВІДОМЛЕННЯ

про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЧЕРНІГІВСЬКА
ГЕНЕРУЮЧА КОМПАНІЯ», код ЄДРПОУ 41949054

інформує про намір провадити плановану діяльність та оцінку її впливу на довкілля.

1. Інформація про суб'єкта господарювання:

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЧЕРНІГІВСЬКА
ГЕНЕРУЮЧА

КОМПАНІЯ», юридична адреса: 14000, Чернігівська обл., місто Чернігів, вул. Шевченка будинок 15, директор –Корельська Наталія Михайлівна, контактний номер телефону – 050-381-55-89.

2. Планована діяльність, її характеристика, технічні альтернативи*:

Планована діяльність, її характеристика.

Будівництво, обслуговування та експлуатація Чернігівської біо теплової електричної станції (ЧБТЕС), загальною встановленою потужністю 10 МВт електричної та 10 МВт теплової енергії. Паливом для генерації електричної та теплової енергії будуть відходи деревини – щепи деревини вологістю до 55%. Орієнтовний термін експлуатації – 25 років.

Технічна альтернатива 1.

Технічні альтернативи відсутні.

3. Місце провадження планованої діяльності, територіальні альтернативи.

Місце провадження планової діяльності:

Будівництво, обслуговування та експлуатація ЧБТЕС планується в м.Чернігів по вул.Інструментальна, 14 А на землях Чернігівської міської ради.

Земельна ділянка для розміщення ЧБТЕС знаходяться в межах міста Чернігів на комунальних землях: землі запасу.

Місце провадження планованої діяльності: територіальна альтернатива 1.

Під будівництво, обслуговування та експлуатацію ЧБТЕС розглядалися різні земельні ділянки, розташовані на території міста Чернігів, зокрема, земельна ділянка на проспекті Миру.

Місце провадження планованої діяльності: територіальна альтернатива 2.

Під будівництво, обслуговування та експлуатацію ЧБТЕС розглядалася земельна ділянка, розташована в с. Рівнопілля

1. Соціально-економічний вплив планованої діяльності.

Метою будівництва запланованої ЧБТЕС є підвищення надійності, економічності та сталості електро- та тепlopостачання споживачів м. Чернігова. Спорудження цієї біостанції також дозволить заощадити валюту для держави шляхом використання у якості палива місцевого альтернативного джерела енергії; будуть створенні додаткові робочі місця; реалізація проектних рішень з виробництва електроенергії за рахунок альтернативних джерел дозволить покращити стан навколишнього природного середовища за рахунок скорочення викидів парникових газів у атмосферу, забезпечити екологічно чистою електро- та теплоенергією, та інвестувати в місцеву економіку.

2. Загальні технічні характеристики, у тому числі параметри планованої діяльності (потужність, довжина, площа, обсяг виробництва тощо).

В рамках реалізації Проекту передбачається встановлення обладнання для перетворення енергії, яка виділяється при спалювання відходів деревини, в електричну та теплову енергію для споживачів. Генерація електричної енергії на паровій турбіні встановлює 10 МВт електричної та 10 МВт теплової енергії. Щорічна генерація екологічно чистої електроенергії очікується на рівні 84000 МВт*год. та 38390 Ккал теплової енергії. Загальна площа території ЧБТЕС становитиме орієнтовно 2 га.

3. Екологічні та інші обмеження планованої діяльності за альтернативами:

Екологічні та інші обмеження планованої діяльності встановлюються згідно Законодавства України, включаючи Земельний кодекс України, Законів України «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про охорону земель», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря», «Енергетична стратегія розвитку ОАС України на період до 2030 року (затверджена Кабміном в 2013 р), а також згідно з технічними умовами на приєднання до енергомережі; містобудівними умовами і обмеженнями.

Санітарно-захисні зони для лінії електропередачі встановлюються згідно Державним санітарним нормами і правилам захисту населення від впливу електромагнітних випромінювань.

щодо територіальної альтернативи 1 та 2:

територіальна альтернатива 1 та 2 не розглядалися.

4. Необхідна еколого-інженерна підготовка і захист території за альтернативами:

Інженерна підготовка території включає планування майданчиків та облаштування фундаментів ЧБТЕС, стовпів лінії електропередачі, площадки під центральну підстанцію

збору та передачі потужності ЧБТЕС (ЦПС) і адміністративних та господарських будівель та приміщень, диспетчерської, складу та інших необхідних об'єктів для розміщення та функціонування ЧБТЕС (АПК), під'їзних доріг і шляхів до об'єкту будівництва. Остаточне уточнення буде виконано при розробці Проекту будівництва.

При розробці проектів, під кожний фундамент всі заходи з інженерної підготовки та захисту проектованої території від несприятливих природних явищ (зсувів, ерозії схилів, підтоплення, змивів тощо) будуть розроблятися з урахуванням результатів інженерно-геологічного вишукування.

Топографо-геодезичні, інженерно-геологічні, гідрологічні, екологічні, археологічні та інші вишукування виконуватимуться у необхідному обсязі згідно чинного законодавства. Проектні рішення в період будівництва та експлуатації будуть забезпечувати раціональне використання ґрунту, будуть передбачені заходи протидії підтопленню, просіданню, активізації інших екзогенних процесів, а також охоронні, відновлювальні, захисні та компенсаційні заходи.

щодо територіальної альтернативи 1:

топографо-геодезичні, інженерно-геологічні, гідрологічні, екологічні, археологічні та інші вишукування виконуватимуться у необхідному обсязі згідно чинного законодавства.

щодо територіальної альтернативи 2:

топографо-геодезичні, інженерно-геологічні, гідрологічні, екологічні, археологічні та інші вишукування виконуватимуться у необхідному обсязі згідно чинного законодавства.

5. Сфера, джерела та види можливого впливу на довкілля:

Можливі впливи планової діяльності з будівництва, обслуговування та експлуатації ЧБТЕС на довкілля включають:

Клімат і мікроклімат: вплив відсутній.

Повітряне середовище:

під час будівництва: можливим є тимчасове, нетривале, незначне забруднення повітряного середовища від працюючих будівельних машин та механізмів; викидами пилу від будівельних матеріалів під час розвантаження та навантаження їх; викидами речовин під час фарбувальних та зварювальних робіт. Концентрації шкідливих речовин в повітрі не перевищують нормативів ГДК;

під час експлуатації: вплив на повітряне середовище будуть впливати:

Викиди від двигунів транспорту; шум одиночних автомобілів при виїзді/заїзді; виробничі стоки об'єкту; стоки дощових і талих вод з території; виробничі та господарсько-побутові відходи об'єкта. Аналіз технологій, які планується застосовувати, показує що негативний вплив на навколишнє середовище при реалізації планової діяльності буде здійснюватися в межах допустимих норм.

Експлуатація об'єкта не буде створювати екологічно небезпечний вплив на промислові, сільськогосподарські та житлово-громадські об'єкти, наземні та підземні споруди та інші елементи техногенного середовища.

Водне середовище:

будівництво та експлуатація ЧБТЕС не передбачає будь-якого довгострокового впливу на поверхневі або підземні водні ресурси. Розміщення ЧБТЕС не чинитиме негативного впливу на роботу водопровідних та каналізаційних мереж, та не може порушити існуючий гідрологічний та гідробіологічний режим поверхневих та підземних вод. Під час

проведення будівельних робіт водопостачання на майданчик Проекту буде організоване за допомогою мобільних цистерн.

Під час експлуатації ЧБТЕС потреби у питному, гарячому водопостачанні та каналізації є незначними. Потенційний вплив на ґрунтові води в процесі будівництва може виникнути в результаті витоків або розливів дизельного палива або мастильних матеріалів на ділянці розташування будівельного обладнання або транспортних засобів. Проте, забруднюючі речовини, що можуть виникнути в результаті витоків з машин і транспортних засобів навряд чи досягнуть водоносного горизонту, оскільки ці витoki представлятимуть невеликі обсяги.

Земляні роботи будуть обмежені під час інтенсивних дощів, щоб зменшити ризик зливу опадів, нафтопродуктів або хімічних речовин в природну дренажну систему.

Вплив на ґрунтові води в результаті забруднення визначається як незначний.

Враховуючи відстань ЧБТЕС від річок та струмків, а також заходи з забезпечення жорсткого контролю з боку керівництва ТОВ «ЧЕРНІГІВСЬКА ГЕНЕРУЮЧА КОМПАНІЯ» поводження з небезпечними, забруднюючими матеріалами з метою запобігання їх розливу або іншим шляхом попадання у поверхневі води під час будівництва, експлуатації та обслуговування ЧБТЕС, не очікується ніякого впливу Проекту на поверхневі води в результаті забруднення.

Розміщення очисних споруд передбачається в пониженій частині проммайданчика з додержанням необхідних зон санітарної охорони.

Відведення дощових і талих вод з покрівлі ЧБТЕС передбачається внутрішніми самопливними мережами з підключенням їх до внутрішніх майданчикових мереж.

Очисні споруди дощових вод будуть розташовуватись в пониженій частині майданчика та блокуються з очисними виробничих стічних вод.

Ґрунт: можливим джерелом забруднення можуть стати стоки поверхневих вод з території будівництва, забруднення від паливно-мастильних матеріалів, технічних рідин, що зберігаються неналежним чином, а також забруднення будівельним сміттям. Ризики будуть мінімізовані за рахунок ретельного управління будівельними роботами, безпечного зберігання паливно-мастильних матеріалів, технічних рідин та інших небезпечних речовин відповідно до кращої міжнародної практики і суворого контролю за відходами та їх утилізація згідно з чинним законодавством.

Реалізація Проекту потребує розчищення земельних ділянок від рослинності на майданчиках, де буде встановлена ЧБТЕС, а також стовпи лінії електропередачі. Ці роботи, включно із прокладанням ліній електропередачі, припускають виїмку значного обсягу ґрунту. Верхній шар ґрунту буде зніматися і окремо зберігатися. По завершенню будівельних робіт частина збереженого ґрунту буде використана для покриття фундаментів. Інша частина - для відновлення ділянок, з яких здійснювалась виїмка ґрунту для влаштування фундаментів, або для відновлення інших пошкоджених ділянок території. Після облаштування ЧБТЕС ділянка навколо неї (за винятком площі під'їзних шляхів) зберігатиме своє первинне призначення.

Рослинний, тваринний світ, заповідні об'єкти:

В період будівництва та експлуатації вплив на рослинний і тваринний світ – нормативний. Заповідні об'єкти, які б знаходилися б в зоні впливу запланованого об'єкту – відсутні.

Культурна спадщина: вплив на культурну спадщину відсутній.

Якщо в процесі будівництва виявиться можливий вплив на культурну спадщину, то для зменшення впливу Проекту на археологічні об'єкти ТОВ " ЧЕРНІГІВСЬКА ГЕНЕРУЮЧА КОМПАНІЯ " буде чітко дотримуватись вимог і положень законодавства України, зокрема, частини першої статті 37 Закону України "Про охорону культурної спадщини".

Навколишнє соціальне середовище (населення):

Будівництво буде проводитись на території відведеної земельної ділянки.

Аналіз технологій, які планується застосовувати, показує що негативний вплив на оточуюче середовище при реалізації планової діяльності буде здійснюватися в межах допустимих норм.

Експлуатація об'єкта не буде створювати екологічно небезпечний вплив на промислові, сільськогосподарські та житлово-громадські об'єкти, наземні та підземні споруди та інші елементи техногенного середовища.

Будівництво, обслуговування та експлуатація запропонованої ЧБТЕС буде надавати позитивний вплив на місцеву економіку через зайнятість місцевого населення під час будівництва, а також в більш довгостроковій перспективі - у вигляді орендної плати за земельні ділянки і податкових надходжень до місцевого бюджету, плати за послуги місцевих комунальних служб, і зайнятості технічного обслуговуючого персоналу. Проект будівництва ЧБТЕС передбачає залучення значних інвестицій в економіку м. Чернігова.

Будівництво даного об'єкту забезпечить населення електроенергією з надійними якісними характеристиками і теплом, створить нові робочі місця та очікується збільшення надходжень в бюджет міста від податків.

Не на одному з етапів Проекту не передбачено використання дитячої чи примусової праці. Реалізація Проекту є вагомим внеском у розвиток як регіональної економіки, так і економіки України в цілому.

Вплив на соціальне середовище приймається, як допустимий.

Навколишнє техногенне середовище: Будівництво буде проводитись на території відведеної земельної ділянки.

Аналіз технологій, які планується застосовувати, показує що негативний вплив на оточуюче середовище при реалізації планової діяльності буде здійснюватися в межах допустимих норм.

Експлуатація об'єкта не буде створювати екологічно небезпечний вплив на промислові, сільськогосподарські та житлово-громадські об'єкти, наземні та підземні споруди та інші елементи техногенного середовища.

щодо територіальної альтернативи 1 та 2:

територіальна альтернатива 1 та 2 не розглядались.

1. Належність планованої діяльності до першої чи другої категорії видів діяльності та об'єктів, які можуть мати значний вплив на довкілля та підлягають оцінці впливу на довкілля (зазначити відповідний пункт і частину статті 3 Закону України " Про оцінку впливу на довкілля").

Планована діяльність з будівництва, обслуговування та експлуатації ЧБТЕС належить до першої категорії видів планованої діяльності та об'єктів, які можуть мати вплив на довкілля та підлягають оцінці впливу на довкілля згідно із п.2 ч.2 ст.3 Закону України "Про оцінку впливу на довкілля" № 2059-VIII від 23 травня 2017 року.

2. Наявність підстав для здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля (в

тому числі наявність значного негативного транскордонного впливу на довкілля та перелік держав, довкілля яких може зазнати значного негативного транскордонного впливу (зачеплених держав)

Підстав для здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля немає.

3. Планований обсяг досліджень та рівень деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля.

Планований обсяг досліджень та рівень деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з ОВД у відповідності із ст.6 Закону України “Про оцінку впливу на довкілля” № 2059-VIII від 23 травня 2017 року.

Зокрема, планується провести дослідження із впливу планованої ЧБТЕС на повітря, ґрунт, поверхневі та ґрунтові води, культурну спадщину (археологія), флору і фауну району, де планується ЧБТЕС, а також провести моделювання і розрахунки акустичного впливу, впливу від ефекту миготіння тіні, візуального впливу ЧБТЕС.

4. Процедура оцінки впливу на довкілля та можливості для участі в ній громадськості. Планована суб'єктом господарювання діяльність може мати значний вплив на довкілля і, отже, підлягає оцінці впливу на довкілля відповідно до Закону України “Про оцінку впливу на довкілля”. Оцінка впливу на довкілля - це процедура, що передбачає: підготовку суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля; проведення громадського обговорення планованої діяльності; аналіз уповноваженим органом звіту з оцінки впливу на довкілля, будь-якої додаткової інформації, яку надає суб'єкт господарювання, а також інформації, отриманої від громадськості під час громадського обговорення, під час здійснення процедури оцінки транскордонного впливу, іншої інформації; надання уповноваженим органом мотивованого висновку з оцінки впливу на довкілля, що враховує результати аналізу, передбаченого попереднім абзацом; врахування висновку з оцінки впливу на довкілля у рішенні про провадження планованої діяльності, зазначеного у пункті 14 цього повідомлення. У висновку з оцінки впливу на довкілля уповноважений орган, виходячи з оцінки впливу на довкілля планованої діяльності, визначає допустимість чи обґрунтовує недопустимість провадження планованої діяльності та визначає екологічні умови її провадження. Забороняється розпочинати провадження планованої діяльності без оцінки впливу на довкілля та отримання рішення про провадження планованої діяльності. Процедура оцінки впливу на довкілля передбачає право і можливості громадськості для участі у цій процедурі, зокрема на стадії обговорення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля, а також на стадії розгляду уповноваженим органом поданого суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля. На стадії громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля протягом щонайменше 25 робочих днів громадськості надається можливість надавати будь-які зауваження і пропозиції до звіту з оцінки впливу на довкілля та планованої діяльності, а також взяти участь у громадських слуханнях. Детальніше про процедуру громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля буде повідомлено в оголошенні про початок громадського обговорення.

5. Громадське обговорення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля.

Протягом 20 робочих днів з дня оприлюднення цього повідомлення на офіційному веб-сайті уповноваженого органу громадськість має право надати уповноваженому органу,

зазначеному у пункті 15 цього повідомлення, зауваження і пропозиції до планованої діяльності, обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля. Надаючи такі зауваження і пропозиції, вкажіть унікальний реєстраційний номер справи про оцінку впливу на довкілля планованої діяльності в Єдиному реєстрі з оцінки впливу на довкілля (зазначений на першій сторінці цього повідомлення). Це значно спростить процес реєстрації та розгляду Ваших зауважень та пропозицій. У разі отримання таких зауважень і пропозицій громадськості вони будуть розміщені в Єдиному реєстрі з оцінки впливу на довкілля та передані суб'єкту господарювання (протягом трьох робочих днів з дня їх отримання). Особи, що надають зауваження і пропозиції, своїм підписом засвідчують свою згоду на обробку їх персональних даних. Суб'єкт господарювання під час підготовки звіту з оцінки впливу на довкілля зобов'язаний врахувати повністю, врахувати частково або обґрунтовано відхилити зауваження і пропозиції громадськості, надані у процесі громадського обговорення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля. Детальна інформація про це включається до звіту з оцінки впливу на довкілля.

6. Рішення про провадження планованої діяльності

Відповідно до законодавства рішенням про провадження даної планованої діяльності буде - Дозвіл на виконання будівельних робіт.

7. Усі зауваження і пропозиції громадськості до планованої діяльності, обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з оцінки впливу на довкілля, необхідно надсилати до:

Міністерства екології та природних ресурсів України за адресою: 03035, м. Київ, вул. Митрополита Василя Липківського, 35, тел./факс (044) 2063100; e-mail: kramarenko@menr.gov.ua ; контактна особа

- Крамаренко Олена Володимирівна

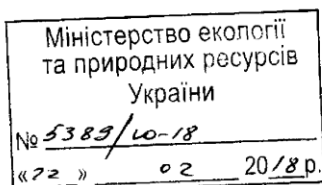
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ ЦЕНТР УКРАЇНИ

вул. О. Гончара, 65а, м. Київ, 01054
тел.: (044) 223-17-16
info.necu@gmail.com | www.necu.org.ua

№ 125-1/010

19.02.2018

Директору департаменту
екологічної безпеки та
дозвільно-ліцензійної діяльності
Міністерства екології та природних ресурсів
С.І. Лук'янчуку

Шановний Сергію Івановичу!

На підставі п.7 ст. 4 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» надсилаємо наші зауваження і пропозиції до Планової діяльності за проектом ТОВ «Вінницька птахофабрика» з будівництва бригади №22, зареєстрований у реєстрі ОВД під №201812674.

1. У п. 2 опису виправданих альтернатив не містить опису технічних альтернатив та альтернативних технологій виробництва продукції птахівництва, які б мали менший вплив на довкілля. Також зауважимо, що у підпункті про нульову альтернативу посилання на неможливість реалізації програми розвитку України та збільшення робочих місць не є коректним, оскільки «Вінницька птахофабрика» є не єдиним об'єктом господарювання на території Тростянецького району і не доведено, що діяльність всіх інших об'єктів, окрім «Вінницької птахофабрики», буде менш корисною для розвитку економіки як країни, так і регіону.

2. У пункті 3. щодо місця планованої діяльності не розглянуто доцільність розміщення даного об'єкта у альтернативному місці з точки зору меншого впливу на довкілля. Також не вказані підстави, на яких стверджується, що ділянка планованого будівництва не належить до історико-культурних та санітарно-охоронних зон.

3. У пункті 5. стосовно водопостачання вказати наявність у забудовника спецдозволів на водопостачання та їхні обсяги.

4. Стосовно п. 11 стосовно планованого ... вважаємо за необхідне передбачити у Звіті впливу на довкілля передбачити наступне:

- 1) Деталізувати технічні характеристики, зокрема: тип обладнання, тех.
- 2) Зазначити відповідність планованої діяльності Генеральному плану району, детальному плану території, схемам планування території а також наявним планам соціально-економічного розвитку регіону.
- 3) Зазначити наступні об'єкти ПЗФ, лісові масиви, об'єкти екомережі, об'єкти культурної спадщини, санітарні та охоронні зони, водозабори та водні об'єкти та винести їх на топографічні карти з позначенням стосовно об'єкту будівництва.
- 4) Описати вплив на об'єкти, що підлягають особливій охороні.
- 5) Описати виправдані альтернативи із обґрунтуванням вибору обраного варіанту.
- 6) Надати відомості щодо категорій та якості ґрунтів.

- 7) Надати інформацію щодо способу транспортування будівельних матеріалів і обладнання та якості викоистовуваних доріг.
- 8) Деталізувати впливи:
 - на здоров'я людини,
 - на флору та фауну
 - на поверхневі та підземні води
 - на утворення відходів та управління ними
- 9) Визначити ступінь і характер ймовірного забруднення атмосферного повітря, водних об'єктів та ґрунтів.
- 10) Навести альтернативні варіанти водозабезпечення та очищення стічних вод.
- 11) Оцінити характер та обсяги виходу посліду, періодичність, способи та технологічний транспорт для його вивозу на комплекс виробництва біогазу з точки впливу на довкілля
- 12) Оцінити способи забезпечення об'єкта кормами та способами його виробництва с точки зору на довкілля
- 13) Оцінити рівень забруднення ґрунтів, води та повітря патогенами та бактеріями, стійкими до антибіотиків, а також поширення інвазійних та інших хвороб серед свійської птиці регіону, які можуть виникати внаслідок функціонування об'єкту.
- 14) Описати та оцінити з точки зору на довкілля шляхи та технології утилізації тушок птиці в разі масового падежу під час недотримання або форс-мажорних обставин зміни технологічних умов виробництва.
- 15) Дослідити соціально-економічні ризики від планованої діяльності та проаналізувати вірогідність соціальних конфліктів через плановане виробництво.
- 16) Оцінити кумулятивний вплив планованої діяльності з врахуванням вже наявних промислових об'єктів регіону, в тому числі об'єктів тваринництва.
- 17) Передбачити заходи моніторингу всіх можливих впливів під час будівництва та експлуатації планованого об'єкту.

З повагою
Голова НЕЦУ

Руслан Гаврилюк

адреса для листування:
а/с 306, 01032, м. Київ-32, Україна

**МІНІСТЕРСТВО ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
(Мінприроди)**

вул. Митрополита Василя Липківського, 35, м. Київ, 03035, тел. (044) 206-31-00, (044) 206-31-64;
факс (044) 206-31-07; E-mail: secretar@menr.gov.ua Код ЄДРПОУ 37552996

№ _____
на № _____

15.06.2018

(дата офіційного опублікування в Єдиному реєстрі з оцінки впливу на довкілля (автоматично генерується програмними засобами ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля)

Товариство з обмеженою відповідальністю «Вінницька птахофабрика» (код згідно з ЄДРПОУ 35878908), вул. Слобода, 141, м. Ладизин, Вінницька обл., 24320

(заявник та його адреса)

11.06.2018

(дата видачі)

7-03/12-2018/117/1

(номер висновку)

201821117

(реєстраційний номер справи про оцінку впливу на довкілля планованої діяльності)

№7-03/12-2018/117/2 від 11.06.2018

(номер і дата звіту про громадське обговорення)

ВИСНОВОК

з оцінки впливу на довкілля

планованої діяльності «Нове будівництво бригади з вирощування курчат-бройлерів № 44 на землях Богданівської сільської ради (за межами населеного пункту) Тульчинського району Вінницької області»

За результатами оцінки впливу на довкілля планованої діяльності здійсненої відповідно до статей 3, 6-7, 9 і 14* Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», а саме, планованої діяльності стосовно нового будівництва бригади з вирощування курчат-бройлерів № 44 на землях Богданівської сільської ради (за межами населеного пункту) Тульчинського району Вінницької області встановлено, що:

процедура оцінки впливу на довкілля (далі – ОВД) розпочата 02.02.2018 шляхом оприлюднення повідомлення про плановану діяльність (реєстраційний номер справи в Єдиному реєстрі з оцінки впливу на довкілля (далі – Реєстр) 201821117), а 27.03.2018 в Реєстр внесено звіт з оцінки впливу на довкілля та оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля;

* 0037842

повідомлення про плановану діяльність опубліковано в газеті Вінницької області «Тулчинський край» від 09.02.2018, газеті «Вінницькі реалії» від 07.02.2018, а також розміщено в приміщеннях і на дошках оголошення ВП «Птахофабрика «Вінницький бройлер» ПАТ «МХП» та Богданівської сільської ради;

з дня офіційного оприлюднення повідомлення про плановану діяльність до Мінприроди надійшли зауваження і пропозиції від громадськості щодо планованої діяльності та відповідно до вимог законодавства були надіслані суб'єкту господарювання;

оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля опубліковано в газеті Вінницької області «Тулчинський край» від 30.03.2018, газеті «Вінницькі реалії» від 28.03.2018, а також розміщено в приміщеннях і на дошках оголошення ВП «Птахофабрика «Вінницький бройлер» ПАТ «МХП» та Богданівської сільської ради;

звіт з оцінки впливу на довкілля розміщено в приміщеннях ВП «Птахофабрика «Вінницький бройлер» ПАТ «МХП», СТОВ «Ульянівське», Тулчинської районної адміністрації та Богданівської сільської ради;

громадські слухання з обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля планованої діяльності відбулися 16.04.2018 на вул. Садова, 16 (приміщення гуртожитку СТОВ «Ульянівське»), в с. Ульянівка, Тулчинський р-н., Вінницька обл.;

за результатами громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля пропозиції і зауваження не надходили.

Основні характеристики та місце провадження планової діяльності

Звітом з оцінки впливу на довкілля (далі – Звіт з ОВД) планованої діяльності «Нове будівництво бригади з вирощування курчат-бройлерів № 44 на землях Богданівської сільської ради (за межами населеного пункту) Тулчинського району Вінницької області» визначено, що діяльність планується здійснювати за межами населених пунктів Тулчинського району Вінницької області, а саме сіл: Ульянівка, Оляниця, Демківка.

Земельна ділянка (загальною площею – 48,0 га), яка вибрана для розміщення бригади № 44, відповідно до розпорядження Тулчинської районної державної адміністрації від 06.10.2017 № 324 складається із земельних ділянок, що перебувають у приватній власності громадян для ведення товарного сільськогосподарського виробництва та передані в довгострокову оренду ТОВ «Вінницька птахофабрика».

Підготовка будівельного майданчика до будівельно-монтажних робіт передбачає:

- розчищення території;
- вивезення наявного поверхневого чи будівельного сміття;
- зняття верхнього рослинного шару (h=0,3 м).

На майданчику бригади № 44 передбачено будівництво таких будівель та споруд:

- пташники (один пташник має площу 2520 м² (120×21м);
- санпропускник;
- склад комбікормів;
- дезбар'єр;

жижезбірники;
 випаровувач;
 трансформаторні підстанції на 630 кВт;
 дизельні електростанції 400 кВт (резервні);
 споруди господарчо-питного та протипожежного водопостачання.

Показники вирощування курчат-бройлерів для бригади

№ пп	Назва	Одиниця виміру	Показники
1	Кількість голів в одному пташнику	гол.	39 060
2	Кількість пташників	шт.	38
3	Початкове поголів'я 8x10300	гол.	1 484 280
4	Період вирощування	діб	41
5	Санітарна перерва	днів	15
6	Зайнятість пташників птицею	днів на рік	267
7	Кількість циклів	цикл	6,5
8	Збереження поголів'я	%	93
9	Кількість голів птиці на 1 м ² площі	гол/м ²	15,5
10	Вага птиці на кінець відгодівлі	кг	2,25
11	Річний випуск продукції	тис. гол. т живої ваги	9 310,15 20 947,8

В межах відведеної території передбачено будівництво автостоянки для легкового транспорту, майданчику для відпочинку, майданчику для сміттєзбірних контейнерів. Ділянка буде забезпечена необхідними транспортними під'їздами. На бригаді № 44 заплановано сучасні технології утримання птиці, а також відсутні ділянки забійного цеху та послідоховища.

Опис і оцінка можливого впливу на довкілля планованої діяльності

Газопостачання. Джерелом газопостачання є газопровід високого тиску $P_u = 1,0$ МПа з вузлом обліку витрат газу. Витрата газу на один пташник (обігрів теплогенераторами) складає – 84,8 м³/год, на бригаду – 3222,4 м³/год. Споживачем газу санпропускника (опалення і гаряче водопостачання) є два котли марки Vaillant turboTEC plus VU INT 282/3-5 (Німеччина) з тепловою потужністю 28 кВт кожен. Витрата природного газу на два котли – 7,0 нм³/год; 23,74 тис. нм³/рік.

Теплопостачання. Опалення пташників передбачено здійснювати теплогенераторами гарячого повітря NGL 100, які є невід'ємною частиною комплексу технологічного обладнання фірми «Van Hoof Bladel» («Roxell»). Теплогенератори працюють в автоматичному режимі та забезпечують технологічно необхідний тепловий баланс без постійного перебування обслуговуючого персоналу. В кожному пташнику встановлено 8 теплогенераторів з номінальною тепловою потужністю 100 кВт кожний. Джерелом тепла для опалення і гарячого водопостачання санпропускника є побутові котли марки Vaillant turboTEC plus VU INT 282/3-5, які встановлені в приміщенні теплогенераторної. Теплоносій - вода з параметрами 80-60°C. Звітом з ОВД передбачена двотрубна горизонтальна система опалення.

Зворотні трубопроводи та трубопроводи, що подають тепло, прокладаються над підлогою опалювальних приміщень.

Енергопостачання. Річна потреба в електроенергії для бригади становить 11440,0 тис. кВт*год/рік. Електропостачання буде здійснюватися згідно з ТУ від зовнішніх мереж через підключення до запроєктованих трансформаторних підстанцій. Джерелом аварійного енергопостачання будуть чотири дизельних електростанцій (ДЕС) з дизель-генераторами GEP500-1 виробництва заводу CATERPILLAR (Великобританія). Потужність одного дизель-генератора становить 500 кВА (400 кВт).

Вентиляція. Вентиляція пташників буде здійснюватись вентиляційною системою пристроїв та вентиляторів, які є невід'ємною частиною технологічного обладнання фірми «Van Hoof Bladel» і які забезпечують вентиляцію приміщення відповідно до технологічних вимог. Звітом з ОВД передбачена припливно-витяжна вентиляція пташників з механічним та природним спонуканням, яка працює в автоматичному режимі. Приміщення для утримання курчат-бройлерів обладнані системою забору та видалення повітря з автоматичним керуванням, що забезпечує підтримку заданих параметрів внутрішнього повітря в межах від +20°C до +28°C з перевищенням припливу над витяжкою.

Транспортне забезпечення. Транспортне забезпечення при будівництві та експлуатації буде здійснюватися автотранспортом підприємства. В період експлуатації бригади з вирощування курчат-бройлерів № 44 буде задіяна автомобільна техніка для привезення курчат та вивезення дорослої птиці, привезення кормів та завантаження їх в бункери, для дезінфекційної обробки пташників, транспортування підстилки та підстилкового посліду, прибирання підстилкового посліду із пташників.

Відомості щодо сировини. Відгодівля молодняку птиці здійснюється сухими повноцінними гранульованими комбікормами, які повинні відповідати її вікові і продуктивності згідно технологічних і зооветеринарних норм. Витрати кормів за рік для одного пташника – 990 т. Для комплектації складу безтарного зберігання комбікормів передбачено 6 бункерів фірми «Roxell» місткістю 28,1 т. Сухі гранульовані корми для відгодівлі курчат доставляються на бригаду тягачами з цистернами (кормовозами) і завантажуються нагнітальним пневмотранспортом в бункери складу для резервного зберігання. Подальше транспортування і механічна подача кормів шнеками в бункери біля пташників здійснюються внутрішньогосподарським автотранспортом.

Вихід посліду і витрата підстилки. Поголів'я птиці в пташниках утримується на підлозі згідно прийнятої технології вирощування курчат-бройлерів породи Cobb 500 на глибокій підстилці. Прибирання посліду з підстилкою проводиться після закінчення терміну відгодівлі та звільнення пташників від поголів'я. Річний вихід посліду від бригади з урахуванням усушки складає – 17 275 т. Підстилковий матеріал (в основному соняшникове лушпиння) настилають на підлогу в пташниках перед кожним заселенням курчат. Річна витрата підстилки для однієї бригади з вирощування курчат-бройлерів (без врахування коефіцієнту його збереження): 1 447,2 т. Загальний річний вихід посліду з підстилкою по кожній з бригад складає – 18 722,2 т. Підстилковий послід прибирають мобільними транспортними засобами після вивільнення пташників від птиці і вивозитимуть на Комплекс з виробництва

біогазу.

Механізація виробничих процесів. Транспортування курчат здійснюється спецтранспортом - автомобілями-фургонами з типом вантажного відсіку «термофургон» (з системами вентиляції та опалення) та в спеціальній тарі (поліпропіленові ящики для добових курчат) на візках транспортних, розрахованих на 2 штабелі по 12 ящиків. Автоматизація виробничих процесів вирощування птиці (подачі корму в пташники та годування і напування водою курчат), автоматизоване керування режимами опалення, вентиляції та освітлення приміщень для утримання бройлерів передбачено на основі базових комплектів обладнання фірми «Roxell» для приміщень утримання курчат. Напування птиці передбачено через систему поїлок ніпельного типу. При зміні поголів'я послід з підстилкою прибирається мобільними тракторами з навісним бульдозерним обладнанням і за допомогою стрічкових похилих транспортерів завантажуються в автосамоскиди, які доставляють його на Комплекс з виробництва біогазу. Для гідромеханічного миття внутрішніх поверхонь пташників передбачені апарати високого тиску з підігрівом води. Для здійснення всіх операцій по завантаженню контейнерів з птицею в автомобілі, транспортуванню курчат-бройлерів на забій; прибиранню та вивезенню підстилкового посліду; ремонту, очищенню та миттю обладнання і поверхонь пташників; санації пташників під час профілактичних перерв передбачені необхідне обладнання та транспортні засоби. Зберігання, технічне обслуговування, ремонт і профілактичні техогляди загальногосподарського транспорту і обладнання здійснюються в спеціалізованому підрозділі птахофабрики.

МІНІСТЕРСТВО ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
враховуючи дані, наведені у звіті з оцінки впливу на довкілля, а саме, що:

- **вплив на атмосферне повітря під час будівництва.** В процесі виконання будівельно-монтажних робіт джерелами забруднення атмосферного повітря є: вихлопні гази автотранспортних засобів та іншої будівельної техніки з двигунами внутрішнього згорання; розпилення цементу, вапняку, фарбових аерозолів тощо; поведження з відходами та залишками будівельних матеріалів. Основними джерелами впливу на атмосферне повітря будуть: земляні роботи (вертикальне планування, риття траншей при прокладанні інженерних мереж); розвантажувально – завантажувальні роботи; транспортні операції (постачання будівельних матеріалів, вивіз відходів, експлуатація будівельних машин при виконанні будівельно-монтажних операцій); операції по зварюванню металевих конструкцій (трубопроводів); малярні роботи. Всі джерела викидів забруднюючих речовин відносяться до неорганізованих з непостійністю та циклічністю викидів, тому відносяться до нестационарних джерел викидів.

Вплив на атмосферне повітря носить тимчасовий характер, тривалість якого визначається розрахунковим терміном продовження будівництва. Забруднюючі речовини, які будуть надходити в атмосферне повітря під час будівництва бригади № 44 це: речовини у вигляді суспендованих твердих частинок недиференційованих за складом, ксилол, уайт-спірит, залізо та його сполуки (у перерахунку на залізо) (заліза (III) оксид), манган та його сполуки (у перерахунку на діоксид мангану) (марганцю (II) оксид), оксид вуглецю, діоксид

азоту, діоксид сірки, неметанові леткі органічні сполуки, метан, оксид азоту, аміак, діоксид вуглецю, бенз(а)пірен. Загальний обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря складе – 8,811748 т/рік.

При штатному режимі проведення будівельних робіт, з урахуванням впровадження передбачених організаційно-технічних та визначених екологічних умов – вплив об'єкту планованої діяльності під час будівництва на атмосферне повітря характеризується як екологічно допустимий.

- вплив на атмосферне повітря в період експлуатації. Вплив на атмосферне повітря буде відбуватися від 51 джерела викидів.

При експлуатації бригади з вирощування курчат-бройлерів, на атмосферне повітря впливатимуть наступні джерела утворення забруднюючих речовин: бункери безтарного зберігання комбікормів; курчата – бройлери, які утримуються в пташниках; газові теплогенератори пташників; котли теплогенераторної санпропускника; дезінфекційний бар'єр; дизельні електростанції, двигуни внутрішнього згорання автотранспорту.

Під час вирощування курчат-бройлерів через витяжні вентилятори пташників в атмосферне повітря надходять наступні забруднюючі речовини: мікроорганізми, аміак, сірководень, фенол, альдегід пропіоновий, кислота капронова, меркаптани (метилмеркаптан), диметилсульфід, диметиламін, речовини у вигляді твердих суспендованих часток недиференційованих за складом, метан.

Під час проведення профілактичної перерви проводиться санація пташників – комплекс ветеринарно-санітарних заходів, який включає вологу дезінфекцію пташника, видалення підстилкового посліду, механічне очищення і гідроочищення приміщень і обладнання, остаточну дезінфекцію аерозолями). В результаті даного технологічного процесу в атмосферне повітря викидаються наступні забруднюючі речовини: натрію гідроксид (натр їдкий, сода каустична), гексаметилентетрамін (уротропін) $(\text{CH}_2)_6\text{N}_4$. Для забезпечення нормативної температури внутрішнього повітря пташника будуть експлуатуватися теплогенератори гарячого повітря NGL 100, (джерела викидів № 1 - № 38).

При спалюванні природного газу в пальниках теплогенераторів пташників, в атмосферне повітря викидаються такі забруднюючі речовини: оксиди азоту (у перерахунку на діоксид азоту), оксид вуглецю, ртуть та її сполуки в перерахунку на ртуть, а також парникові гази: метан, вуглецю діоксид та азоту (1) оксид $[\text{N}_2\text{O}]$. Постачання тепла та гарячої води в санпропускник забезпечуватимуть побутові котли марки Vaillant turboTEC plus VU INT 282/3-5, які будуть встановлені в приміщенні теплогенераторної. При спалюванні природного газу у котлах в атмосферне повітря будуть викидатися наступні забруднюючі речовини: оксиди азоту (у перерахунку на діоксид азоту) в перерахунку на діоксид азоту, оксид вуглецю, ртуть та її сполуки в перерахунку на ртуть, метан, вуглецю діоксид та азоту (1) оксид $[\text{N}_2\text{O}]$. Котли теплогенераторної санпропускника являються джерелами викидів № 39-40. Джерелом аварійного енергопостачання будуть чотири дизельних електростанцій (далі – ДЕС) з дизель-генераторами GEP500-1 виробництва заводу CATERPILLAR (Великобританія) (джерела викидів № 41 – № 44). Під час експлуатації ДЕС в атмосферне повітря викидаються: оксиди азоту (у

перерахунку на діоксид азоту), оксид вуглецю, НМЛЮС (вуглеводні насичені С₁₂-С₁₉ (розчинник РПК-26611 та ін.) у перерахунку на сумарний органічний вуглець), речовини у вигляді твердих суспендованих частинок (сажа).

Одразу після зміни поголів'я пташника, підстилковий послід буде вивозитись на Комплекс з виробництва біогазу, який планується побудувати в районі с. Василівка, тому, неорганізовані тимчасові місця зберігання посліду на території майданчика відсутні. В'їзд автомобілів на територію бригади буде здійснюватись тільки через дезбар'єр (джерело викиду № 45), розмір якого визначений таким чином, щоб під час проїзду автомобіля вся поверхня коліс дезінфікувалася. Для санітарної обробки транспортних засобів використовується дезбар'єр, заповнений 2 %-м розчином формаліну (37 %-й розчин формальдегіду), при експлуатації якого в атмосферне повітря надходить формальдегід. При завантаженні комбикормів в бункери, в атмосферне повітря викидаються речовини у вигляді твердих суспендованих частинок (джерела викидів № 46 - № 51).

Під час експлуатації спеціалізованого автотранспорту, що призначені для обслуговування бригади з вирощування курчат-бройлерів, від двигунів внутрішнього згорання в атмосферне повітря виділяються: оксид вуглецю, оксиди азоту, вуглеводні насичені, речовини у вигляді твердих суспендованих частинок (сажа), сірчистий ангідрид.

Загальний обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря складе (без врахування парникових газів) – 291,111109 т/рік. Крім того в атмосферу викидатимуться парникові гази загальним обсягом – 25974,9426 т/рік.

Виходячи з проведеної в Звіті оцінки впливу на атмосферне повітря виявлено, що викиди забруднюючих речовин не перевищують ГДК в контрольних точках на межі СЗЗ та в житловій забудові.

Згідно наданих даних у Звіті з ОВД, розмір нормативної санітарно-захисної зони (1200 м) відповідно до вимог законодавства для об'єкту оцінки впливу на довкілля витриманий, оскільки найближча житлова забудова (с. Ульяновка) знаходиться на відстані 1915 м.

Згідно наданих на розгляд даних, при аналізі розрахунку розсіювання з урахуванням величини фонові концентрації встановлено, що створювані максимальні значення приземних концентрацій забруднюючої речовини в приземному шарі атмосфери на межі встановленої СЗЗ і найближчої житлової забудови не призведе до погіршення якості атмосферного повітря.

- вплив на водне середовище під час будівництва. Основними джерелами забруднення водного середовища (поверхневі водні об'єкти та підземні води) є будівельні майданчики, склади будівельних матеріалів та фільтрат від звалищ будівельного та побутового сміття.

Вплив на водне середовище носить тимчасовий характер, тривалість якого визначається розрахунковим терміном продовження будівництва. При штатному режимі проведення будівельних робіт, з урахуванням впровадження передбачених організаційно-технічних та визначених екологічних умов – вплив об'єкту планованої діяльності під час будівництва на водне середовище характеризується як екологічно допустимий.

- вплив на водне середовище в період експлуатації. Джерелом водопостачання бригади № 44 є позамайданчикові мережі водопостачання, які в свою чергу живляться від водозабору ТОВ «Вінницька птахофабрика», що знаходиться в районі с. Заозерне на березі Ладижинського водосховища з якого і забирається вода.

Вода від поза майданчикових мереж надходить до двох резервуарів чистої води по 500 м³, які розраховані на максимальні виробничі питні та протипожежні потреби. Вода, яка використовується для миття підлоги і стін пташників, напування птиці та на господарчо-побутові потреби працівників додатково знезаражується. Водопостачання санпропускника здійснюється від внутрішньо майданчикових кільцевих мереж господарсько-виробничого та протипожежного водопроводів. Система водопостачання об'єднана. Вода від об'єднаного водопроводу використовується на господарсько-побутові потреби санпропускника, приготування гарячої води та полив території навколо будівлі.

Планований об'єм водоспоживання для бригад складає 76 225, 05 м³/рік. З підземних водоносних горизонтів, в період експлуатації об'єкта планованої діяльності, вода не забирається. Підземні водоносні горизонти знаходяться на глибині більше 8 м.

Баланс водопостачання та водовідведення для бригади № 44 з вирощування курчат-бройлерів складатиме:

планований об'єм водоспоживання для бригади складає – 76 225,05 м³/рік;

планований об'єм водовідведення виробничих стоків складає – 3705,00 м³/рік з подальшим вивезенням на Комплекс з виробництва біогазу для бригади;

планований об'єм водовідведення господарсько-побутових стоків складає – 1668,05 м³/рік з подальшим вивезенням асенізаційними машинами на біологічні очисні споруди (далі – БОС);

планований об'єм втрат водних ресурсів для бригади складає – 72 772 м³/рік.

На полив зелених насаджень та пожежогасіння використовується вода, яка утворюється від атмосферних опадів в об'ємі 1890 м³/рік.

- вплив на геологічне середовище під час будівництва. Вплив на геологічне середовище носить тимчасовий характер, тривалість якого визначається розрахунковим терміном продовження будівництва.

- вплив на геологічне середовище в період експлуатації. В процесі експлуатації об'єкту на локальній території будуть відбуватися незначні фізичні впливи на геологічне середовище. Планована діяльність при експлуатації бригади № 44 не передбачає зміни ландшафту території.

На підставі комплексу передбачених заходів виключаються впливи на основні елементи геологічної, структурно-технічної будови та зміни існуючих ендегенних і екзогенних явищ природного й техногенного походження. Не прогноуються критичні зсувні та селеві явища.

- вплив на ґрунти під час будівництва. Вплив під час будівництва на ґрунти буде носити тимчасовий характер, тривалість якого визначається розрахунковим терміном продовження будівництва. Основними джерелами забруднення ґрунтів можуть бути звалища будівельних матеріалів. Поводження

себе зобов'язання по фінансуванню соціально важливих та інфраструктурних проектів в рамках соціальних угод з місцевою громадою в особі сільських рад, що матимуть позитивний характер, так як при розширенні виробничих потужностей будуть створені додаткові робочі місця. За соціальними угодами із підприємством населені пункти отримують додаткове фінансування для вирішення проблем та реалізації важливих для громад проектів. Використання цих коштів буде щорічно обговорюватись з громадою сіл з метою покращення соціально-побутових та інфраструктурних умов життя мешканців.

- вплив шуму та вібрації на довкілля під час будівництва. Під час планованого будівництва джерелами шуму будуть: будівельна техніка; автотранспорт, який задіяний на будівництві; джерела аварійного живлення (дизель електростанції, дизель генератори); компресорні станції. Організаційними заходами під час будівництва передбачено транспортування будівельної техніки на майданчик виключно в денний час з максимальним використанням техніки в першу зміну, що забезпечить збереження тиші в районі житлової забудови в вечірній та нічний час. Джерелами вібрації при будівництві є перфоратори, пневмомолотки, транспортери сипучих вантажів, двигуни внутрішнього згорання, електромотори тощо.

Шумове навантаження та вібрації носять тимчасовий характер (залежить від тривалості будівельно-монтажних робіт під час будівництва об'єкту планованої діяльності).

- вплив шуму та вібрації на довкілля в період експлуатації. При експлуатації бригади № 44 з вирощування курчат-бройлерів до джерел постійного шуму будуть відноситись технологічне та вентиляційне обладнання, до джерел непостійного шуму - рух автотранспорту по території об'єкту, виконання завантажувально-розвантажувальних робіт (доставка кормів).

Рівень шуму, що утворюється під час роботи технологічного обладнання не перевищуватиме нормативів, які встановлені для територій, які безпосередньо прилягають до житлових будинків.

- поводження з відходами під час будівництва. Під час будівництва бригади № 44 будуть утворюватися будівельні та побутові відходи. Будівельні відходи будуть використані при проведенні внутрішніх будівельних робіт (наприклад влаштування підлоги в пташниках тощо). Побутові відходи на будівельному майданчику будуть збиратися в спеціальні контейнери та вивозитись на спеціально обладнанні місця для утилізації/переробки відповідно укладених договорів.

На території об'єкту місця тимчасового зберігання відходів передбачено облаштувати та утримувати відповідно до вимог діючих санітарно-гігієнічних норм і правил.

- поводження з відходами та побічними продуктами тваринного походження в період експлуатації. Відходами бригади № 44, які утворюватимуться в процесі її експлуатації, будуть: падіж птиці, підстилковий послід, тверді побутові відходи, забруднені стічні води від миття пташників, господарсько-побутові стічні води, ультрафіолетові лампи, зношений спецодяг.

Згідно з даними Звіту з ОВД падіж птиці становитиме 7 % від загальної кількості птиці - 675 347 голів/рік. Для загиблих курчат в кожному пташнику передбачається пластикова промаркована тара з кришками, що легко дезінфікується. Падіж птиці буде збиратись у спеціальні контейнери і регулярно передаватись на ДП «Укрветсанзавод» для переробки відповідно до санітарно-ветеринарних вимог та укладених договорів.

Ультрафіолетові лампи озонаторів, які вийшли з ладу, будуть зберігатись упакованими в окремому приміщенні в закритому на замок металевому контейнері і періодично вивозитись для утилізації на спеціальне підприємство, згідно з укладеними угодами. В кожному пташнику запроектовано встановлення озонатору, в якому міститься 30 ламп. Термін служби лампи - 13000 годин - 542 доби безперервної роботи.

Для тимчасового зберігання твердих побутових відходів передбачено майданчик з контейнерами роздільного збору відходів. Відходи повинні сортуватись відповідно класу, а також з урахуванням можливості подальшого використання. Кількість побутових відходів становитиме - 3,254 т/рік. Обсяг утворення зношеного спецодягу складе - 0,144 т/рік.

Відходи, що утворюватимуться на території бригади № 44 підлягають роздільному збиранню в місцях тимчасового зберігання відходів. При виникненні нештатної ситуації (аварійні розливи) кількісний та якісний склад відходів визначається на місцях по мірі їх утворення, у порядку вимог діючих законодавчих норм і актів,

а також з урахуванням всієї інформації, зауважень і пропозицій, що надійшли протягом строку громадського обговорення, вважає допустимим провадження планованої діяльності з огляду на нижченаведене, а саме на те що:

На підставі наведених у Звіті з ОВД оцінок ймовірних впливів на компоненти довкілля (водні та земельні ресурси, ґрунти, кліматичні фактори, матеріальні об'єкти, ландшафт та рівні шумового, теплового та вібраційного забруднення) сукупний вплив планованої діяльності при штатному режимі експлуатації є екологічно допустимим.

Об'єкти природно-заповідного фонду та курортні зони в районі розташування бригади № 44 відсутні.

За результатами аналізу звіту з оцінки впливу на довкілля встановлено, що основний вплив планованої діяльності очікується на атмосферне повітря. Вплив на довкілля зумовлений викидами забруднюючих речовин в атмосферне повітря при експлуатації № 44 бригади з вирощування курчат-бройлерів.

При виконанні екологічних умов, встановлених для планованої діяльності, зазначені впливи на компоненти довкілля можуть характеризуватись як екологічно допустимі.

Екологічні умови провадження планованої діяльності:

1. Для планованої діяльності встановлюються такі умови використання території та природних ресурсів під час виконання підготовчих і будівельних робіт та провадження планованої діяльності, а саме:

1.1. Під час виконання підготовчих і будівельних робіт:

- у зв'язку з тим, що у Звіті з ОВД відсутня інформація про відповідність планованої діяльності генеральному плану населеного пункту, та/або плану зонування території, та/або детальному плану території, та/або схемі планування території (частини території) району та/або області, тому провадження планованої діяльності можливе лише за умови відповідності затвердженій в установленому порядку містобудівній документації;
- проводити роботи тільки у денний час;
- використовувати спеціалізовану та справну техніку;
- здійснювати транспортування та зберігання сипучих матеріалів в контейнерах;
- здійснювати перевезення дрібноштучних матеріалів (цегла, плитка та інше) в контейнерах;
- здійснювати транспортування на будмайданчик бітумних матеріалів автогудронаторами при виконанні ізоляційних і покрівельних робіт;
- здійснити упорядкування тимчасових під'їзних зовнішніх та внутрішніх автодоріг на майданчиках (до початку будівництва);
- організувати збір, очищення та відведення дощових та талих вод;
- відведення дощових стоків з будмайданчика поперечними канавами у випаровувач, який має бути надійно ізольованим від проникання води у ґрунт;
- проводити роботи по влаштуванню майданчиків для паркування транспортних засобів;
- заправка, мийка, техобслуговування та ремонт транспортних та вантажопідійомних механізмів (у тому числі регулярні профілактичні ремонти для запобігання втрат паливо-мастильних матеріалів (далі – ПММ) повинно проводитись в спеціально обладнаних місцях за межами території об'єкту планованої діяльності;
- забороняється використання будівельної техніки із підтіканням ПММ та перевищенням у відпрацьованих газах нормативно встановлених СО і СН;
- в теплий період року здійснюється регулярний полив прилеглої території для зменшення негативного впливу на навколишнє середовище на період проведення робіт;
- поводження з відходами здійснювати відповідно до вимог Закону України «Про відходи», документів дозвільного характеру та укладених договорів зі спеціалізованими організаціями у сфері поводження з відходами, у тому числі, з небезпечними;
- встановити контейнери для зберігання побутових відходів та мобільні (пересувні) санітарно-технічні прилади (біотуалети) із герметичними ємностями для збору рідких відходів з розрахунку на чисельність осіб залучених до виконання робіт з планованої діяльності;
- не допускається змішування відходів, забезпечення належного зберігання та складування відходів;
- здійснювати вивезення відходів, які утворюються у період проведення робіт, по відповідним договорам;

- до освоєння земельної ділянки дозволяється приступати лише після оформлення документів землекористування та влаштування огороження будівельного майданчика;
- здійснювати будівельно-монтажні роботи у відповідності до Законів України «Про охорону земель» та «Про регулювання містобудівної діяльності»;
- після закінчення робіт з будівництва забезпечити проведення благоустрою (озеленення) по периметру об'єкта (площа 48,0 га) відповідно до проекту.

1.2. Під час провадження планованої діяльності встановлюються такі екологічні умови:

- забезпечити герметизацію випаровувачів, з метою виключення проникнення стічних вод, що утворюються внаслідок атмосферних опадів, у ґрунт та підземні води;
- з метою запобігання пилоутворенню завантажування сухих кормів здійснювати з бункерів складу самопливом через ручні шиберні засувки і труби зі спускними рукавами;
- експлуатація бригади № 44 можлива після введення в експлуатацію Комплексу з виробництва біогазу;
- забороняється здійснювати скид забруднюючих речовин у водні об'єкти;
- забезпечити оснащення пристроями та вимірювальною апаратурою, що здійснюють облік об'ємів забору та скидання води;
- поводження з відходами здійснювати відповідно до вимог Закону України «Про відходи», документів дозвільного характеру та укладених договорів зі спеціалізованими організаціями у сфері поводження з відходами, у тому числі, з небезпечними;
- забороняється змішування відходів, для утилізації яких в Україні існує відповідна технологія;
- забезпечити влаштування місць тимчасового зберігання відходів відповідно до вимог законодавства;
- забезпечити ведення первинного поточного обліку кількості, типу і складу відходів та надання щодо них статистичної звітності у встановленому законодавством порядку;
- не допускається перевищення встановлених концентрацій по основним забруднюючим речовинам;
- викиди забруднюючих речовин із стаціонарних джерел підприємства, можливі з урахуванням та на підставі наявності дозволу на викиди, та не повинні призводити до перевищення гігієнічних нормативів на межі санітарно-захисної зони;
- засоби для дезінфекції, що використовуватимуться на об'єкті, повинні відповідати технічним умовам, державним стандартам, санітарним нормам та регламентам технологічних процесів, сертифікатам якості;
- здійснювати перевезення птиці у спеціалізованому транспорті (з метою уникнення пиління, розліту пір'я);

- забороняється злив виробничих стічних вод на орні землі;
- виконати комплекс заходів з метою захисту об'єктів підприємства від блискавки та статичної електрики;
- облаштувати територію об'єкту планованої діяльності неруйнівним, непроникним для небезпечних речовин покриттям (асфальтом, бетоном, керамзитбетоном, полімербетоном);
- призначити відповідальних осіб у сфері дотримання вимог природоохоронного законодавства;
- забезпечити організацію збору, очищення та відведення дощових, зливових, виробничих та талих вод;
- використовувати справне технологічне обладнання;
- у разі виникнення необхідності, ремонтні роботи техніки, обладнання тощо, що передбачені до використання при реалізації планованої діяльності, проводити у спеціально передбачених та організованих для можливості реалізації, з точки зору вимог законодавства України, місцях;
- забезпечити здійснення додаткової оцінки впливу на довкілля у разі змін планованої діяльності, які підлягають оцінці впливу на довкілля відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 13.12.2017 № 1010.

2. Для планованої діяльності встановлюються такі умови щодо запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та усунення їх наслідків, а саме:

- припинення будь - яких робіт при виникненні нештатних ситуацій (аварія, несправність тощо) до приведення технологічного процесу до нормальних умов;
- при аварійній розгерметизації устаткування і трубопроводів передбачити вивільнення їх в аварійну (резервну) ємність;
- розробити та погодити в установленому порядку план організаційних заходів щодо локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій;
- при виникненні аварійних та нештатних ситуацій характеристики кількісного та якісного впливу на компоненти довкілля, компенсаційні заходи визначаються у порядку до вимог діючих законодавчих норм та актів;
- при виникненні аварійних ситуацій під час здійснення операцій з відходами кількісний та якісний склад відходів визначається на місцях, по мірі їх утворення у порядку до вимог діючих законодавчих норм та актів. З метою ліквідації аварійних розсипів та розливів (у разі виникнення) на підприємстві має передбачатись наявність необхідного обсягу відповідних пакувальних матеріалів.

3. Для планованої діяльності встановлюються такі умови щодо зменшення транскордонного впливу планованої діяльності,* а саме: підстави для здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля планованої діяльності відсутні.

4. На суб'єкта господарювання покладається обов'язок із здійснення таких компенсаційних заходів:**

- розробити технологічні рішення і запровадити заходи щодо зменшення обсягу відходів, які утворюються;
- здійснювати озеленення території відповідно до проекту благоустрою із подальшим щорічним виконанням цього обов'язку.

5. На суб'єкта господарювання покладається обов'язок із запобігання, уникнення, зменшення (пом'якшення), усунення, обмеження впливу планованої діяльності на довкілля, а саме:**

- використовувати жижезбірники із залізобетонних елементів із забезпеченням гідроізоляції для попередження проникненню забруднених виробничих стічних вод в ґрунт та підземні води;
- встановлення обладнання типу опромінювачів – озонаторів з метою знезаражування повітря та знешкодження неприємних запахів (дезодорація);
- оснащення тканинними фільтрами мішечного типу вентиляційних труб бункерів для входу-виходу повітря з метою очищення повітря від пилу та забруднюючих речовин;
- встановлення на розвантажувальних секціях бункерів рукавних фільтрів, що запобігають пилоутворенню і розкиданню кормів, вентиляційні труби бункерів для входу – виходу повітря необхідно оснастити тканинними фільтрами мішечного типу. Ефективність очищення повітря рукавними фільтрами становить понад 93 %.

6. На суб'єкта господарювання покладається обов'язок із здійснення після проектного моніторингу, а саме:**

- здійснювати моніторинг впливу планованої діяльності на якість атмосферного повітря в межах санітарно-захисної зони шоквартально;
- здійснювати лабораторно-інструментальний контроль викидів забруднюючих речовин від стаціонарних організованих джерел викидів один раз на рік;
- здійснювати моніторинг впливу шуму від планованої діяльності на довкілля на межі санітарно-захисної зони шоквартально;
- здійснювати моніторинг впливу планованої діяльності на стан ґрунтів в межах санітарно-захисної зони один раз на рік;
- здійснювати моніторинг впливу планованої діяльності на підземні водоносні горизонти в місцях розташування майданчиків зберігання відходів та побічних продуктів тваринного походження з періодичністю один раз на кожний цикл вирощування птиці;
- у разі встановлення факту перевищення щодо будь-якого показника, що контролюється - вжити заходи щодо приведення технологічного процесу до штатного стану, забезпечити невідкладне інформування Мінприроди та здійснення заходів відповідного реагування.

Результати післяпроектного моніторингу (звіти тощо) подаються до першого числа наступного за звітним місяця до Мінприроди, а також до органів місцевого самоврядування з метою забезпечення інформування громадськості.

Опубліковувати на власному сайті замовника планованої діяльності копії результатів лабораторних досліджень параметрів навколишнього середовища, що виконуються в рамках післяпроектного моніторингу, не пізніше ніж через 5 (п'ять) робочих днів після отримання їх оригіналів.

Примітка: Якщо під час провадження господарської діяльності, буде виявлено значний негативний вплив цієї діяльності на життя і здоров'я населення чи довкілля та якщо такий вплив не був оцінений під час здійснення оцінки впливу на довкілля та/або істотно змінює результати оцінки впливу цієї діяльності на довкілля, рішення про провадження такої планованої діяльності за рішенням суду підлягає скасуванню, а діяльність - припиненню.

7. На суб'єкта господарювання покладається обов'язок із здійснення додаткової оцінки впливу на довкілля на іншій стадії проектування, а саме:**

Здійснення додаткової оцінки впливу на довкілля не передбачається.

Висновок з оцінки впливу на довкілля є обов'язковим для виконання. Екологічні умови, передбачені у цьому висновку, є обов'язковими.

Висновок з оцінки впливу на довкілля втрачає силу через п'ять років у разі, якщо не було прийнято рішення про провадження планованої діяльності.

**Директор
Департаменту екологічної безпеки
та дозвільно-ліцензійної діяльності**

С.І. Лук'янчук

**Заступник Міністра
екології та природних ресурсів України**

В.М. Вакараш

Підготовлено:
Шимкус М.О.,
Гладун Є.Є.

* Якщо здійснювалася процедура оцінки транскордонного впливу.

** Якщо з оцінки впливу на довкілля впливає така необхідність.

СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА**Плану для вітрової енергетики Кастилії і Леону (Іспанія)**

Іспанія має псевдофедеральний устрій, що з точки зору екологічного регулювання надає суттєві повноваження її 17 автономним співтовариствам (АС). У межах цих регіонів є провінційні та місцеві (тобто муніципальні) органи, які також мають повноваження ухвалювати рішення з різних екологічних питань. Це робить Іспанію дуже децентралізованою країною.

У 1999 р. Кастилія і Леон була однією з небагатьох (разом з Кастилією – Ла-Манча та Країною Басків) автономних спільнот, які ухвалили законодавство з СЕО. У Кастилії і Леоні СЕО стала обов'язковою після ухвалення Радою ЄС правового акту 1260/1999. У той час центральний уряд Іспанії навіть не розглядав законодавство з СЕО. Проведення СЕО на національному рівні було можливе лише тоді, коли план чи програма мали фінансуватися структурними фондами або фондами гуртування (cohesion funds) ЄС.

Географічні характеристики Кастилії і Леону сприяють виробництву вітрової енергії. У 1994 р. у регіоні була зроблена перша заявка на будівництво вітроелектростанції. З часом сприятливий вітровий режим, позитивний імідж вітрової енергетики, субсидії на розвиток відновлюваної енергетики та відсутність законодавчого регулювання щодо вітроелектростанцій призвели до зростання кількості заявок у цій галузі. Загалом були подані заявки на обсяг потужності більше 15000 МВт. Екологічні НУО почали висловлювати своє занепокоєння збільшенням кількості заявок на будівництво вітроелектростанцій, їх впливом на краєвид та їх встановленням в екологічно чутливих районах. Адміністрація Кастилії і Леону визнала проблему та вирішила створити План для вітрової енергетики регіону (2000-2004), який мав бути об'єктом СЕО відповідно до вимог правового акту ЄС 1260/1999.

Крім Плану для вітрової енергетики в 1999 р. також була прийнята Стратегія збалансованого (сталого) розвитку Кастилії і Леону, в рамках якої були розроблені пріоритети на 2000-2006 рр. Ця стратегія передбачала сприяння розвитку відновлюваних джерел енергії. Проте, для деяких джерел енергії (мікро-, гідро- та вітрова енергетика) була чітко прописана необхідність ретельної оцінки їхнього впливу на довкілля. Стратегія збалансованого (сталого) розвитку відображала зростання спротиву будівництву вітроелектростанцій. Цей приклад демонструє, як наявність двох стратегій створювала атмосферу суперечливості впродовж усього процесу СЕО.

Розробленням Плану для вітрової енергетики займалася Регіональна організація з енергетики (EREN). EREN була створена для розроблення та впровадження всіх стратегій, які охоплюють різні аспекти розвитку енергетики владою провінцій. Субпідрядником розроблення Плану для вітрової енергетики була група консалтингових фірм (Americana de Proyectos, S.A. та Ingeniería y Ciencia Ambiental, S.L.). Регіональний план для вітрової енергетики базувався на компіляції інформації з 9 провінційних планів, які були розроблені для кожної з 9 провінцій Кастилії і Леону.

Опис та оцінка контексту ухвалення рішень

У цьому кейсі аналізується регіональний рівень Плану для вітрової енергетики Кастилії і Леону (який насправді відображає плани 9 провінцій, які входять до АС).

Компетентним екологічним органом, що керував цим процесом, була Рада з довкілля та планування землекористування Кастилії і Леону. Рада з планування надає свій висновок (рекомендаційного характеру), який має взяти до уваги орган (галузевий), що ухвалює остаточне рішення.

Відповідно до законодавства з СЕО розробник (EREN та її консультанти) мав провести консультації з компетентним екологічним органом щодо сфери охоплення СЕО. Після підготовки Заяви про вплив на довкілля розробник був

зобов'язаний оприлюднити її для проведення громадських консультацій протягом 30 днів. Після завершення цього періоду Заява про вплив на довкілля та результати громадських консультацій (в тому числі оцінка отриманих зауважень і зміни, внесені до Плану відповідно до цих зауважень) передавалися компетентному екологічному органу. Потім компетентний екологічний орган передавав свій висновок (рекомендаційного характеру) галузевому органу. У Таблиці 1 узагальнено інформацію щодо інтеграції екологічних питань в рамках СЕО для Кастилії і Леону.

Таблиця 1. Вихідні дані щодо інтеграції екологічних питань

Політичне лідерство	На вищому політичному рівні немає чітких повноважень щодо вирішення питань збереження довкілля та збалансованого (сталого) розвитку.
Інституційні зобов'язання	Немає інституцій, які б виконували інтеграційну функцію.
Координація	На регіональному рівні відсутні координаційні механізми. Мережа екологічних органів виконує функції органу, що здійснює координацію (горизонтальну і вертикальну), але лише для планів і програм, що регулюються структурними фондами ЄС.
Звітування	Для процесу СЕО встановлюється вертикальна комунікація та система підзвітності між ініціатором, компетентним екологічним органом, органом, що ухвалює остаточне рішення, та широкою громадськістю. Це визначено для окремих етапів процесу СЕО (наприклад, громадська експертиза, подання Заяви про вплив на довкілля, висновок компетентного екологічного органу).
Інструктаж і тренінг	Інструктаж чи тренінг з інтеграції та СЕО не проводиться.
Підвищення інформованості	Інформація щодо інтеграції не знаходиться у вільному доступі.
Цільові показники / завдання/показники	Завдання з інтеграції прописані в регіональній Програмі 21 (Стратегія збалансованого розвитку Кастилії і Леону). Вона встановлює пріоритети для: (а) галузевої інтеграції, (б) сільськогосподарської галузі, (в) енергетичної галузі, (г) транспортної галузі, (г) промислової галузі, (д) туристичної галузі, а також екологічні пріоритети.
Експертиза/оцінка	Експертиза та оцінка планів і програм проводяться відповідно до законодавства з СЕО, але їх немає на рівні формування політики.
Збалансований	Реалізуються Місцеві програми 21 (МП 21). До речі, Сорія

розвиток на національному /місцевому рівні	(одна з провінцій Кастилії і Леону) стала першим регіоном у світі, який почав реалізовувати МП 21 на регіональному рівні.
Розподіл витрат	СЕО проводили приватні консультанти. Загальний бюджет розроблення Плану, для якого СЕО була основною складовою, становив 207 тис. євро.
Моніторинг/аудит	Моніторинг/аудит не здійснювався.

Учасники процесу ухвалення рішень

Основними учасниками процесу ухвалення рішення були:

- EREN як розробник;
- Екологічна рада Кастилії і Леону як компетентний екологічний орган;
- треті сторони, що надавали зауваження в ході громадських консультацій.

Серед сторін, які надіслали свої зауваження протягом періоду громадських консультацій, були потенційні розробники вітроелектростанцій (наприклад, Iberdrola, MADE Energías Renovables, Corporación Eólica CESA, Sociedad Energías Eólicas Europeas), яких здебільшого непокоїли обмеження, що могли завадити будівництву нових вітроелектростанцій. Участь взяли кілька місцевих екологічних НУО та деякі місцеві органи влади.

Механізми комунікації

Для громадської експертизи Заяви про вплив на довкілля відводилося від 30 до 45 днів (30 днів у випадку з 3 провінційними планами та 45 днів для решти 6 планів). На думку НУО, такі терміни були надто стислими, враховуючи обсяг документа і той факт, що не було надано резюме, адаптоване для нефахівців (хоча цього вимагало законодавство). Крім того, інформування здійснювалося виключно через «Офіційну газету Кастилії і Леона». Багато заінтересованих сторін не читають цю газету, і тому вони не знали про початок періоду громадських консультацій. Серед інших недоліків, які завадили ефективному процесу консультацій, можна виділити обмежену кількість друкованих копій Плану (СЕО містилася в Томі III Плану) та

наявність Плану лише в офісах розробників. Крім того, План було розділено на 9 провінційних планів, і ті, хто хотів ознайомитися з документом у повному обсязі, змушені були відвідувати місцеві органи влади в столицях кожної з 9 провінцій.

Сторони, заінтересовані в будівництві вітроелектростанцій, зробили зауваження щодо методів, які застосовувалися для оцінки енергетичного потенціалу (вони вважали його недостатньо оціненим), та висловили думку, що План містить забагато обмежень щодо будівництва вітроелектростанцій. З іншого боку, екологічні групи в основному вказували на такі проблеми:

- масштаб, що використовувався, не відповідав завданням (1:200000), оскільки унеможлиблював належну делімітацію екологічно чутливих районів;
- не всі екологічно чутливі райони були визначені;
- маршрути міграції птахів не були докладно вивчені;
- не були взяті до уваги природні райони, що межують з іншими АС.

Отримані зауваження не були оприлюднені в усіх провінціях, також не було загального переліку зауважень. Таблиця 2 містить дані про кількість отриманих зауважень з розбивкою за провінціями.

Таблиця 2. Кількість зауважень

Провінція	Макс. енергетична потужність	Запланована енергетична потужність	Зауваження розробників	Зауваження від НУО/профспілок	Зауваження від місцевих органів влади, політичних партій та інших
Сорія	1175 МВт	910 МВт	7	6	3
Саламанка	260 МВт	60 МВт	6	13	1
Паленсія	125 МВт	20 МВт	2	0	0
Сеговія	165 МВт	145 МВт	6	1	1
Авіла	400 МВт	370 МВт	2	0	0
Самора	310 МВт	130 МВт	2	0	6
Бургос	1275 МВт	695 МВт	6	1	0
Леон	700 МВт	520 МВт	2	2	1
Вальядолід	160 МВт	130 МВт	2	0	0

Крім цих громадських консультацій не було інших механізмів вертикальної комунікації з громадськістю. Механізми горизонтальної комунікації обмежувалася формальним звітуванням між розробником (тобто EREN), компетентним екологічним органом і галузевим органом.

Опис процедури СЕО

План для вітрової енергетики підтримали, щоб побудувати інфраструктуру вітрової енергетики з мінімальним впливом на довкілля. У цьому сенсі План мав визначити максимальний потенціал вітрової енергетики, який можна було б отримати в кожній провінції, та окреслити райони, де слід заборонити будівництво. Таким чином, кожна заявка на будівництво вітроелектростанції мала б проходити процес оцінки впливу на навколишнє середовище (ОВНС) на рівні проектів.

СЕО допомогла виявити недоліки в Плані та внести зміни в початкову версію, хоча й не такі істотні, як того хотіли деякі заінтересовані сторони. Можна сказати, що це був процес, орієнтований на конкретне завдання, але так сталося лише тому, що мотивацією до розроблення Плану була заінтересованість в оцінці впливів на довкілля майбутнього будівництва вітроелектростанцій, а не тому, що була така вимога.

План мав безпосередній зв'язок з процесом ухвалення рішень на рівні проектів, оскільки вітроелектростанції все одно мають проходити процес ОВНС. У цьому контексті рішення щодо СЕО частково встановлювало параметри ОВНС на рівні проектів будівництва вітроелектростанцій.

Для кожної провінції визначили та оцінили ймовірні впливи на довкілля за допомогою кількісних і якісних методів. Наприклад, зони ризику (тобто ризику негативних змін геоморфологічних умов місцевості) були визначені за допомогою однієї з версій картографічної моделі Геологічної служби США. Екологічну чутливість флори і фауни визначили на основі юридичного природоохоронного статусу кожного району, його згадуванні в національних і міжнародних каталогах (наприклад, у Директиві ЄС про збереження

природного середовища існування) та спеціальної оцінки. Для оцінки впливу на краєвид використовувалася модель якісної оцінки. Інші елементи оцінювалися подібним чином (наприклад, історична й культурна спадщина та соціально-економічний вплив).

Для кожного з п'яти елементів було складено ГІС-карту, яка включала:

- 1) природні ділянки;
- 2) вплив на краєвид;
- 3) рослинність і пов'язані з нею біотопи тварин;
- 4) соціально-економічні впливи, історико-культурна та археологічна спадщина;
- 5) зони геоморфологічного ризику.

На кожній карті регіон був розділений на зони відповідно до 4 рівнів впливу на довкілля (1 – незначний та 4 – надзвичайно високий). Кінцева карта відображала загальний рівень впливу на довкілля. Загальна оцінка екологічної чутливості визначалася шляхом зважування кожного з п'яти елементів. При цьому найбільша вага надавалася природним ділянкам і впливу на краєвид. Також були розроблені карти вітрового потенціалу (тобто можливості технічної реалізації), на яких зони теж позначалися за шкалою від 1 до 4.

Було визначено три альтернативи залежно від бажаного рівня захисту довкілля та вітрового потенціалу зони. Потім склали матрицю (див. Таблицю 3), в якій для кожної зони був обраний свій рівень захисту: зона вільної забудови – 4, зона контрольованої забудови – 3, зона обмеженої забудови – 2 та зона неможливої забудови – 1. Альтернативу 1 назвали «природоохоронною», оскільки вона була найсприятливішою для довкілля, альтернативу 2 – «збалансованою», альтернативу 3 – «виробничою» (найменш сприятлива для довкілля).

Зони вільної забудови підлягали спрощеній ОВНС. До них застосовували певні заходи пом'якшення негативних впливів (наприклад, відновлення

рослинного покриву постраждалих районів і план моніторингу). Зони контрольованої забудови підлягали стандартній ОВНС (включає більше аспектів порівняно зі спрощеною ОВНС), а до вітроелектростанцій застосовували певні заходи з пом'якшення негативних впливів і моніторингу. Зони обмеженої забудови підлягали стандартній ОВНС, а до вітроелектростанцій застосовували суворіші заходи з пом'якшення негативних впливів і моніторингу (наприклад, для мінімізації кумулятивних впливів пропонувалося встановлення мінімальної відстані між вітроелектростанціями). Нарешті, в зонах неможливої забудови заборонялося розміщувати вітроелектростанції, крім виняткових обставин (НУО також висловлювали своє занепокоєння щодо цих «виняткових обставин»).

Таблиця 3. Екологічна чутливість

Можливість технічної реалізації	Екологічна чутливість											
	Надзвичайно висока			Висока			Середня			Низька		
	A1	A2	A3	A1	A2	A3	A1	A2	A3	A1	A2	A3
Дуже висока	1	2	3	2	3	3	3	3	4	4	4	4
Висока	1	1	2	2	3	3	3	3	4	4	4	4
Достатня	1	1	2	1	2	3	2	2	4	4	4	4
Недостатня	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Як можна бачити, якщо альтернатива 1 забороняє розміщення вітроелектростанцій в зонах «надзвичайно високої» екологічної чутливості, альтернатива 2 дозволяє там «обмежену забудову», якщо можливість технічної реалізації є дуже високою. Альтернатива 3 дозволяє «обмежену забудову», якщо можливість технічної реалізації є достатньо високою, а також «контрольовану забудову», якщо можливість технічної реалізації є дуже високою. Таблиця 4 відображає складові екологічної оцінки.

Таблиця 4. Складові екологічної оцінки

Орієнтованість на завдання	Так, але лише тому, що мотивацією до підготовки Плану для вітрової енергетики була занепокоєність екологічними проблемами. Однак не використовувалися жодні показники.
Інтеграція	Так. Проте інтеграція була недостатньо ефективною. Не були виконані завдання щодо чіткого визначення зон, де заборонялося розміщення вітроелектростанцій, та умов, за яких це можна було дозволити.
Альтернативи/варіанти	Так. Було проаналізовано три альтернативи з різною допустимою енергетичною потужністю, заходами з пом'якшення негативних впливів і сферою охоплення ОВНС, що застосовувалася до кожної заявки на будівництво вітроелектростанції залежно від рівня екологічної чутливості конкретної зони та технічних можливостей.
Оновлення (формування бачення)	Ні.
Заява про вплив на довкілля	Так. Включено (Том III Плану).
Методологія	Кількісна та якісна. Також використано ГІС.
Участь громадськості	Запізніле залучення (після завершення розроблення Плану). На громадські консультації відводилося 30-45 робочих днів (залежно від провінції). План не був у вільному доступі, і не було двонаправленої комунікації.
Часові рамки	4 роки (2000-2004).
Наслідки для збалансованого розвитку	Ні
Важливість	Так. Для кожного можливого впливу було визначено ступінь його важливості (за шкалою від 1 до 4).
Резюме, адаптоване для нефахівців	Ні, хоча цього вимагало законодавство.
Моніторинг	Лише на базі моніторингу, який має здійснюватися на рівні проектів, а не Плану в цілому.

Висновки та коментар щодо ефективності СЕО

Результатом застосування процесу СЕО до Плану для вітрової енергетики була дуже обмежена інтеграція, про що говорили більшість опозиційних груп (здебільшого екологічні НУО). Цей потенційно потужний інструмент не став ефективним механізмом інтеграції. «Стратегічний» рівень Плану був перспективним інструментом регулювання та мінімізації потенційних впливів на довкілля внаслідок зростання цієї нової галузі. Слід пам'ятати, що План в основному обмежувався визначенням вітроенергетичного потенціалу різних зон і ступеня їхньої екологічної чутливості. Таким чином, було зроблено карту зон, де дозволялося

будівництво вітроелектростанцій, та визначено максимально допустиму енергетичну потужність.

Однак масштаб карт не забезпечував достатнього рівня деталізації для визначення заборонених зон. Більш того, ухвалене рішення залишало відкритою можливість розміщення вітроелектростанцій у зонах, де будівництво могло бути заборонено. Внаслідок такого суперечливого рішення компетентного екологічного органу розглядалася можливість розміщення вітроелектростанцій у заборонених зонах (наприклад, як мінімум у трьох таких зонах провінції Бургос). Крім того, План не було затверджено галузевим органом (рішення компетентного екологічного органу має рекомендаційний характер), а тим часом розглядалися заявки на будівництво вітроелектростанцій.

Недостатньо чітко були визначені сфера охоплення СЕО та можливості участі громадськості, оскільки її залучення до процесу відбулося запізно (після підготовки Заяви про вплив на довкілля), а механізми інформування були поганими (лише через «Офіційну газету»). Хоча в Заяві про вплив на довкілля дійсно були проаналізовані три альтернативи (різниця полягала в допустимих енергетичних потужностях для будівництва), його критикували за очевидну екологічну необґрунтованість, а закладені в нього формулювання характеризували як пишномовні та оманливі (альтернативи називалися природоохоронна, збалансована та виробнича).

На користь процесу СЕО слід сказати, що він забезпечив певну інтеграцію екологічних аспектів, хоча ця інтеграція не була такою ефективною та обов'язковою для виконання, як того хотіли опозиційні групи. Для кожної зони була визначена максимальна енергетична потужність (яку можна збільшити, якщо буде обґрунтування) та прописана початкова сфера охоплення ОВНС для вітроелектростанцій. Таким чином СЕО прив'язувалася до процесу ОВНС. Загалом основні заінтересовані сторони були незадоволені результатом процесу СЕО через згадані вище причини.

Хоча СЕО забезпечила прив'язку до процесу ухвалення рішень на рівні проектів і теоретично була пов'язана зі Стратегією збалансованого розвитку, її застосування мало багато процедурних недоліків. Це неучасть громадськості на ранніх етапах, відсутність належних механізмів інформування, недостатньо суворе проведення оцінки. СЕО здебільшого не виконала своїх завдань щодо оцінки потенційних впливів на довкілля альтернативних варіантів будівництва вітроелектростанцій у регіоні, спрямованих на регулювання такого будівництва з метою забезпечення прийняттого рівня захисту довкілля. Крім того, проблема розвитку вітрової енергетики на регіональному рівні лишилася поза увагою, оскільки для кожної з 9 провінцій Кастилії і Леону були розроблені окремі плани. Через це постраждала «стратегічність» цього підходу. План формально не був прив'язаний до інших рівнів ухвалення рішень, зокрема до рівня проектів, а тому не було зобов'язань виконувати рекомендації Плану.

На основі висновків з досвіду проведення СЕО для Плану для вітрової енергетики у Кастилії і Леоні була створена ефективна основа для подальшого проведення СЕО.

Навчальне видання
Волошина Наталія Олексіївна, завідувач кафедри екології,
професор, доктор біологічних наук
Волошин Олексій Григорович студент спеціальність 101 Екологія

ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ

Навчальний посібник

Відповідальний за випуск Волошина Н.О.
Комп'ютерний набір Волошина О.Г.

Підписано до друку 15.01.2016 р. Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний. Ум. друк. арк. 5,0.
Наклад 40.

НПУ ім. М.П.Драгоманова
вул. Пирогова 9, к.203, м. Київ
Тел.: 234-94-36